

MASEHET NEDARİM PEREK 1: KOL KİNÜYE

Masehet Nedarim

Yaprak

2

Masehet Nedarim çoğunlukla *neder* konularını ele almaktadır.

Nedir *neder*? Bir kişi yasak olmayan bir şeyi kendisine yasaklamak istediği takdirde “Şu filanca şey bana bir *korban* gibi yasaktır” diyebilir. Örneğin, eğer Reuven kendisine portakal yemeyi yasaklamak isterse “Portakal benim için bir *korban* gibi yasaktır” diyebilir. *Korban* olarak ayrılmış olan bir hayvan *ekdeşe* (Bet-Amikdaş’a ait para ve mallar) ait olduğu için onu öylesine kesip yemek yasaktır. İşte Reuven bu örneği kullanarak portakal yemeyi de kendisine aynı şekilde yasaklamış olur.

Masehet boyunca *neder* kanunları konusunda başka ayrıntılar da öğreneceğiz. Ama bu giriş yazımızda gelin önemli bir noktayı açıklığa kavuşturalım. Hepimizin bildiği üzere Rabenu A-Kadoş (Rabi Yeuda A-Nasi) *mişnalari* konulara göre düzenlemiştir. Örneğin “*Seder Moed*” (bayramlar faslı) içinde bayramları konu eden *masehetler* yer alır. Şu anda *Mişna*’nın üçüncü faslı olan “*Seder Naşim*”in (kadınlar faslı) içinde bulunuyoruz. Burada, daha önce gördüğümüz *Yevamot* ve *Ketubot* gibi, esas olarak kadınlarla ilgili konuları ele alan *masehetler* yer almaktadır. Örneğin ileride öğreneceğimiz *Masehet Kiduşin*’de de esas olarak bir kadınla evliliğin (İbranice: *kiduşin*) hangi prosedürlere göre yapıldığı ele alınmaktadır. Öyleyse *Masehet Nedarim* neden *Seder Naşim*’in içindedir? *Neder* konusunun kadınlarla ne ilgisi vardır? Rambam bunu şöyle açıklar: Tora’da *nederle* ilgili kanunlar, *nederde* bulunan evli bir kadın ve küçük bir kıza değinilerek verilmiştir (bkz. Bamidbar perek 30). İşte *Masehet Nedarim*’e *Seder Naşim*’de yer verilmesinin sebebi budur.

Bir Nederin “Eli” Nedir?

Yaprak

3

Şimdi *neder* kanunları çerçevesinde temel ve önemli bir *alahayı* öğreneceğiz. Bu *alahaya* “*yadot*” (kulplar) olarak adlandırılır. Dikkat edin! *Yadot* sözcüğü aynı zamanda “eller” anlamına gelir. Sizce bir kabın kulbuna neden “el” denir?

Bunun sebebi, kulbun, kap için “el” görevi görüyor olmasıdır. İnsan nasıl istediği bir şeyi kendi elleriyle tutarsa, buna benzer şekilde, örneğin bir tencere de kulbundan tutularak kaldırılır.

Şimdi *nederlerle* ilgili bahsettiğimiz *alahaya* geri dönelim: “*yadot nedarim*” (*nederlerin kulpları*). Bu *alahaya* göre, insan pek belirgin ve kesin olmayan bir ifade kullanarak bir *nederde* bulunduyorsa bile, şayet bu ifade onun *nederde* bulunmak istediğini ima ediyorsa, bu *neder* yine de yürürlüğe girer. Örneğin Reuven Şimon’a “Ben senden ayrım ve senden yemeyeceğim” derse Reuven’in sözleri bağlayıcı bir *neder* niteliğindedir ve Şimon’a ait bir şeyi yemesi artık yasaktır. Sanki açıkça “Sana ait yiyecekleri kendime *korban* gibi yasaklıyorum” demiş gibidir.

Peki, bu *alahaya* neden “*yadot*” adı verilmiştir? Çünkü ağızından çıkan pek de kesin olmayan ifade yoluyla onun niyetini anlayabilmekteyiz. Söylediği o belirsiz cümle, Reuven’in niyetini, o bunu açıkça dile getirmiş olmamasına rağmen anlamamızı sağladığı için, tüm kabı kaldırmaya – yani *nederi* geçerli kılmaya – yarayan bir kulp gibidir.

Her Ticari Maldan Üstündür

Rabi Elazar ben Harsom çok zengin biriydi. Babasının ona bıraktığı miras, anakara üzerinde bin adet kasabayı da içeriyordu! Bunlar her şeyin en iyisiyle dolu bayındır kasabalardı. Bunun yanında babası ona, muazzam ölçülere sahip bin tane de gemi bırakmıştı.

Şahsen Rabi Elazar bu bol miktardaki mal-mülkle meşgul olmuyordu. Bu büyük zengin, kendisini Tora’nın olduğu diyarlara sürmekteydi. Her gün yanına az miktarda yolluk alır, Tora öğrenmek için kasaba kasaba dolaşırdı.

**Hahamlarımızdan
MAASELER**

Devamı
189’da

Masehet Nedarim'in Açıklamaları

Yaprak

4

Şimdi *Masehet Nedarim*'le ilgili önemli bir bilgiyi öğreneceğiz.

Bir *Gemara* sayfasının nasıl görüldüğünü birçoğunuz biliyorsunuzdur. Sayfanın ortasında *Gemara*'nın sözleri yer alır ve iki tarafta "*Raşi* harfleri" olarak bilinen yazı karakteriyle yazılmış açıklamalar vardır. Bunlardan biri, **Rabi Şelomo Yitshaki**'nin (**RaŞİ**) açıklamalarıdır. Bilindiği üzere *Raşi* hem Tora, *Neviim* ve *Ketuvim*'i (Tanah) hem de Talmud'un büyük bölümünü açıklamıştır. Günümüzde onun açıklamaları olmadan *Gemara* öğrenmek imkânsız gibidir. Diğer tarafta ise, *Raşi*'nin torunları olan *Baale A-Tosafot*'un açıklamaları yer alır.

Ne var ki *Masehet Nedarim*'de *Raşi*'nin açıklamalarına nail olamadık. *Masehet Nedarim*'de de diğer *masehet*lerde *Raşi*'nin açıklamalarının bulunduğu yerde bazı açıklamalar yer almaktadır, ama bu açıklamalar *Raşi*'ye değil, kimliği bilinmeyen başka birine aittir. Bu nedenle *Gemara* öğrenenler, *Masehet Nedarim*'de, *Gemara*'nın diğer tarafına basılı olan **Rabenu Nisim**'in (**RaN**) açıklamalarını tercih ederler.

Herem

Yaprak

5

Bir kişinin *nederde* bulunup, herhangi bir şeyi kendisine yasaklayabileceğini öğrendik. Şimdi de, eğer bir kişi bir arkadaşına "*areni asur aleha be-herem*" (ben sana *herem* ile yasağım) dediği takdirde, o arkadaşının bu kişiden faydalanmasının yasak hale geldiğini öğreniyoruz. Neden böyledir?

Öncelikle "*herem*"in ne olduğunu açıklayalım.

"*Herem*" sözcüğü Tora'da, kendisine ait bir mal veya mülk için "işte bu, Tanrı adına *heremdir*" demiş bir kişi hakkında kullanılmaktadır. Bu kişi bu sözleri söylediği anda, söz konusu mal veya mülk kutsal hale gelerek *ekdeşin* (Bet-Amikdaş'a ait para ve mallar) yönetimine geçer. Herhangi bir kişinin o mal veya mülkü kullanması o andan itibaren yasaktır.

Bu nedenle bir insan "şu portakallar benim için *heremdir*" veya bir başkasına "ben sana *herem* ile yasağım" dediği anda, aslında "Tıpkı *ekdeşe* ait olacak şekilde *herem* ilan edilmiş bir maldan faydalanmanın yasak olması gibi, ben de bu portakaldan faydalanmak istemiyorum / senin bana ait herhangi bir şeyden faydalanmanı istemiyorum" demiş gibidir.

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki Üçüncü Nesil Amoraim

Gemara'da saygılı bir şekilde "Erets-Yisrael'deki hocalarımız" sözleriyle anılır.

Babil'de doğmuş ve orada, Sura ve Pumbedita *yeşivalarının* başkanları olan neslin en büyük otoriteleri Rav, Rav Una, Şemuel ve Rav Yeuda'nın yanında öğrenim görmüştür.

Daha sonraları Rabi Yohanan'ın Teverya'daki *yeşivasında* Tora öğrenmek üzere Erets-Yisrael'e çıkmıştır. *Gemara*'da Rabi Aba'nın Erets-Yisrael'e duyduğu büyük sevgi anlatılır. Erets-Yisrael'e girerken geçtiği Ako şehrine geldiği zaman şehrin taşlarını öperdi.

Erets-Yisrael'de yükselmeye devam

etmiş ve sonunda neslin en büyük Hahamlarından biri haline gelmiştir. Erets-Yisrael'in öğretilerini Babil'deki Yahudilere öğretmek üzere birkaç kez Babil'e inmiştir. Onun adıyla aktarılan birçok öğreti, her iki Talmud'da da – hem Bavli hem Yeruşalmi – yer alır.

Rabi Aba çok zengindi ve paralarını gizlice *tsedaka* olarak dağıtırdı. Paraları bir kumaşın içine bağlayarak bu kumaşı omzunda taşır ve fakirlerin bulunduğu mahalleye gelirdi. Sonra da kumaşı burada bırakıp yoluna devam ederdi. Fakirler de gelip bağları çözerler ve parayı alırlardı.

**Rabi
Aba**

Pea Mitsvası

Yaprak Bu yaprakta “*pea*” mitsvasını öğreniyoruz.

6

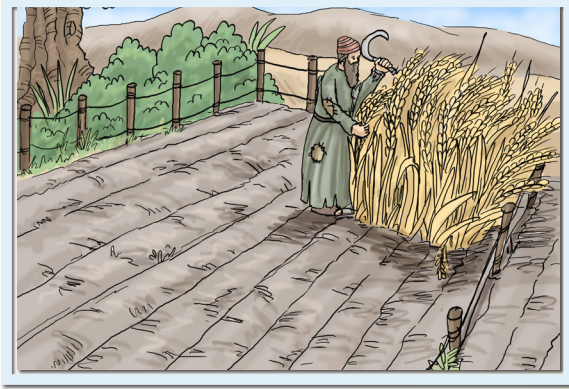
Toprak sahibi olup sebze ve meyve yetiştiren insanların yerine getirme ayrıcalığına sahip oldukları bazı mitsvalar vardır. Bunlardan biri de “*pea*” mitsvasıdır.

Kutsal Tora’mız tarla sahiplerine, tarlalarında hasat işlemini yaptıkları zaman ürünleri sonuna kadar toplamayıp, bunların bir kısmını fakirlere bırakmalarını emretmektedir.

Bu mitsvaya “*pea*” adı verilmiştir. Bu ismin verilme sebebi nedir?

İbranice “*pea*” sözcüğü, “uç”, “köşe”, “son” anlamına gelir ve bu mitsvanın esası da, “hasadın sonunda” tarlada fakirler için bir kısmı biçmeden bırakmaktır.

Fakirlere ne kadar ürün bırakmak gerekir? Tora’nın kanununa göre, çok az miktar bile yeterlidir. Miktar önemli değildir; yeter ki biraz bırakılsın. Ama Hahamlarımız bu konuda standart bir kanun getirerek, tarlanın en az altmışta birinin *pea* olarak bırakılmasını öngörmüşlerdir. Ama eğer bir Yahudi cömert davranmak ve *pea* mitsvası için fakirlere yüksek miktarda mahsul bırakmak isterse bunu yapmakta serbesttir.

Masehet Nedarim’in Diğer Masehetlerden Farkı

Yaprak *Masehet Nedarim*’i öğrenenler, *Gemara*’nın bu *masehette* kullandığı lisanın Talmud’un diğer *masehet*lerinden farklı olduğunu fark edeceklerdir. Örneğin bu yaprakta *Gemara*, kesin bir karara varılamamış bir konudaki belirsizliği belirtirken Aramca “*tibae*” (sorunla kaldık) sözcüğünü kullanmaktadır. Talmud boyunca, karara bağlanamamış belirsiz bir durum olduğu zaman *Gemara* başka bir Aramca terim olan “*teko*”yu kullanır. Bu sözcük “yerinde/ayakta duracak” anlamına gelir, ama aynı zamanda *Tişbi Yetarets Kuşyot Ubeayot* (Tişbe’li [Peygamber Eliyau, ileride gelecek ve] soru ve çelişkileri açıklığa kavuşturacak) sözlerinin de baş harflerinden oluşur (ayrıca bkz. II. Kitap, sayfa 59). *Masehet Nedarim*’de bunun yerine “*tibae*” terimi kullanılmaktadır.

Bunun sebebi nedir?

Geonim Dönemi otoritelerinin kitaplarında, kendi dönemlerinde Babil’de *Masehet Nedarim*’in çeşitli sebeplerle öğrenilmediği yazılıdır. Bu *masehet* yalnızca Erets-Yisrael’de öğrenilmekteydi. Mutlaka biliyorsunuzdur; “Talmud Bavli” Babil’de, “Talmud Yerusalmi” ise Erets-Yisrael’de oluşturulmuştur. Aradan yıllar geçtikten sonra Talmud Bavli Erets-Yisrael’de de öğrenilmeye başlamıştı. Böylece sonuçta, Talmud Bavli’deki *Masehet Nedarim* yalnızca Erets-Yisrael’de öğrenilmekteydi. Dolayısıyla bu *masehette* kullanılan lisan da zaman içinde Talmud Yerusalmi’deki tarzı yansıtmaya başlamıştır, çünkü daha sonraları yayılan *Masehet Nedarim* kitapları da Erets-Yisrael’de yaşayan Yahudilerin lisanıyla yazılmıştı.

Bir Rüya Gördüm

Yaprak Herkes rüya görür, öyle değil mi?

8

Bazen gün içinde yaşadığımız şeyleri rüyamızda görürüz, çünkü insanın doğası böyledir. Gündüz vakti yaşadığı veya düşündüğü şeyleri geceleyin rüyasında görür.

Bu yaprakta ilginç bir kural öğreniyoruz: Eğer bir kişi rüyasında kendisine “*niduy*” (dışlama) cezası verildiğini görürse, bu *niduyu* on adet *talmid hahamın* “*mutar leha*” (senin için çözüldü; serbestsin) demesiyle çözmesi gerekir.

Niduy cezası belli başlı günahları işlemiş bir kişiye verilir. Öyleyse rüyasında bu cezaya çarptırıldığını gören birinin bu rüyayı ciddiye alması neden gereklidir?

Ritva (Sevilya'lı Rabi Yom Tov ben Avraam), *Masehet Taanit* 12b'deki açıklamalarında bunu şöyle açıklar: Her ne kadar Hahamlarımız, rüyada görülen şeylerin hiçbir şey ifade etmediğini söylemişlerse de, eğer bir kişi bu tipte bir rüya görürse bunu Göklerden bir işaret olarak değerlendirmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Tanrı bu kişiye, *teşuva* yapmak üzere uyanma çağrısında bulunmaktadır!

Bu nedenle, böyle bir rüya gören kişi *teşuva* yapmalı ve aynı zamanda, kendisini iyi yönde geliştirmesi yönünde Göklerden yardım gördüğü için de sevinmelidir.

Nederde Bulunmamak Neden Daha İyidir?

Yaprak

9

Bu yaprakta *nederler* konusunda çok önemli bir bilgiyi öğreniyoruz.

Rabi Meir, *nederde* (bir şeyi yapma veya yapmama vaadinde) bulunmaktan kaçınmanın yerinde olacağını söylemektedir!

Neden? Çünkü bir kişinin, bir *nederde* bulunup daha sonra bunu unutarak *nederini* ihlal etmesi ihtimali vardır ve bu da ciddi bir yasağın delinmesi anlamına gelecektir. Bu nedenle hiç *nederde* bulunmamak daha iyidir. Hatta bir insan verdiği sözleri genellikle unutmuyorsa bile bu şekilde davranmayı tercih etmelidir.

Şulhan Aruh'un kararına göre (*Yore Dea* 203:4), *tsedaka* vermek isteyen birinin de bu konuda bir *nederde* bulunmaması tercih edilir, çünkü sonunda bu *nederde* bulunduğunu unutabileceği yönünde bir endişe söz konusudur. Bunun yerine, hiçbir vaatte bulunmaksızın, elinde para olduğu zaman bunu *tsedaka* olarak vermeyi tercih etmelidir.

Peki, ya bir *tsedaka* kampanyası düzenleniyor ve herkes belirli bir miktar *tsedaka* vermeyi üstleniyorsa, bu nasıl yapılmalıdır? Böyle bir durumda kişi "**beli neder** (*neder* sayılmaksızın), *tsedaka* vermeyi üstleniyorum" demelidir. Bu şekilde, Tanrı korusun, eğer unutursa bile, *nederi* ihlal etme yasağını delmiş olmayacaktır. Yine, Şabat veya bayram günü Sefer-Tora'ya kalkan bir kişi de sinagoga bağışta bulunmak istiyorsa, unutkanlık sonucunda *nederi* ihlal etme yasağını delmemek için, bu bağışını dile getirmeden önce "**beli neder**" demeye özen göstermelidir.

Üç Tür Yasak Yiyecek

Yaprak

10

Bu yapraktaki *Gemara*'da, üç farklı türde yasak yiyecekten bahsedilmektedir. Bunların üçü de *korban*larla ilgili kanunlara bağlıdır. Gelin bunlardan ikisini öğrenelim:

a. Tame korban: *Tame* hale gelmiş bir *korban* etini yemek yasaktır!

b. Notar: Bazı *korban*lar *Mizbeah*'ın üzerinde tamamen yakılır ve eti hiç yenmez. Bunlara *Ola-korbanı* adı verilir. Bazı *korban*ların eti ise Koenler ve/veya *korban* sahipleri tarafından yenir.

Eti yenebilen bir *korban* ne zamana kadar yenebilir? Canımız ne zaman isterse o zamana kadar mı?

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki Üçüncü Nesil Amoraim

Rabi Avina üçüncü *Amoraim* neslinde hem Babil'de hem de Erets-Yisrael'de yaşamıştır.

Başlarda Babil'de yaşardı ve Tora'yı orada, Sura *yeşivası* başkanı Rav Una'dan teslim almıştır. Ayrıca Rabi Yirmeya bar Aba, Rav Hisda ve Rav gibi büyük Babilli *Amoralar*ın isimleriyle *alahalar* aktarırdı.

Sonraları Erets-Yisrael'e çıkmış ve orada, Rabi Ami, Rabi Zera ve Rabi Yaakov bar Aha gibi Erets-Yisrael *Amoraları*yla birlikte Tora öğrenmiştir. Bu Hahamlar onunla *alaha* alanında çokça teatide bulunurlardı ve onun öğretmiş olduğu *alahaları* da aktarmışlardır.

Rabi
Avina

Hayır! Her *korbanın* belirli ve sınırlı bir yenebilirlik süresi vardır. Örneğin bir Koen'in getirdiği *Hatat-korbanının* eti “gündüz ve gece” – yani kesildiği gündüz vakti ile onu takip eden gece boyunca – yenebilir. *Şelamim-korbanı* “iki gün ve bir gece” – yani kesildiği gündüz vakti, onu takip eden gece ve ertesi gün, gündüz vakti boyunca – yenebilir. Bu süreler sona erdiğinde hâlâ yenmeyip “arta kalmış” olan et varsa buna “*notar*” (artık) adı verilir. *Notar* yemek yasaktır ve yakılması *mitsvadır*.

İşe Yaramayan Koşul

Yaprak

11

Şöyle bir durumu ele alalım:

Yosef uzun yıllardır buzdolabı satıcılığı yapıyor. Bir gün kendisine Zeharya adında bir Yahudi geliyor. Yosef ona “Buyurun!” diyor. “Size buzdolabı satmaya hazırım. Ama bir şartım var.” Zeharya “Nedir bu şart?” diye soruyor. Yosef “Buzdolabını saat 12:00’ye kadar gelip almanız gerekiyor. Çünkü bugün dükkânı erken kapatmak durumundayım” diyor. Bunun üzerine Zeharya da “Hiç sorun değil” diye cevap veriyor. Parayı ödüyor, buzdolabını kendi iyeliğine aldığını simgelemek üzere onu biraz kaldırıyor ve saat 12:00’ye kadar döneceğine söz veriyor.

Yosef’in dükkânındaki saat 12 kez çalıyor, ama Zeharya henüz ortada yok! Ertesi gün Zeharya gelip özür diliyor ve saate dikkat etmediğini, bu yüzden gelmediğini söylüyor. Yosef “Buyurun, paranızı geri alın!” diyor. “Satışı bir şarta bağlamıştık. Siz şartı yerine getirmediğinize göre buzdolabı sizin değil!”

O sırada kenarda onları izleyen *talmid haham* bir Yahudi nazıkçe araya girerek Yosef’e “Bana *Gemara*’da öğrendiğim bir konuyu hatırlattınız” diyor. “Rabi Meir’e göre, eğer bir şart iki yönüyle dile getirilmediyse, o zaman yürürlüğe girmiş sayılmaz. Buna “*tenay kaful*” (çifte şart) adı veriliyor. Bu kurala göre Bay Zeharya’ya ‘Eğer saat 12:00’ye kadar **gelirseniz**, o zaman buzdolabı sizin olur. **Ve eğer gelmezseniz, buzdolabını almış olmayacaksınız**’ demeniz gerekirdi. Ama siz şartınızı bu şekilde ifade etmediniz. Sadece ‘Eğer saat 12:00’ye kadar gelirseniz buzdolabı sizindir’ dediniz. Dolayısıyla öne sürdüğünüz şart yürürlüğe girmedi. Rabi Meir’in görüşü bu şekilde.”

Gedalya ben Ahikam Kimdi?

Yaprak

12

Bu yaprakta Gedalya ben Ahikam orucundan bahsedilmektedir.

Her yıl 3 Tışri tarihinde “*Tsom Gedalya*” adlı oruç tutulur.

Gedalya ben Ahikam I. Bet-Amikdaş’ın yıkılışından sonraki dönemde, Babil İmparatoru Nevuhadnetsar tarafından, Erets-Yisrael’de kalan Yahudilerin başına lider olarak atanmıştı. Gerçekten de Gedalya, yıkımdan sonra hayatta kalan tüm Yahudileri bir araya getirerek onlara liderlik etmişti.

Gedalya’nın bu atamayı hak etmediğini düşünen bir grup Yahudi vardı. Onun yerine bu mevkie Yişmael ben Netanya’nın gelmesi gerektiğini düşünüyorlardı. Bunun üzerine korkunç bir eylemde bulundular: Bir suikast düzenleyerek Gedalya’yı ve onun bazı taraftarlarını öldürdüler. Bunun sonucunda, Erets-Yisrael’deki Yahudiler, Nevuhadnetsar’ın gazabından korkarak Mısır’a kaçmak zorunda kaldılar.

Bazı kaynaklara göre Gedalya ben Ahikam 3 Tışri’de değil, Roş Aşana’da öldürülmüştür. Ama Roş Aşana bir Yom Tov olduğu için oruç da ertesi gün olan 3 Tışri’ye ertelenmiştir.

MASEHET NEDARİM
PEREK 2:
VEELU MUTARİN

“Orot Levuvim”

Yaprak

13

Gemara “orot levuvim” olarak bilinen bir kavramdan bahsetmektedir.

İbranice bilenler, “*levuvim*” sözcüğünün “*lev*”, yani “kalp” ile bağlantısını hemen tahmin edeceklerdir. Ama “*orot*” sözcüğünün “deriler” anlamına geldiğine baktıklarında ikisi arasında ne bağlantı olduğunu da merak etmeden duramayacaklardır.

Anlatalım: Eski zamanlarda putperestler, bir hayvanın kalbini puta sunmak için kesip yerinden çıkarırlardı. Hepimiz putlara adanmış bir şeyden faydalanmanın yasak olduğunu biliriz. Bu durumda, kalbi putlara adanmış herhangi bir hayvandan da faydalanılamaz.

İşte şimdi “*orot levuvim*” kavramının ne anlama geldiğini görebiliriz.

Bir kişi bir hayvan derisi veya postu satın aldığı anda, kalbe denk gelen kısımda bir delik olduğunu görürse, bu derinin, kalbi putlara kurban edilmiş bir hayvana ait olduğunu anlayabilir. İşte bu deriye [terimin tekil haliyle] “*or lavuv*”, yani “kalp kısmında delik açılmış bir deri” adı verilir.

Bu deriden faydalanmak yasaktır, çünkü kalbi puta kurban edilmiş bir hayvanın bir kısmıdır.

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki Üçüncü Nesil Amoraim

Hocaları

Babil’de doğmuş ve oradayken *Amora* Rav’dan Tora öğrenme şansına sahip olabilmiştir. Daha sonraları Erets-Yisrael’e çıkmış ve neslin büyükleri olan Rabi Hanina bar Hama, Rabi Yeoşua ben Levi ve Rabi Elazar ben Pedat’a hizmet etmiştir. Ancak esas hocası, Teverya’daki *yeşivan*ın başkanı olan *Amora* Rabi Yohanan’dır.

Rabi Yohanan’ın adıyla aktarılan birçok *alaha* Rabi Hiya bar Aba tarafından

aktarılmıştır ve Rabi Zera, Rabi Hiya bar Aba’nın Rabi Yohanan’ın adıyla aktardığı talimat ve kararların en doğru ve kesin nüsha olarak kabul edilmesi gerektiğini, çünkü onun, hocasının ağzından duyduklarını titiz bir katiyetle öğrenip aktardığını söylemiştir.

Rabi Hiya bar Aba’nın bir de âdeti vardı: Öğrenimini her otuz günde bir hocası Rabi Yohanan’ın önünde tekrar ederdi.

Rabi Hiya
bar Aba

Neder ve Şevua

Yaprak

14

Masehet Nedarim'de farklı *neder* türlerini öğreniyoruz. Bir kişi *nederde* bulunma yoluyla, bazı şeyleri yapmayı, örneğin belli bir şeyi yemeyi kendisine yasaklayabilir. *Nederden* başka bir de "*şevua*", yani "yemin" olasılığı vardır.

Şevua, *nederden* daha ağırdır, çünkü yemin edilirken, Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın İsmi de kullanılır: "Kutsal ve Mübarek Tanrı'ya yemin ederim ki filanca şeyi yapacağım." Ama şunu da bilmek gerekir ki, eğer bir kişi Tanrı'nın İsmi'ni dile getirmeden yemin etse bile bu yemin bağlayıcıdır. Örneğin "filanca şeyi yapacağım yemin ediyorum" diyen biri o şeyi yapmak zorundadır. Diğer yandan, "yemin" sözcüğünü kullanmayan, ama Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın İsmi'ni kullanarak bir taahhütte bulunan kişinin bu ifadesi de yemin sınıfındadır. Örneğin "Tanrı şahidimdir ki filanca şeyi yapacağım" diyen bir kişi, Tanrı'nın İsmi'yle bir taahhüt altına girmiştir ve o şeyi yapmak zorundadır.

Bu yaprakta ilginç bir şey öğreniyoruz. Acaba bir kişi "**Tora'da yazılı olanlar üzerine; filanca şeyi yapmayı taahhüt ediyorum**" derse kural nedir? Başka bir deyişle bu kişi "filanca şeyi yapmayı kutsal Tora adına taahhüt ediyorum" demiştir. Kurala göre böyle bir ifade de yemin hükmünde yürürlüğe girer, çünkü Tora'da Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın isimleri vardır. Böylece bu sözlerle kişi, söz konusu taahhüdü Tanrı'nın Adıyla üstlendiğini söylemiş olmaktadır.

Üç Gün Uyumayacağına Yemin Eden Adam

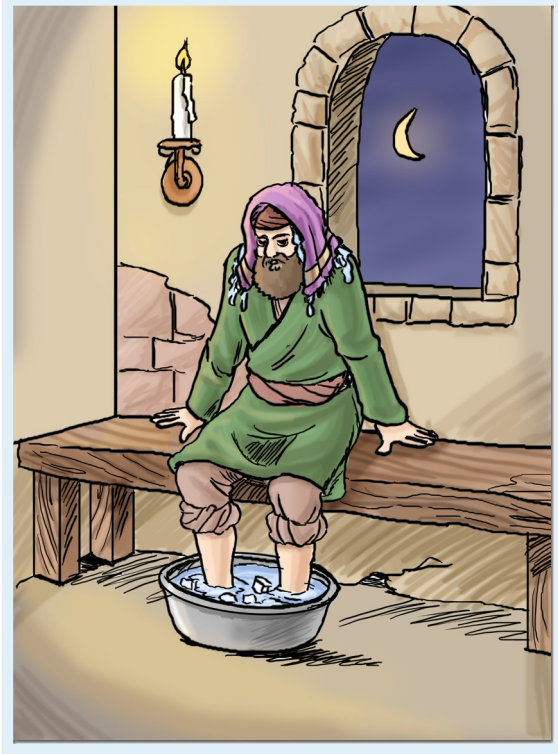
Yaprak

15

Bir şey yapacağına yemin eden ve bunu yapmayan kişi, "*İsmimle yalan yere yemin etmeyin*" (Vayikra 19:12) yasağını ihlal etmiş olur. Bu yasağa "*şevuat bituy*" (telaffuzla edilen yemin) adı verilir. Bu kişi, ağızıyla "telaffuz etmiş", yani dile getirmiş olduğu bir yemini yerine getirmemiştir.

Gereksiz yere öylesine yemin eden bir kişi "*Tanrı'n A-Şem'in İsmi'ni boş yere ağzına alma*" (Şemot 20:7) yasağını ihlal etmiş olur. Örneğin Reuven bir taşın yanında dururken "Bunun bir taş olduğuna yemin ederim" derse bu "*şevuat şav*", yani "boşa edilmiş yemin" olarak adlandırılır, çünkü onun bir taş olduğunu zaten herkes bilmektedir. *Şevuat şav*ın bir başka şekli daha vardır. Eğer bir kişi Pazar günü "Bugünün Pazartesi olduğuna yemin ederim" derse, bu yemini sırasında yalan söylediğini bildiğinden, yasağı ihlal etmiş olacaktır.

Bu yaprakta, yerine getirilmesi mümkün olmayan bir yemin eden kişinin de *şevuat şav* yasağını ihlal etmiş olacağı öğretilmektedir. Örneğin sürekli üç gün boyunca uyumamaya yemin etmek böyle bir yemindir. Bu neden "boşa edilmiş yemin" sayılır? Çünkü bir insanın aralıksız üç gün boyunca uyanık kalmayı başarabilmesi olası değildir ve mutlaka biraz uyuyakalacaktır.

Mitsvalar Keyif İçin Verilmedi

Yaprak

16

Şimdi “*mitsvot lav leanot nitemu*” prensibini öğreneceğiz.

Şöyle bir olayı ele alalım: Bir Yahudi Sukot bayramı arifesinde kalkıp bahçesindeki *sukadan* keyif almayacağına dair *nederde* bulunur.

Ve işte, Sukot bayramı başlar ve adam, *sukaya* girmesinin yasak olduğundan emindir; zira aksi takdirde, dile getirdiği *nederi* ihlal edecektir. Ama bir *talmid haham* olan komşusu ona bu konuda yanıldığını söyler. Neden?

Çünkü *mitsvaları* yerine getirmek “keyif” sınıfında kabul edilmez! Bizler *mitsvaları* onlardan keyif almak için değil, Göklerdeki Babamızın isteğini yerine getirme amacıyla yerine getiririz. Bu nedenle söz konusu Yahudi, *nedere* karşı hareket ediyor olma konusunda herhangi bir endişe olmaksızın *sukada* oturabilir, orada yiyip içebilir ve uyuyabilir. Bu şekilde herhangi bir yasağı ihlal etmiş olmayacaktır, çünkü *sukadan* “keyif alıyor” değildir; her şeyden önce “*mitsva*” yapmaktadır.

Tabii ki Sukot bayramından hemen sonra *sukadan* çıkmakla yükümlüdür ve orada bir saniye bile durması yasaktır, çünkü bayram bittikten sonra *sukada* bulunmak artık bir *mitsva* olmadığından, bunu yapması “keyif” sınıfına girecek, yasağı delmesi anlamına gelecektir.

Nazirlik Vaadi

Yaprak

17

Bu yaprakta *nazirlik* konusunu öğreniyoruz.

Nazir olmayı üstlenen bir kişi, *nazir* olacağına dair bir *nederde* bulunur. Bir *nazirin* şarap içmesi, üzüm ve türevlerini yemesi, tıraş olması ve bir ölü nedeniyle *tame* olması yasaktır.

Bir kişi ne kadar süreyle *nazir* olur? Eğer “Ben *nazirim*” dediyse ve ne kadar süreyle *nazir* olmak istediğini belirtmediyse, o zaman *nazirlik* süresi otuz gündür.

Bu yaprakta *nazirle* ilgili ilginç bir şey öğreniyoruz.

Dikkat edin: Zevulun belirli bir karpuz cinsinden zevk almayı kendisine yasaklayan bir *nederde* bulunmuştu. Dolayısıyla onun bu karpuzu yemesi yasaktı. Peki, ya bu karpuzu kendisine yasaklamak üzere bir kez daha aynı *nederde* bulunursa ve sonra da *nederini* ihlal edip karpuzdan yerse? Bu durumda kaç yasağı delmiş olur? Yalnızca bir! Her ne kadar iki kez *nederde* bulunduyse da, fiiliyatta aynı şey için sadece tek bir *neder* yapmış sayılır.

Genel olarak *nederler* için kural böyledir. Ama *Amora Şemuel’e* göre *nazirle* ilgili kural farklıdır. Reuven iki kez “Ben *nazirim*” derse, iki dönem boyunca *nazir* olur – bir otuz gün ve ardından ikinci bir otuz gün. Çünkü daha önce de öğrendiğimiz gibi süre belirtmeksizin “Ben *nazirim*” diyen kişi otuz gün için *nazir* olur. Reuven bunu iki kez söylediği için, iki kez *nazir* olur – otuz gün ve bir otuz gün daha.

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki Üçüncü Nesil Amora'im

Duası

Rabi Hiya bar Aba kendi neslinde duasının gücü ile tanınırdı ve birçok kişi onun sayesinde dertlerinden kurtulmuştu. *Midraş*'ta anlatıldığına göre onun günlerinde bir keresinde Erets-Yisrael'de bir yabancı antilop yavrusu ortaya çıkmış, sökmedik ağaç bırakmamıştı. Yaklaştığı her yere yıkım ve dehşet salmaktaydı. Rabi Hiya bar Aba bunu duyduğu zaman bir oruç ilan etti ve kurtuluş için dua etmeye başladı. Bir mucize oldu ve yavru, çölde bulunan annesinin sesini duyarak onun yanına gitti.

Rabi Hiya bar Aba duasını uzun tutardı. Sessiz *amidayı* söyledikten sonra kendi kişisel istek ve dualarını da eklerdi.

Bol bol dua etmenin gücünü fazlasıyla över ve şöyle derdi: “Eğer dua edersen ve sonra dönüp tekrar dua edersen, duanın duyulduğundan ve Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın senin bu isteğini yerine getireceğinden emin olabilirsin. Pasukta söylendiği gibi, ‘*A-Şem'i ümit et; kalbin güçlü ve cesur olsun. Ve A-Şem'i ümit et*’ (Teilim 27:14). Ümit edip *A-Şem'e* tekrar dua ettiğin için, O'na tam olarak güvenebilirsin.”

**Rabi Hiya
bar Aba**

“Portakallar Bana *Maaser* Gibi Yasak”

Yaprak

18

Artık bildiğimiz üzere, kendisini bir şeyi yemekten men etmek isteyen kişi “*neder*” sözcüğünü telaffuz etmek zorunda değildir. Sadece “Portakallar bana *korban* gibi yasak” demesi *nederin* yürürlüğe girmesi için yeterlidir, çünkü bu şekilde, tıpkı *korban* ayrılmış bir hayvanı yemenin ve ondan faydalanmanın yasak olması gibi, portakalları yemenin ve onlardan faydalanmanın da kendisi için yasak olmasına niyetlendiği bellidir.

Şöyle bir durumu ele alalım:

Yeuda “Portakallar bana *maaser* gibi yasak” derse ne olur?

Bu noktada onun tam olarak neyi kastettiğini bilmemiz mümkün değildir. Neden? Çünkü farklı *maaser* (onda birlik pay) tipleri vardır. Bunlardan *maaser rişon* (ilk *maaser*) Levi’ye verilir ve kutsal nitelikte değildir. Bunun yanında bir de *ma’sar beema* (hayvanlardan ayrılan onda birlik pay) vardır. Bu sınıftaki bir hayvanın Bet-Amikdaş’a *korban* olarak getirilmesi gerekir ve ondan faydalanmak yasaktır. Benzer şekilde başka *maaser* türleri de vardır. Acaba Yeuda bunlardan hangisini kastetmiştir? Acaba portakalları kutsal niteliğe sahip olan bir *maaser* türüne mi yoksa kutsal olmayan bir *maaser* türüne mi (örneğin *maaser rişon* gibi) denk kılmak istemiştir?

Mişna buna şöyle cevap verir. Yeuda *nederde* bulunduğu göre, amacı portakalları kendisine yasaklamak olsa gerektir. Bu durumda tabii ki kutsal niteliğe sahip olan bir *maaseri* kastetmiş olmalıdır. Ama eğer Yeuda açık bir şekilde “*maaser rişonu* kastetmişim” derse, o zaman bu sözüne güvenilir ve portakallardan faydalanması serbesttir.

Tsereda’lı Yose ben Yoezer Kimdi?

Yaprak

19

Bu yaprakta *Gemara* “Yose ben Yoezer İş Tsereda”dan bahsetmektedir. Şimdi bu kutsal kişinin kim olduğunu öğreneceğiz.

II. Bet-Amikdaş döneminde halkın başında *Keneset A-Gedola* adlı bir kurul vardı. Halka liderlik eden bu kurul, neslin en büyük şahsiyetlerinden oluşuyordu. Aralarında Ezra A-Sofer ve başka tanınmış otoriteler de yer almaktaydı. Bu dönemin ardından halka, “*Zugot*” (çiftler) adı verilen *Tannaim* çiftleri liderlik etmiştir. Bu *Tannalardan* biri *Sanedrin*’in başkanı (*Nasi*), diğeri ise mahkemenin başıydı (*Av Bet Din*). Bu “*zug*”ların ilki, *Nasi* olan Yose ben Yoezer ile *Av Bet Din* olan Yose ben Yohanan’dan oluşuyordu.

Yose ben Yoezer köklü bir aileye mensup bir Koen’di. *Tuma* ve *taara* (manevi kirlilik ve saflık) kanunları konusunda çok özenliydi. O kadar ki kendisini “*hasid şebaKeuna*” (Koen ailesindeki *hasid* [=Tanrı’ya çok bağlı kişi]) diye adlandırırlardı.

Midraş’ta Yose ben Yoezer’in, “Yakum İş Tsererot” adında bir yeğeni olduğu anlatılır. Yakum, Haşmonaim döneminde Helenleşmiş ve çok sayıda Yahudi’yi öldürmüştü! Bu konuda, neslin büyüğü olan dayısına bile acımamış, onu idam edilmeye bizzat kendisi götürmüştü. Ama *Midraş*’ın anlattığına göre Yose ben Yoezer yolda birlikte giderlerken yeğenini derinden etkileyen sözler söylemiş ve gerçekten de Yakum kötü yolundan dönerek tam bir *teşuva* yapmıştır.

Her Ticari Maldan Üstündür (devam)

Rabi Elazar’ın birçok farklı alandaki işlerini sadık elemanlar yürütmekteydi. Rabi Elazar bunların birçoğunu tanımıyordu bile. Hepsini, maaşlarını, bölge kasabalarıyla bağlantısı olan büyük bir ağanın ödediğini ve onun için çalıştıklarını biliyordu, ama onu şahsen tanımıyorlardı.

Rabi Elazar tüm kasaba sakinlerini, yapılacak işlerin bir kısmını üstlenmekle yükümlü kılmıştı. Her birinin yapması gereken bir görevi vardı. Biri bahçeleri düzenliyor, bir diğeri ağaç dikiyordu ve bunun gibi daha birçok farklı iş vardı.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
193’te

İyi Bir Çevre Seçmek

Yaprak

20

Bu yaprakta Hahamlarımızın nasıl davranmak gerektiği konusunda verdikleri bazı talimatları öğreniyoruz.

İnsanın *nederde* bulunmaktan kaçınmasının yerinde olacağını öğrenmiştik (bkz. sayfa 184). Bunun sebebi, Tanrı korusun, *nederini* yerine getirmeyip Tora'nın bir yasağını ihlal etmesi olasılığıdır. Şimdi *Gemara*'da *nederlerden* kaçınmanın neden gerekli olduğu konusunda başka bir sebep daha öğreniyoruz. Bir kişi sürekli *nederlerde* bulunmaya alışırsa sonunda yeminler etmeye de başlayacaktır ve eğer ettiği bir yemini yerine getirmeyip ona karşı bir davranışta bulunursa, bu daha da ağır bir yasağın ihlali anlamına gelecektir. Çünkü yeminini yerine getirmeyen bir kişi, *nederini* yerine getirmeyen birinden daha ağır bir yasağı çiğnemiş olur.

Hahamlarımız ayrıca, cahil insanların evine konuk olmanın yerinde bir davranış olmadığını da söylemişlerdir. Çünkü cahil insanlar, "*tevel*" sınıfında, yani gereken *maaser* payları ayrılmamış olan ürünleri yerler ve bir kişi cahil insanların evine sık sık uğrarsa, sonunda *tevel* yeme şeklindeki ağır yasağı ihlal etme olasılığı artacaktır.

Buradan önemli bir ders öğreniyoruz. İnsan uygun olmayan kişilerle çok sıkı fıkı olmamalıdır, çünkü bu türden ilişkiler onu da hata ve ihlallere sürükleyecektir.

MASEHET NEDARİM
PEREK 3:
ARBAA NEDARİM

Dükkân Sahibi Kamera Kullanabilir mi?

Yaprak

21

Şu hikâyeyi dinleyin! Bir pazarlamacı, dijital kameralar satma amacıyla bir elektrikli eşya dükkânına gelir. Dükkân sahibi kameraları kontrol eder ve pazarlamacıya “Kamera başına ne kadar para istiyorsun?” diye sorar. “Yedi yüz *şekel*” diye cevap verir pazarlamacı.

“Ne??? Yedi yüz *şekel* mi?! Kesinlikle olmaz! Bak, sana *nederde* bulunuyorum ki, kameraları senden dört yüz *şekelden* daha pahalıya alacak olursam – onlardan kendime hiç yarar sağlamayacağım!” Dükkân sahibi bu *neder* yoluyla pazarlamacıya bu kadar yüksek bir fiyatı ödemeye hazır olmadığını gösterme amacındadır.

Biraz daha konuştuktan sonra pazarlamacı, dükkân sahibini kameraları parça başına beş yüz *şekle* satın almaya ikna eder. Ama hemen ortaya bir soru çıkmıştır. Dükkân sahibi kameraları parça başına dört yüz *şekelden* daha yüksek fiyata satın alması halinde onlardan yarar sağlamayacağına dair *nederde* bulunmuştu! Acaba şimdi bu kameralardan yarar sağlayabilir mi?

Bu yaprakta, bir şeyi çabuklaştırma amacıyla dile getirilen *nederlerin* (bunlara “*nidre zeruzin*” adı verilir) geçerlilik kazanmadığı öğretilmektedir. Örneğin burada dükkân sahibi, pazarlamacıyla arasındaki anlaşmayı bir an önce sona vardırma amacıyla böyle bir *nederde* bulunmuştur. Bu *neder* yürürlüğe girmemiştir, çünkü dükkân sahibi onu dile getirdiği sırada aslında *nederde* bulunma niyeti taşıyor değildi. Tek amacı işi bir an önce sonuçlandırmaktır. Dolayısıyla kameraları kullanabilir.

“Her Zaman Tüm Sözlerini Sakince Söylemeye Alış”

Yaprak

22

Bu yaprakta *Gemara*, *Amoraların*, öfkelenme huyunu kınayan sözlerini aktarmaktadır.

Öfke o kadar olumsuz bir şeydir ki, *Gemara* “Her kim öfkelenirse, her türlü *geinom* sıkıntısı ona hâkim olur” demektedir! Dahası, Difte’li Rabi Yirmeya, öfkelenen bir kişinin, öğrendiği Tora’yı unutacağını söyler!

Rambam şöyle yazar: “Öfke son derece kötü bir huydur ve insanın ondan, diğer uca kadar uzaklaşarak kendisine, öfkelenmenin uygun olduğu bir durumda bile öfkelenmemeyi öğretmesi yerinde olur.”

Rabi Moşe ben Nahman (**Ramban**) da, oğluna yazmış olduğu ünlü mektupta, ona adaba uygun davranış tarzını, bir Yahudi’nin nasıl davranması gerektiğini öğretmiştir. Ramban her şeyden önce oğlunu öfkelenmemesi konusunda uyarır. Şöyle yazar Ramban oğluna: “Her zaman, herkese, tüm sözlerini sakince söylemeye alış ve bu sayede, insanı günaha sokan kötü bir huy olan öfkeden kurtulursun.” Başka bir deyişle, karşımızda kim olursa olsun, kendimizi herkesle sakın ve kibar bir üslupla konuşmaya alıştırmamız gerekir. Bu sayede, artık sakın bir şekilde konuşmaya alıştığımız için hiçbir zaman öfkelenmez ve günah işleyecek duruma gelmeyiz.

Kal Nidre

Yaprak

23

Yom Akipurim son derece kutsal bir gündür. “*Keneset A-Gedola*” üyeleri bu kutsal günün “*Kal Nidre*” olarak bilinen duayla başlamasına hükmetmişlerdir. “*Kal Nidre*” duasında, bulunduğumuz ve bulunacağımız tüm *nederlerin* geçersiz olduğunu beyan ederiz.

Eski dönemlerde *Kal Nidre* duasında, sona eren yıl boyunca bulunmuş olduğumuz tüm *nederleri* iptal ettiğimizi söylerdik. Ama Rabenu Tam *Kal Nidre*’nin metninin düzeltilmesi gerektiği görüşündedir. Ona göre, *Kal Nidre*’de, önümüzdeki yıl boyunca bulunacağımız *nederleri* şimdiden geçersiz kıldığımızı söylememiz gerekir. O zamandan beri, çoğu Yisrael cemaatinde *Kal Nidre*’de her iki metin de dile getirilir. Yani hem Yom Akipurim’e kadar bulunmuş olduğumuz *nederleri* geçersiz ilan ederiz hem de önümüzdeki yıl boyunca bulunacağımız tüm *nederlerin* “tamamen hükümsüz” olacağını bildiririz.

Tahmin edileceği üzere bu duanın amacı, yerine getirmeyi unutmuş veya unuttuk olduğumuz *nederleri* geçersiz kılmak ve bu sayede, unutkanlık sonucu *nederlerimize* karşı davranışta bulunarak ciddi bir ihlalde bulunma olasılığını bertaraf etmektir.

Aklınıza mutlaka bir soru gelmiş olmalı: İnsan henüz dile getirmede *nederleri* nasıl iptal edebilir?

İşte bu konuyu bu yaprakta öğreniyoruz. İnsan, bulunacağı tüm *nederlerin* şimdiden geçersiz olacağını beyan edebilir. Şu andan itibaren, tüm *nederlerinin* geçersiz olacağını beyan ettiğini unutarak bir *nederde* bulunursa o *neder* bağlayıcı olmayacaktır. Ama eğer bunu hatırlıyorsa ve buna rağmen bir *nederde* bulunursa, o zaman bu *neder* yürürlüğe girecektir, çünkü bu şekilde, baştaki beyanını hükümsüz kılmış olmaktadır (Bu konudaki *alaha* için bkz. *Şulhan Aruh Yore Dea* 211).

“Orada Bir Milyon Kişi Yoksa Kola İçmeyeceğim”

Yaprak

24

Şimdi, geçerlilik kazanmayan bir *neder* türünü öğreneceğiz.

Sukot bayramı öncesinde Reuven *Arbaat A-Minim* (bkz. II. Kitap, sayfa 89) pazarına gider. Evden çıkmadan önce, kardeşi ona “Reuven!” der. “Çok erken gidiyorsun. Pazar mutlaka boş olacaktır.” Reuven pazara çıkar ve orayı, gelen geçen insanlarla oldukça kalabalık halde bulur. Herkes *Arbaat A-Minim* aramakta, bayram için alışveriş yapmaktadır ve ortalık fazlasıyla sıkışıktır. Reuven evine geri döndüğünde kardeşine “Pazar amma da kalabalıktı! Bir milyon kişi vardı orada” der. Kardeşi gülerek “Ne münasebet!” diye karşılık verir. Ama Reuven ona “Bak kardeşim!” der. “Orada bir milyon kişi yoksa, ben de bir daha kola içmeyeceğime dair *nederde* bulunurum!”

“Ne yaptın sen?!” diye irkilir kardeşi. “*Nederde* bulundun! O pazara bir milyon kişinin sığamayacağını sen de gayet iyi biliyorsun! Ne yaptın şimdi?!”

Reuven paniğe kapılır. Acaba *nederi* gerçekten geçerli midir?

İşte *Gemara*’nın bu soruya verdiği cevap olumsuzdur. Neden? Çünkü bu tipteki *nederlere* “*nidre avay*”, yani “abartılı *nederler*” adı verilir. Çünkü Reuven de orada tabii ki bir milyon kişi olmadığını gayet iyi bilmektedir. Onun tek amacı pazaryerinde “çok büyük bir kalabalık” olduğunu söylemekti, ama elbette sayısal olarak bir milyon kişiyi kastetmiş değildi.

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki Üçüncü Nesil Amoraim

Yaşamı ve Vefatı

Rabi Hiya bar Aba *tsedaka* toplama görevini yapardı ve hocası Rabi Yohanan’ın Teverya’daki *yeşivasında* öğrenim gören fakir *talmid hahamlar* için tam bir sadakatle para toplardı.

Ama şahsen Rabi Hiya bar Aba son derece fakirdi. Yine de Erets-Yisrael’de oturanlardan *maaser* paylarını almayı kesinlikle istemiyordu. Hatta bir Koen olmasına rağmen, Levilerden *teruma* payını almayı da kabul etmiyordu. Bu nedenle, geçimini sağlamak üzere Babil’e indi. Babil’e doğru yola çıkmadan önce Rabi Yeuda Nesia ona bir tavsiye mektubu verdi. Bu mektupta, Babil’deki Yahudilere, Rabi Hiya bar Aba’yı takdir edip onurlandırmayı bilmeleri ve onu yargıç ve uygulama talimatları veren bir yetkili olarak atamaları gerektiğini yazmıştı.

Bu sayede Rabi Hiya bar Aba onurlu bir şekilde geçimini sağlayabilecekti. “Çünkü büyük bir şahsiyettir o ve ‘duymadım’ demekten utanmaz” demişti Rabi Yeuda Nesia mektubunda.

Ve gerçekten de Rabi Hiya bar Aba, Babil’de çok faal olmuş ve başka şeylerin yanında, geldiği her yerde Tora’yı güçlendirecek önemli *takanalara* da imza atmıştır. Babil’de uzun yıllar boyunca kaldıktan sonra Erets-Yisrael’e geri döndüğünde, dönemin *Nasi*’sinin talimatıyla, büyük *Amoralar* Rabi Ami ve Rabi Asi’yle birlikte toplumsal konularda *takanalar* koymaya devam etmiştir.

Rabi Hiya bar Aba’nın üç oğlu olmuştur: Rabi Aba, Rav Kaana ve Rabi Nehemya.

Rabi Hiya
bar Aba

Tsitsit Yahudi Gibi Davranmayı Hatırlatır

Yaprak

25

Şimdi *tsitsit mitsvası*nın önemi hakkında bilgi alacağız.

Kutsal *Gemara*, *tsitsit mitsvası*nı yerine getirmenin Tora'nın tüm *mitsvalarına* denk olduğunu söylemektedir! Neden? *Rişonim* Dönemi hahamları bunu şöyle açıklarlar: Bir Yahudi gün boyunca *tsitsit* giydiği zaman, *tsitsit*in ipliklerini görür ve bu da ona her seferinde bir gerçeği hatırlatır: “*Tsitsit* takıyorum, çünkü bunu yapmamı bana Kutsal ve Mübarek Tanrı emretti.” Ve gerçekten de, *tsitsit peraşası*nda “*Onu göreceksiniz ve A-Şem'in tüm mitsvalarını hatırlayacaksınız*” (Bamidbar 15:39) diye yazılıdır. *Tsitsit* bize, Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın kulları olduğumuzu ve O'nun tüm emirlerini yerine getirmemiz gerektiğini hatırlatır.

Rişonim Dönemi hahamlarından bazıları buna bir de ekleme yaparlar: “*Tsitsit*” sözcüğünün ta kendisi, 613 *mitsvaya* gönderme yapmaktadır. Bilindiği gibi, İbranicede her harfin sayısal bir karşılığı (*gematriya*) vardır. Buna göre “*tsitsit*” sözcüğünün sayısal değeri [*Tsadik* (90) + *Yod* (10) + *Tsadik* (90) + *Yod* (10) + *Tav* (400) =] 600'dür. Ayrıca her *tsitsit*te 5 büyük düğüm yer alır. Toplamda 605 sayısına ulaştık. Ve her *tsitsit*in ucundan kaç iplik sarkar? 8! Böylece hepsi toplandığında 613 sayısı elde edilmektedir. Bu da Tora'nın 613 *mitsvasına* gönderme yapar.

Karmakarışık Cümleler

Yaprak

26

Şu örnek hakkında ne düşünüyorsunuz?

Adamın biri kendi içinde çelişkili bir cümle kullandı ve biz onun tam olarak neyi kastettiğini anlamadık. Örneğin “Şu hayvanı *Ola-korbanı* ve *Şelamim-korbanı* olarak adıyorum” dedi.

Hepimizin bildiği gibi *Ola-korbanı* ile *Şelamim-korbanı* iki farklı *korban* türüdür. Adamın bu sözleri karşısında, bu hayvanla ne yapmak gerektiğini nasıl bileceğiz? Eğer cümlenin ilk kısmına bakarsak, bu hayvan *Ola-korbanı* olarak kullanılmalıdır, çünkü adam “Şu hayvanı *Ola-korbanı* ve *Şelamim-korbanı* olarak adıyorum” demiştir. Ama cümlenin ikinci kısmına odaklanırsak bu kez hayvanın *Şelamim-korbanı* olarak kullanılması gerekecektir, zira adam “Şu hayvanı *Ola-korbanı* ve *Şelamim-korbanı* olarak adıyorum” demiştir.

Tannalar arasında, böyle bir durumda ne yapılacağına dair bir görüş ayrılığı vardır. Bu görüşlerden birine göre “*tefos laşon rişon*” (ilk söyleneni tut) prensibine göre hareket etmek gerekir. Yani adamın ağzından ilk çıkan sözlere göre davranılmalıdır. Bu yüzden, yukarıdaki örnekte, adam ilk olarak *Ola-korbanı*ndan bahsettiği için, bu hayvan *Şelamim* değil, *Ola-korbanı* olacaktır.

Bu prensibi hatırlarda tutmakta fayda vardır, çünkü Talmud'da farklı konularda birçok kez kullanılan bir prensiptir.

Her Ticari Maldan Üstündür (devam)

Bir keresinde, neslin büyük Hahamlarından Tora öğrenmeye giderken Rabi Elazar'ın yolu kendi kasabalarından birine düştü. Karşılarındaki kişinin bizzat buraların ağası olduğunu bilmeyen görevliler onu durdurdular ve orada geçerli olan kanunun gerektirdiği şekilde,

üzerine düşen görevi yapmasını talep ettiler. Rabi Elazar onlara kendisini serbest bırakmaları için yalvardı. Bir an önce, çok sevdiği Tora'yı öğrenebileceği yere ulaşmak istiyordu. Ama görevliler gözlerini bile kırpmadı:

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
195'te

Hanoh'un Ayağıyla Neder Kanunları Arasında Ne Bağ Var?

Yaprak

27

Hanoh ve Yeoşua iki iyi arkadaştı.

Hanoh bir gün Yeoşua'ya, kendisine hediye olarak bir kitap verildiğini ve onu okumaktan büyük keyif aldığını söyledi. Yeoşua ona "Bu kitabı okumam için bana ödünç verir misin?" diye sordu. "Ne demek? Tabii ki!" dedi Hanoh.

Aradan günler ve haftalar geçti, ama Hanoh kitabı getirmede. "Aaa unuttum." "Aaa hatırlayamadım." "Yaa çok özür dilerim." Her seferinde başka bir bahane öne sürüyor, ama kitabı bir türlü getirmiyordu. Yeoşua gücenmişti. "Eğer kitabı bir saat içinde getirmezsən, *nederde* bulunuyorum ki, bisikletimi kullanmana izin vermeyeceğim!" dedi. Hanoh kitabı getirmek için telaşla evine koştu, ama... kaldırımında ayağı küçük bir çukura takılınca yüz üstü yere kapaklandı. Bileği burkulmuştu. Eyvah! Bu durumda kitabı Yeoşua'ya bir saat içinde getirmesi mümkün değildi.

Acaba Yeoşua'nın bisikletini kullanmak bundan böyle Hanoh için yasak mı olacaktır?

Mişna öyle olmadığını söylemektedir, çünkü Hanoh bu duruma elinde olmayan bir sebeple düşmüştür. Peki, ama bu ne fark ettirir? En nihayet kitabı vaktinde getirmiş değildir! *Rişonim* Dönemi otoriteleri bunu şöyle açıklarlar: Hiç şüphe yok ki, Yeoşua *nederini* dile getirirken böyle bir durumu dikkate almış değildi. *Neder*, sadece Hanoh kitabı getirebilecek olmasına rağmen getirmedeği takdirde yürürlüğe girecek ve Hanoh, Yeoşua'nın bisikletini sadece bu durumda kullanamayacaktı.

"Devarim Şebalev – Enam Devarim"

Yaprak

28

Ünlü bir kural vardır: "*Devarim şebalev, enam devarim.*" Yani "kalpte kalan sözler, söz sayılmaz".

Örneğin, diyelim ki adamın biri belirli bir malı sattı ve ardından "Aslında buna niyetlenmedim. Kalbimde onu satmayı hiç istemediğimi düşünüyordum" dedi. Adamın bu sözleri dikkate alınmaz, çünkü insanın kalbinde düşündükleri onun kalbinde kalır! Sadece ne **söylediğine** veya ne yaptığına bakılır. "*Devarim şebalev enam devarim.*"

Bu yaprakta şöyle bir örnek ele alınmaktadır:

Bir adama bazı kişiler gelip onun tüm servetine el koymak isterler! Ev sahibi mallarını kaptırmamak için onlara "Bu mallar benim değil, kralın!" der ve onları ikna etmek için ilave eder: "Doğru söylemiyorsam, dünyadaki hiçbir meyveden yarar sağlamayacağıma dair *nederde* bulunuyorum!" Adam bunu söylemesine rağmen, içinden sessizce "Bu *nederin* yalnızca bugün geçerli olmasına niyetleniyorum. Yarından itibaren meyveleri yiyebileceğim" diye geçirir. Adamlar onu söylediklerini duyunca giderler.

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki Üçüncü Nesil Amoraim

Hayatından Kesitler

Erets-Yisrael'de üçüncü *Amoraim* neslinin en büyüklerindendir.

Babil'de doğmuştur. Babası Rav Yitshak çok *hasid* bir insandı ve her yıl Yom Akipurim orucunu, "*sefeka deyoma*" (güne dair belirsizlik) sebebiyle iki gün boyunca tutardı. (Bilindiği gibi Erets-Yisrael dışında tarihsel belirsizlik nedeniyle bayramlar bir yerine iki gün kutlanır. Aynı belirsizlik Yom Akipurim için de geçerli olmasına rağmen Hahamlarımız iki gün oruç tutmanın zorluğu nedeniyle bunu öngörmemişlerdir. Ama Rav

Yitshak buna rağmen iki gün oruç tutardı.)

Rav Şemuel, Babil'deyken, Sura *yeşivasının* başkanları olan Rav ve Rav Una'nın yanında Tora öğrenmiştir. Ardından Rabi Hiya bar Aba'nın yanında Tora öğrenmek üzere Erets-Yisrael'e çıkmıştır.

Amora Rabi Zera'nın yakın dostuydu ve *Gemara*'da ikisinden "neslin iki büyüğü" diye bahsedilir.

Erets-Yisrael'de dördüncü nesle mensup *Amoralar* onun adıyla *alahalar* aktarmışlardır.

Rav Şemuel
bar
Rav Yitshak

Acaba içinden düşündükleri bir işe yarayacak mıdır? Yoksa hayatı boyunca meyve yemesi yasak mı olacaktır? Zira biz gerçeği biliyoruz; söz konusu mallar aslında ona aittir ve kendisi de meyvelerden faydalanmayacağına dair *nederde* bulunmuştur! Doğru, kalbinden [=aklından] “Sadece tek bir gün için” diye geçirmiştir, ama öğrendiğimiz prensibe göre, “*devarim şebalev enam devarim*”!

Gemara bu durumda onun kalbinde düşündüklerinin dikkate alındığını söylemektedir. Bunun sebebi, adamın istemediği bir duruma zorla sokulmuş ve parasını kurtarabilmek için böyle davranmış olmasıdır.

Piyango Bileti Aldı, Kuzu ve Kupa Kazandı

Yaprak

29

Bundan uzun yıllar önce, Bet-Amikdaş ayaktayken, bir gün Aaroni ailesinin kapısı çalındı. Kapıda iki önemli insan vardı. Evin reisiyle görüşmek istediklerini söylediler. Ev sahibi onları içeri aldı ve adamlar belirli bir kurum için para topladıklarını belirttiler. Bu kuruma *tsedaka* bağışında bulunan herkese bir piyango bileti verilecekti ve kendisi de bağış sahipleri arasında yapılacak olan bu çekilişe katılabilecekti. Ev sahibi heyecanlanmıştı. “*Tsedaka mitsvasını* en iyi şekilde yerine getirmek istiyorum. Bu nedenle, eğer piyango bana çıkarsa, bu kazancı Bet-Amikdaş’a adayacağım!” dedi. Ne kadar da güzel!

Aradan birkaç gün geçtikten sonra Bay Aaroni’ye müjdeli haber geldi. İki ödül kazanmıştı! Şişmanca bir kuzu ve görkemli gümüş bir kadeh. Bay Aaroni hiç vakit kaybetmeden kuzuyu ve kadehi Bet-Amikdaş’a getirdi ve tahsildardan bir ricada bulundu: “Acaba size kuzunun ve kadehin değeri kadar para versem, bunları kutsiyetlerinden kurtarıp kendime alabilir miyim?”

Tahsildar cevap verdi: “Kadehi kutsiyetinden kurtarıp kendinize alabilirsiniz. Onun karşılığı kadar para verin ve onu alın. Ama kuzuyu kurtarmanız mümkün değil. Neden? Çünkü kuzu *korban* olarak kullanılmaya uygun olduğu için bedensel olarak kutsiyet kazanmış sayılır. Buna ‘*keduşat a-guf*’, yani ‘bedensel kutsiyet’ adı verilir. Ve *keduşat a-guf* söz konusu olduğunda, ‘*pidyon*’ yapmak, yani onu para karşılığında kutsiyetinden kurtarmak mümkün değildir.” (Bu sadece, hayvanda *korban* olarak kullanılmasını engelleyen bedensel bir kusur varsa yapılabilir.)

Kafada Kipa

Yaprak

30

Bu yaprakta, Yahudi erkeklerin *kipa* (takke) takma geleneğini öğrenmekteyiz. Rabenu Moşe İserliş’in (Rema) açıklamasına göre, *Şehina*’ya (Tanrı’nın Kutsal Mevcudiyeti) saygı gereği, *kipa* takılmalıdır. Çünkü başı açık dolaşmak *Şehina*’ya saygısızlık sayılır.

Gemara, Masehet Şabat’ta (156a), *kipa* takmanın insana Tanrı korkusu getirdiğini söylemektedir. Ve bu nedenle, küçük çocukların da başlarına *kipa* takmalarına özen göstermek gerekir. Bu sayede onlar da *yirat Şamayim*, yani Göklere yönelik çekinme ve huşu duygusuna nail olacaklardır. Hatta uyku sırasında bile *kipa* takmak ve onu kafadan çıkarmamak tavsiye edilir.

Şunu vurgulamak gerekir ki, *Mişna Berura*, günümüzde *kipa* takmanın sadece bir gelenek olmadığına ve kafada *kipayla* dolaşmanın tam bir yükümlülük haline geldiğine hükmetmiştir. Bu nedenle her zaman, hatta evde otururken bile *kipa* takmak gerekir. Tabii ki, baş açıkken *beraha* söylemek ve Tora öğrenmek yasaktır.

Her Ticari Maldan Üstündür (devam)

“Ağamız Rabi Elazar ben Harsom’un kesin emri var. Efendinin verdiği görevde üzerine düşeni yapmadığın sürece buradan öteye bir adım gidemezsin!” dediler ona.

Rabi Elazar bir daha denedi, ısrarla ricada bulundu ve sonunda görevliler onu salıvermeyi yalnızca, kendilerine verdiği büyük miktarda vergi karşılığında kabul

ettiler.

Rabi Elazar ben Harsom – o efsanevi zenginliğe sahip adam – bu dünyanın verdiği tüm bu güzellik ve lüksü neye değişmekteydi? Kutsal Tora’ya! Kendisini Tora’ya o kadar büyük bir samimiyetle vermişti ki ne kendisi işçilerini tanıyordu, ne de onlar kendisini! (*Yoma* 35b).

Hahamlarımızdan
MAASELER

SON

Berit Mila Mitsvasının Önemi

Yaprak *Berit Mila mitsvası*, yeni doğan oğlun Avraam Avinu'nun Tanrı ile olan antlaşmasına dâhil ediliyor olması açısından son derece önemlidir.

31

Gemara'nın vurguladığı üzere, *Berit Mila mitsvasının* bu denli önemli olduğuna dair kanıtlarından biri de, bu *mitsvanın* kutsal Şabat günü bile gerçekleştirilmesidir. Başka bir deyişle, normal şartlarda Şabat günü kan akıtmak yasak olmasına rağmen, bir bebeğin doğumunun sekizinci günü Şabat'a rastlıyorsa, *Berit Mila* gerçekleştirilir. Buradan, *Berit Mila mitsvasının* büyük önemini görüyoruz.

Yine de Şabat günü *Berit Mila* yapmak sadece “vaktinde yapılan bir *Berit Mila*” için geçerlidir. Vaktinde yapılan *Berit Mila*'dan kasıt, Tora'da belirlenmiş olan vakitte, yani doğumun sekizinci gününde gerçekleştirilen *Berit Mila*'dır. Ama bazen herhangi bir sebepten dolayı *Berit Mila* sekizinci günde gerçekleştirilemeyebilir. Örneğin *Moel* (*Berit Mila*'yı yapan uzman) bebekte sarılık olması nedeniyle *Berit Mila*'nın sekizinci günde yapılamayacağını ve birkaç gün daha beklemek gerektiğini söylediyse, bebek iyileştikten sonra *Berit Mila* Şabat günü gerçekleştirilmez. Hatta bebeğin sağlığına kavuştuğu ilk gün Şabat olsa bile o gün *Berit Mila* yapılmaz, çünkü Şabat günü yalnızca “vaktinde yapılan bir *Berit Mila*” gerçekleştirilebilir. Vaktinde değilse, Şabat ihlal edilemez.

Gematriya Hikmeti

Yaprak Bu yaprakta *Gemara*, *Amoraların gematriya* yoluyla yaptıkları bazı açıklamaları aktarmaktadır.

32

Öncelikle *gematriyanın* ne olduğunu açıklayalım ve ardından *Gemara*'dan bir örnek aktaralım.

“*Gematriya*”, “ölçüm” anlamına gelen Yunanca bir sözcüktür. Başka bir deyişle, harfler ölçülüp hesaplanmakta ve sayılar halinde değerlendirilmektedir; zira İbranicede her harf farklı bir sayıyı ifade eder. Örneğin *Alef* harfinin değeri 1, *Lamed* harfinin değeri 30 ve *Reş* harfinin değeri de 200'dür.

Şimdi *Gemara*'dan bir örnek getireceğiz.

Gemara, Avraam Avinu'nun üç yaşındayken, dünyayı Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın yönetmekte olduğunu anlayabilmişti. Bunu nereden biliyoruz? Çünkü pasuk “*Avraam Sözümlü dinlediği için* (İbranice: *ekev*)” demektedir. Buradaki *ekev* sözcüğü *Ayin* – 70, *Kof* – 100 ve *Bet* – 2 harfleriyle yazılır ve toplam sayısal değeri 172'dir. Buradan, Avraam Avinu'nun 172 yıl boyunca Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın “Sözünü dinlediğini”, yani O'nun emirlerini yerine getirdiğini öğreniyoruz. Avraam Avinu toplam 175 yıl yaşadığına göre, Kutsal ve Mübarek Tanrı'yı 3 yaşında tanımış olmalıdır, çünkü 175'ten 172 çıkarırsak, sonuç 3'tür.

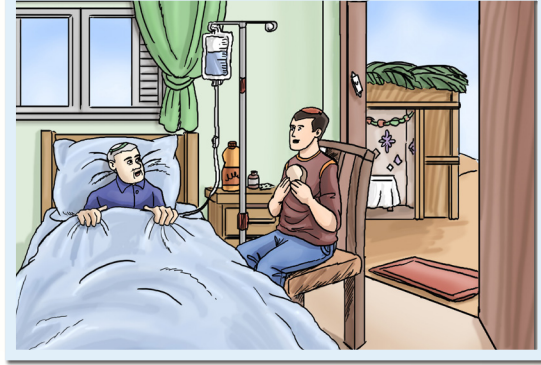
MASEHET NEDARİM
PEREK 4:
EN BEN AMUDAR

A-Osek BeMitsva, Patur Min A-Mitsva

Yaprak Bu yaprakta çok önemli bir kurala yer verilmektedir: “*A-osek be-mitsva, patur min a-mitsva*” (*mitsva* ile meşgul olan, *mitsvadan* muaftır).

33

Başka bir deyişle, bir *mitsvayı* yerine getirmekle meşgul olan bir kişi, aynı zamanda başka bir *mitsvayı* yerine getirmekle yükümlü değildir. Örneğin, Sukot bayramında, büyük bir Haham’dan Tora öğrenmek veya bir kardeşlerini tutsaklıktan kurtarmak gibi *mitsva* amaçlarıyla uzun bir yolculukta bulunan kişiler, gece uyumak istediklerinde bir *suka* aramak zorunda değildir, çünkü “bir *mitsva* ile meşgul olan kişi başka bir *mitsvadan* muaftır”.

Hastanede veya evde yardıma ihtiyacı olan bir hastayla meşgul olan kişi de Sukot bayramında yemeğini *sukanın* dışında yiyebilir, çünkü o sırada *gemilut hasadim* (iyilik ve şefkat) *mitsvasını* yerine getirmektedir.

Bu yaprakta, *aşavat aveda* (kayıp malın sahibine iadesi) *mitsvasını* yerine getirmekte olan bir kişinin de başka bir *mitsvadan* muaf olduğunu öğreniyoruz. Bilindiği gibi, kayıp bir mal bulan kişi, malın gerçek sahibi gelip onu alana kadar bu mala göz kulak olmak, ihtiyaçlarını karşılamak zorundadır. Örneğin bir kişi bir çiftlik hayvanı bulduysa ona yemek vermelidir; giysi bulan biri, küflenmemesi için onu ara sıra havalandırmalıdır. Böylece eğer bir kişi, bulmuş olduğu kayıp bir malın zarar görmemesine yönelik bir faaliyetle meşgulsa ve bir fakir gelip ondan *tsedaka* isterse, o sırada başka bir *mitsvayı* yerine getirdiği için *tsedaka mitsvasından* muaftır.

Binyamin’in Bulduğu Pahalı Elmas

Yaprak

34

Bet-Amikdaş zamanında Binyamin adında bir adam yaşardı. Günlerden bir gün yolda yürürken müthiş bir şeye rastladı: pırıl pırıl bir elmas! Çok heyecanlanmıştı. “Ey Evrenin Efendisi! Bu elması Bet-Amikdaş’a adıyorum!” *Gemara* elmasın o anda *ekdeşe* (Bet-Amikdaş’a ait para ve mallar) ait hale geldiğini söylemektedir.

Bazılarınız bunun nasıl mümkün olabileceğini merak ediyor olabilir. Zira Binyamin henüz elması yerden kaldırıp onu kendi iyeliğine almış bile değildir! Öyleyse henüz kendisine ait olmayan bir şeyi nasıl olur da Bet-Amikdaş’a adayabilir?

Bunun açıklaması şöyledir: Hahamlarımızın koydukları özel bir *takanaya* (kanun) göre, insan, kendi çevresindeki dört *amalık* bölge içinde kalan sahipsiz malların sahibi haline gelir. Tabii ki bunun için onların sahibi olmayı istemesi de gerekir. Bu yüzden, eğer bu sahipsiz elmas Binyamin’in çevresindeki dört *amalık* bölge içindeyse, Binyamin, elmasın sahibi haline gelmiş olacağından, onu Bet-Amikdaş’a adayabilir de.

Hahamlarımız bu *takanaya* neden gerek görmüşlerdir? Çünkü insanların buldukları sahipsiz şeylerin üstüne atlayarak kavga etmelerini istememişlerdir. Bu nedenle böyle bir malın dört *ama* yakınında olan bir kişinin o malın sahibi haline gelmesine karar vermişlerdir. Böylece başka biri gelip onun üzerinde hak iddia edemeyecektir.

Koenler, Tanrı'nın Elçileridir

Yaprak

35

Bu yaprakta önemli bir bilgi yazılıdır.

Artık gayet iyi bildiğimiz gibi, bir kişi *nederde* bulunarak, belirli bir şeyden yararlanmayı kendisine yasaklayabilir. Yine, bir kişi *nederde* bulunma yoluyla, bir arkadaşından herhangi bir şekilde faydalanmamayı üstlenebilir ve o andan itibaren o arkadaşından her ne türden olursa olsun bir fayda sağlaması yasaktır.

Bir hikâye anlatalım. Yeuda, bir arkadaşından faydalanmayacağına dair *nederde* bulunmuştu. Ve işte, bir gün Yeuda, elinde bir *korban*la Bet-Amikdaş'a geldi ve o arkadaşının o sırada Bet-Amikdaş'ta görevli olduğunu gördü, zira arkadaşı bir Koen'di. Yeuda ne yapacağını bilemiyordu. Çünkü Koen arkadaşı *korbanı* alacak ve onunla çeşitli işlemler gerçekleştirecekti. Örneğin kanını *Mizbeah*'taki işlemler için kullanacak, hayvanın derisini yüzecek ve başka işlemler de yapacaktı. Acaba Yeuda, arkadaşı olan bu Koen'e "Özür dilerim! Lütfen başka bir Koen çağır. Çünkü benim *korbanımla* işlemler yaptığım zaman, tüm bu işlemleri benim için yapmış olacaksınız! Oysa ben senden hiç faydalanmayacağıma dair *nederde* bulunmuştum!" mu demelidir?

Gemara buna gerek olmadığını söylemektedir.

Neden? Çünkü Koenler Bet-Amikdaş'taki bu işlemleri *korban* sahibinin temsilcileri olarak değil, kendilerini *korban* işlemlerini yapmakla görevlendirmiş olan Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın temsilcileri olarak gerçekleştirmektedirler. Bu nedenle *korban* işlemleri, Koen'in *korban* sahibi için yaptığı işler olarak sayılmaz.

İzin İstemeden *Terumot U-Maaserot* Ayrılabilir mi?

Yaprak

36

Birçok kez öğrendiğimiz gibi, Erets-Yisrael'de yetişen ürünlerden Koen için *teruma* ve Levi için *maaser* paylarını ayırmak gerekir. Bu payların ayrılmadığı ürüne "*tevel*" adı verilir ve yenmesi yasaktır.

Bir şehirde cahil bir adam yaşardı. Bu adam, kendi tarlalarında yetişen ürünlerden *teruma* ve *maaser* paylarını ayırmayı hiçbir şekilde kabul etmiyordu. Adamın çok sayıda tarlası vardı ve birçok kişiye büyük miktarlarda meyve ve sebze satıyor, bu insanların *tevel* yeme yasağını ihlal etmelerine neden oluyordu!

Şehrin hahamı bu kadar çok Yahudi'nin bu ciddi yasağı ihlal etmekte olduğunu görünce *teruma* ve *maaser* paylarını kendisi ayırmaya karar verdi! Kendi evinden *tevel* sınıfında meyve ve sebzeler aldı ve "Bunları o cahil adama hediye ediyor ve onun ürünlerinden ayrılması gereken *teruma* ve *maaser* payları olarak bunları ayırıyorum" diyerek bunları *teruma* ve *maaser* payları olarak ayırdı. Sizce bu işe yarar mı?

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki Üçüncü Nesil Amoraim

Rav Şemuel bar Rav Yitshak, düğünlerde elinde üç *adas* (mersin ağacı) dalıyla dans etmeyi âdet edinmişti. Düğün neşesini arttırma amacıyla, bir yandan dans ederken, bir yandan da bu *adas* dallarını birbiri ardına havaya atıp tutardı. Rabi Zera, Rav Şemuel bar Rav Yitshak'ın bu şekilde davranarak kendi onuruna aykırı davrandığını ve *talmid* hahamların onurunu küçük düşürdüğünü düşünüyordu. *Gemara*, Rav Şemuel bar Rav Yitshak vefat ettiği sırada Göklerden *adas* şeklinde bir ateş sütununun inerek onun yatağıyla halkın arasına girdiğini anlatmaktadır. Rabi Zera bunu görünce, nadir görülen bu Göksel işaretin,

Amora Rav Şemuel bar Rav Yitshak'ın gelinleri *adaslar* yoluyla neşelendirme âdetinin bir ödülü olduğunu anlamıştır (*Ketubot* 17a).

Talmud Yerusalmi'de (*Avoda Zara* 3a) aktarıldığına göre, Rav Şemuel bar Rav Yitshak vefat ettiğinde birkaç saat boyunca, Göksel bir Ses, şimşek ve gökgürültüleri eşliğinde "Rav Şemuel bar Yitshak vefat etti" diye ilanda bulunmuştur. Ve orada da, Göklerden onun yatağıyla halk arasına inen ateşten sütunun *adas* dalları şeklinde olduğu yazılıdır.

Kızı, *Amora* Raba'nın kardeşi olan *Amora* Rav Oşaya'yla evlenmiştir.

**Rav Şemuel
bar
Rav Yitshak**

Evet! Artık o cahil adamın meyveleri *tevel* sınıfından çıkmıştır ve yenmelerinde bir sakınca yoktur.

Peki, ama nasıl olur da, haham, kendisine ait olmayan ürünler için *teruma* ve *maaser* paylarını ayırabilir? O cahil amandan izin almış değildir ki! Cevap şöyledir: Haham bu ürünleri kendi evinden verdiği ve dolayısıyla cahil adam bundan hiçbir kayba uğramadığı için, haham bunu yapabilir.

Şabat Günü Ücretli Bekçilik Yapılabilir mi?

Yaprak

37

Kutsal Şabat günü, ticaret gibi görünen işlemleri yapmak yasaktır. Bu nedenle bir kişinin bir arkadaşıyla “Şabat günü benim bahçeme göz kulak ol, ben de sana Şabat çıkışında 100 *şekel* ödeyeceğim” şeklinde bir anlaşma yapması yasaktır. Ama bu neden yasak olsun? Bekçilikte Şabat ihlali anlamına gelen hiçbir şey yoktur ki! Adamın yapması gereken tek şey bahçeye göz kulak olmaktır. Hırsızların girmemesi için etrafı kolaçan edecektir, hepsi bu! Doğru, ama Hahamlarımız kutsal Şabat günü bunu yapmamak gerektiğini söylemişlerdir, çünkü bu da bir iş anlaşması gibidir. Ne de olsa bahçe sahibi para vermekte ve karşılığında bekçilik hizmeti almaktadır ve Şabat günü iş anlaşmaları yapmak yasaktır.

Ama bazı otoritelere göre Hahamlarımız belli başlı durumlarda, söz konusu işe bir *mitsva* amacıyla ihtiyaç duyulması halinde bunu yasaklamamışlardır. Örneğin, bir *tokea* Roş Aşana’da *şofar* çalmak için ücret talep ediyorsa, onunla bu ücret üzerinde en baştan mutabık kalınabilir. Ama şunu bilmekte de fayda vardır ki, Hahamlarımız, Şabat veya Yom Tov’da bir iş için para alan kişinin bu paradan bereket görmeyeceğini söylemişlerdir (bkz. *Şulhan Aruh Orach Hayim* 306:5).

Moşe Rabenu Nasıl Zengin Oldu?

Yaprak

38

Gemara, Moşe Rabenu’nun zengin biri olduğunu anlatmaktadır. Nereden parası vardı? Ne de olsa Bene-Yisrael Mısır’dan çıktıkları sırada Mısırlıların verdikleri altın ve gümüşü alırlarken Moşe Rabenu bununla uğraşmamıştı; çünkü Yosef A-Tsadik’in tabutunu, Mısırlıların onu sakladığı nehrin içinden çıkarmakla meşguldü. Altın ve gümüş almamıştı! Ve eğer aklınıza “Moşe Rabenu Bene-Yisrael’e sürekli Tora öğretiyordu ve belki de bunun karşılığında aldığı ücretle zengin olmuştur” şeklinde bir düşünce geliyorsa, hemen vazgeçin. Çünkü, *has vehalila*, Moşe Rabenu Tora öğretmek için tek kuruş bile almamıştır!

Öyleyse Moşe nasıl zengin olmuştu?

Midraş’ta (*Midraş Tanhuma*, *Ki Tisa peraşası*) Hahamlarımız bunu şöyle anlatırlar: Kutsal ve Mübarek Tanrı, Moşe Rabenu’ya ikinci levhaları hazırlamasını söylediği zaman, Moşe Rabenu’nun çadırına çok değerli bir taş tedarik etmişti. Moşe Rabenu ikinci On Emir levhalarını bu taşlardan yontmuştu. Kutsal ve Mübarek Tanrı, Moşe’ye, yontma işleminden geri kalan taş parçalarını kendisine saklamasını söyledi. İşte Moşe Rabenu bunlarla zengin olmuştur.

Hahamlarımız bu anlatımdan çok önemli bir ders öğrenmişlerdir: Her kim Tora ile, başka bir art niyet olmaksızın, sırf Tora uğruna meşgul olursa, Kutsal ve Mübarek Tanrı onun geçimini sağlar, hatta ona zenginlik getirir.

Mucizeye Güvenilmez

Şehrin kenar mahallesinde yıkılmaya yüz tutmuş bir ev duruyordu. Geçen her günle birlikte ev daha da zayıf görünüyor, sağlam duruşunu kaybediyordu. Kısa bir süre sonra yıkılacağına şüphe yoktu.

Bu ev, Rav Una’nın sahibi olduğu çok sayıda şarap fıçısı için depo olarak kullanılıyordu. Rav Una evin fıçıların üzerine yıkılacağından ve bunların heba olacağından endişelenmeye başlamıştı.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
201’de

Rabi Akiva, Hastanın Evinin Temizlenmesini İsteyince

Yaprak Bu yaprakta, *bikur holim* (hastaları ziyaret) *mitsvasının* büyük önemini öğreniyoruz.

39

Amora Rav Helbo bir keresinde rahatsızlanmış ve yatağa düşmüştü. Rav Kaana durumu öğrenince, insanların onu ziyarete gitmesini sağlamak üzere konuyu herkese ilan etti. Ama kimse Rav Helbo'yu ziyarete gelmiyordu. Rav Kaana onlara *bikur holim mitsvasının* ne kadar önemli olduğunu öğretmek istedi ve bu amaçla onlara şu olayı anlattı.

Bir keresinde Rabi Akiva'nın öğrencilerinden biri hastalanmıştı, ama kimse onu ziyarete gitmiyordu. Rabi Akiva onu ziyaret etti ve evin kirli ve küf dolu olduğunu gördü. Hasta öğrencisi, durumu nedeniyle evi temizleyemiyordu. Hemen Rabi Akiva öğrencilerine evi temizlemelerini emretti ve hasta iyileşerek "Rabi, beni hayata döndürdün!" dedi.

Gemara bu olayı, *bikur holim mitsvasını* yerine getirme konusunda son derece titiz olma gereğini vurgulama amacıyla aktarmaktadır.

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki Üçüncü Nesil Amoraim

Babil'de doğmuştur ve *Amoralar* Raba ile Rav Hanina'nın kardeşidir. Ailece, Koen Gadol Eli'nin soyuna mensupturlar (*Sanedrin* 14a; bkz. II. Kitap, sayfa 149).

Babil'de, Pumbedita *yeşivası* başkanı Rav Yeuda bar Yehezkel'den Tora öğrenmiştir.

Daha sonraları, Erets-Yisrael'e çıktığı zaman, neslin büyüğü Rabi Yohanan ve

öğrencilerinden Tora öğrenmiştir.

Gemara (*Sanedrin* 65b) onun *hasid* kişiliğinden bahseder. Her *Erev Şabat*'ta kardeşi Rav Hanina ile birlikte oturup Tora'nın çok derin sırlarını içeren *Sefer Yetsira* adlı kitabı incelerler ve çok ulvi konuları kavrarlardı.

Rav Oşaya, *Amora* Rav Şemuel bar Yitshak'ın kızıyla evlenmiştir.

**Rav
Oşaya**

Hasta İçin Dua

Yaprak

40

Bu yazımızda *bikur holim mitsvası*yla ilgili bilgi almaya devam edeceğiz.

Önceki yazıda, *bikur holim mitsvası*nın amaçlarından birinin, ziyaret sırasında hastanın durumunu görmek ve ihtiyaçlarını gidermek olduğunu ve bazen de onun iyileşmesine yardımcı olunabileceğini öğrenmiştik.

Şimdi *bikur holim mitsvası*nın başka bir amacını öğreneceğiz: dua etmek. Hastayı ziyaret ettiğimiz ve durumunu gördüğümüz zaman, bundan üzüntü duyarız, içimizde merhamet duyguları uyanır ve onu iyileştirmesi için Kutsal ve Mübarek Tanrı'ya dua ederiz. Hastanın bu dualara ihtiyacı vardır ve bu nedenle onu ziyaret etmek önemlidir.

Gemara, ziyaretçilerin dualarının bu kadar önemli olması nedeniyle, hastayı sabah saatlerinde değil, daha sonra ziyaret etmenin daha doğru olduğunu söylemektedir. Neden? Çünkü sabah saatlerinde hastalar kendilerini günün diğer saatlerine göre daha iyi hissederler. Bu nedenle bir hastayı sabah saatlerinde ziyaret eden bir kişi onun artık iyileşmekte olduğunu düşünüp dua etme gereği görmeyebilir.

Ziyaretçilerin hasta için ettikleri duanın ne kadar önemli olduğunu bilmek istiyorsak, Rema'nın belirttiği bir *alahayı* (*Yore Dea* 338:4) öğrenmemizde fayda vardır. Bu *alahaya* göre, bir hastayı ziyaret eden, ama onun için dua etmeyen bir kişi, *bikur holim mitsvası*nı yerine getirmiş olmaz!

Aynı Masada Yemek

Yaprak

41

Daha önce 35. yaprakta bir kişinin, bir başkasından fayda sağlamayacağına dair *nederde* bulunabileceğini öğrenmiştik.

Şimdi dikkat edin: *Gemara*, arkadaşından faydalanmama konusunda *nederde* bulunmuş bir kişinin, onunla aynı masada yemek yiyebileceğini söylemektedir.

Arada ne ilişki olduğunu merak ediyor olmalısınız. Aynı masada yemek yemelerinde ne gibi bir sakınca olabilir? Bunu yapmakla birbirlerinden fayda sağlamış mı oluyorlar ki?!

Bunun açıklaması şöyledir: İki insan aynı sofrada yemek yediği zaman, bazen biri diğerine kendi yediklerinden ikram edebilir. Bu nedenle, örneğin, biri etli biri de sütlü yemek yiyen iki kişinin aynı sofrada yemek yemesi yasaktır, çünkü sütlü yemek yiyen kişinin arkadaşından yanlışlıkla biraz et alıp yemesi ve aynı şekilde etli yemek yiyenin de arkadaşından yanlışlıkla sütlü bir şey alması endişesi vardır.

İnsanlar hangi durumlarda birbirlerine yiyecek ikram ederler? Birbirlerinin iyi dostu ve arkadaşı oldukları zaman, değil mi? Ama eğer aralarından biri, diğerinden hiçbir şekilde faydalanmayacağına dair *nederde* bulunduyorsa, bu elbette ikisinin çok da iyi arkadaşlar olmadığına işaret eder. Bu nedenle *mişna* şöyle demektedir: İkisi aynı sofrada yemek yiyebilirler ve birbirlerine yiyecek ikram edebileceklerinden endişe etmeye gerek yoktur, zira zaten arkadaş olmadıkları için böyle bir şey tabii ki olmayacaktır.

Mucizeye Güvenilmez (devam)

Rav Una çok sayıdaki şarap fıçısını bu evden mümkün olduğu kadar kısa bir süre içinde boşaltmak zorunda olduğuna karar verdi. Ama her an yıkılabilecek durumdaki bir evin içine girmeye kim cesaret edebilirdi?!

Rav Una, şarapları insanlar zarar görmeden nasıl kurtarabileceğini bulmak üzere bir çare düşündü ve gerçekten de

aklına bir fikir geldi. Rav Una, büyük *Amora* Rav Ada bar Aava'yı tanıyordu. Atalarının liyakatinin onu koruyacağından ve bu sayede o içerideyken evin yıkılmayacağından emindi. Böylece Rav Ada bar Aava'nın evin içinde bulunmasının şaraplar boşaltılana kadar evin yıkılmasını önleyeceğine karar verdi.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
207'de

Bahçeye Giremeyen Adam

42 **Yaprak** Şelomo adında bir adam vardı. Hayatı boyunca, tanıdığı Hanoh'un mallarından ve eşyasından yararlanmayacağına dair bir *nederde* bulunmuştu. Ve gerçekten de uzun yıllar boyunca bu *nederini*, Tora'nın emrine uygun bir şekilde yerine getirmişti.

Ve işte, *Şemita* yılı geldi ve Hanoh, Şelomo'nun yüzüne geniş bir gülümsemenin oturduğunu fark etti. Ona "Neden bu kadar sevinçlisin?" diye sordu. Şelomo cevap verdi: "*Şemita* yılında Erets-Yisrael'deki tüm ürünler *efker*, yani 'sahipsiz'dir. Böylece senin bahçene girip orada meyve yiyebileceğim. Ne de olsa *Şemita* yılı boyunca bu meyveler senin değil!" Hanoh "Meyvelerimin *efker* olacağı doğru" dedi, "ama bana ait bölgeye girmene izin vermiyorum!"

Akşam ikisi de *daf yomi* (her gün Talmud'dan bir yaprak) dersine gittiler ve orada, bir toprak sahibinin, insanları *Şemita* meyvelerini koparmak üzere kendi toprağına girmekten men edemeyeceğini öğrendiler! Şelomo çok sevindi, ama dersi veren öğretmen *Gemara*'ya devam edince artık o kadar da neşeli değildi. Bu yaprakta, Hahamların Şelomo'ya, Hanoh'un bahçesine girmeyi yasakladıklarını öğrendiler! Neden? Çünkü Hahamlar, Şelomo'nun durumunda olan birinin meyve almak üzere bahçeye girmesi halinde, bahçede gereğinden fazla durma hatasına düşerek *nederini* ihlal edebileceğinden endişe etmişlerdir. Zira Şelomo bu bahçeye sadece meyve almak için girebilir, ama kendi keyfi için orada durma yetkisi yoktur.

Üzgünüm! Sana Ödünç Çekiç Veremem

43 **Yaprak** Önceki yazımızda, hayatı boyunca arkadaşı Hanoh'un mallarından ve eşyasından faydalanmayacağına dair *nederde* bulunan Şelomo'yla tanışmıştık.

Dikkat edin! Acaba Şelomo, Hanoh'tan ödünç bir çekiç, tornavida veya başka bir alet isteyebilir mi? Tabii ki hayır! Çünkü Hanoh'a ait herhangi bir mal veya eşyadan yararlanması yasaktır.

Şimdi aksi yönde bir soru soralım: Acaba Hanoh, Şelomo'dan bir çekiç veya diğer herhangi bir eşyayı ödünç isteyebilir mi?

Mutlaka hep bir ağızdan "Evet!" diye cevap vermişsinizdir. Öyle ya, bunda ne sorun vardır? Hanoh'un Şelomo'nun mallarından yararlanması serbesttir!

Ama işte, *Amora* Abaye bunun yasak olduğunu söylemektedir! Neden? Çünkü insanların normal tavrında, bir kişi arkadaşına ödünç bir şey verdiğinde, aradan bir süre geçince o da arkadaşından başka bir şeyi ödünç ister. Ve Hahamlarımız, eğer Hanoh Şelomo'dan ödünç aletler alırsa, ileride Şelomo'nun da Hanoh'tan ödünç aletler isteyip *nederini* ihlal edebileceği yönündeki endişe nedeniyle bunu yasaklamışlardır. Anlaşılan, en iyisi bu gibi *nederlerde* bulunmamak!

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki Üçüncü Nesil Amoraim

Bir *darşan* ("derasha" adı verilen söylevler veren haham) ve bir *agada* (Tora'nın kanuni olmayan öğretileri) ustası olarak ünlenmiştir. Teverya şehrinde yaşardı. Rabi Yohanan'ın öğrencilerindendir ve yaklaşık 20 yıl boyunca Rabi Yohanan'ın *bet midraşında* *darşan* olarak görev yapmıştır. Halk onun *deraşalarına* çok değer verirdi, hatta genellikle *agada* öğretilerine odaklanmayan Rav Zera bile, Rabi Levi'yi çok önemser ve öğrencilerini, ondan mutlaka yararlı, orijinal fikirler öğrenecekleri düşüncesiyle onun *deraşalarını* dinlemeye gönderirdi. Rabi Levi kendisinden önceki nesillere mensup *Tanna* ve *Amoraların* *agada* öğretilerine açıklık getirir, onlara berraklık

katarak genişletirdi. *Deraşalarına* kulağa hoş gelen misallerin eşlik etmesine özen gösterirdi. Onun adıyla aktarılmış bazı *alaha* öğretileri de vardır.

Rabi Levi'nin adıyla *agada* öğretileri aktarmış olan öğrencileri arasında özellikle *Amora* Sahnin'li Rabi Yeoşua öne çıkar. Rabi Yeoşua onun adıyla yüzü aşkın *agada* öğretisi aktarmıştır. Bunun yanında, dördüncü nesilde de onun öğretilerini aktaran *agada* ustaları olmuştur. Damadı Rabi Zeharya bunlardan biridir.

Rabi Levi ileri bir yaşta, iyi bir ihtiyarlığın ardından vefat etmiştir.

Rabi
Levi

Efker

Yaprak

44

Bu yapraklarda “*efker*” kavramını ele alan bazı konular yer almaktadır ve biz de “*efker*” malların ne olduğunu açıklayacağız.

“*Efker*” sözcüğü, “sahipsiz” anlamına gelir. Sahibi olmayan bir toprak veya sahibi olmayan bir nesne, *efker*dir.

Bir toprak veya nesne nasıl *efker* hale gelebilir? Şöyle ki, kimsenin satın almadığı bazı topraklar olabilir. Örneğin uzak bir çöldeki topraklardan hiçbir zaman kimse geçmemiş ve bunlar için bir *kinyan* (iyeliğe alma) işlemi yapmamışsa, bu toprak ezelden beri *efker* konumundadır. Ezelden beri *efker* durumunda olan nesneler de olabilir. Örneğin çölde yetişen meyveler kimseye ait değildir ve *efker*dir. Denizdeki balıklar ve ormanlardaki hayvanlar da aynı şekilde *efker*dir.

Bir de bir zamanlar bir sahibi olan, ama daha sonraları sahipleri tarafından terk edilmiş topraklar veya nesneler de olabilir. Çünkü her insan kendisine ait malları sahipsiz bırakabilir ve onun üzerindeki iyeliğinden feragat edebilir. O andan itibaren söz konusu mallar artık kendisine ait değildir ve herkes tarafından elde edilebilir.

Bir mal nasıl sahipsiz ilan edilebilir? Bunu sıradaki yazımızda göreceğiz.

Efker İlanı Nasıl Yapılır?

Yaprak

45

Önceki yazımızda “*efker*” sınıfında, yani sahipsiz durumdaki mallardan bahsetmiştik.

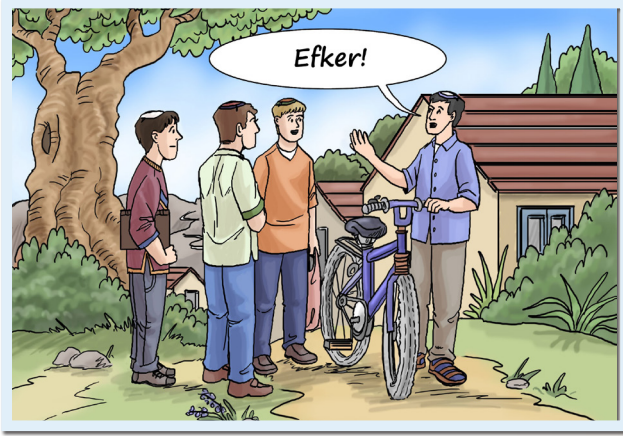
Şimdi belirli bir mala sahip bir kişinin onu nasıl sahipsiz bırakabileceğini öğreneceğiz.

Diyelim ki birinin bir bisikleti var ve onu sahipsiz bırakmak istiyor. Tora kanununa göre, bunu yapmak için “İşte bu bisiklet, *efker*dir” demesi gerekir. Bazı otoritelere göre,

eğer etrafta onun bu sözlerini duyabilecek kimse yoksa, bisiklet henüz sahipsiz kalmış sayılmaz. Onun sözlerini en azından bir kişinin duyması gerekir ve bisiklet ancak o zaman *efker* olur. Bundan böyle bisiklet ona ait değildir.

Hahamlarımız ise bir malın *efker* ilan edilmesi sırasında orada sadece bir kişinin varlığının yeterli olmamasına, mal sahibinin bu malın *efker* olduğunu ilan ettiğini en az üç kişinin duymasının gerekli olmasına karar vermişlerdir. Buna neden gerek görmüşlerdir? Çünkü diyelim ki adam bisikletini sadece tek bir kişinin önünde sahipsiz ilan etti ve bu kişi de bisikleti kendisine aldı. Bisikletin ilk sahibi daha sonra pişman olup onu alan kişinin peşinden koşar ve “Bu bisiklet benim! Onu niye alıyorsun?!” derse ne olacaktır? Tabii ki bisikletin yeni sahibi “Ama sen onu *efker* ilan etmiştin!” diyecektir. Ama *efker* ilanını kendisinden başka duyan olmadığından, aralarından hangisinin haklı olduğunu kimse bilemeyecektir.

Bu nedenle Hahamlarımız *efker* ilanının en az üç kişinin önünde yapılmasına hükmetmişlerdir. Bu şekilde bu türden sorunlar bertaraf edilecektir.

MASEHET NEDARİM
PEREK 5:
AŞUTAFİN

Pardon, Eve Girebilir Miyim?

Yaprak

46

Bu yazımızda oldukça ilginç şeyler öğreneceğiz.

Dikkatle dinleyin! Nahum ve Mihael, Meir'in evinden faydalanmayacaklarına dair *nederde* bulunmuşlardı. Bir gün Meir taşınmaya karar verdi. Ve o günden itibaren, Meir'in eski evinden faydalanmak Nahum ve Mihael'den biri için serbest, diğeri içinse yasak olacaktı.

Böyle bir şey nasıl olabilir?

Çok basit!

Nahum, *neder* yaptığı zaman Meir'e "**Senin evinden faydalanmayacağıma dair *nederde* bulunuyorum**" demiştir. Ne söylediğine dikkat ettiniz mi? **Senin evinden**. Dolayısıyla, Meir evini sattıktan sonra Nahum'un bu evden faydalanması serbesttir, çünkü ev artık Meir'e ait değildir...

Buna karşılık Mihael Meir'e "**Bu evden faydalanmayacağıma dair *nederde* bulunuyorum**" demiştir. Sözlerindeki farkı fark ettiniz mi? **Bu evden**. Yani Meir'in evinden faydalanmayacağını söylemiş değildir. Dolayısıyla Meir evini sattıktan sonra bile Mihael'in bu evden faydalanması yasaktır...

İnce ayrıntıların farkı... Beyin cimnastiği ne kadar da güzel, öyle değil mi?

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki Besinci Nesil Amoraim

Midraşlarda birkaç yerde "Rabi Yeuda A-Levi bar Şalom" olarak anılır. Rabi Yeuda ben Şalom Erets-Yisrael'de yaşamıştır ve Teverya'daki ünlü *yeşivanın* başkanı olan Rabi Yose'nin öğrencilerindendir.

Agada ve *midraş* öğretileri üzerinde büyük ustalardan biri olmanın yanında, kendi şehrinde *dayan* görevinde de bulunmuştur.

Amoralar Rabi Pinhas ve Rav Matanya ile dosttu. Öğretileri esas olarak *Midraş*

eserlerinde ve Talmud Yerusalmi'de yer alır. Bu öğretilerde kendi neslindeki *Amoralarla* olan teatilerine yer verilir. Talmud Bavli'de onun adıyla *Masehet Baba Batra*'da aktarılan bir öğreti vardır. Bu, insanın geçimine Göklerden bireysel olarak nezaret edildiğini belirten bir öğretiler (bkz. *Baba Batra* 10a).

Deraşalarında Yisrael halkının lehinde ifadeler kullanır, en basit ve sıradan Yahudi'nin bile çok sayıda *mitsvayı* yerine getirdiğini vurgulardı.

Rabi
(Yudan)
Yeuda ben
Şalom

Faydalanma Yasakları

Yaprak

47

Bu yazımızda farklı türlerde “faydalanma yasakları” hakkında bilgi alacağız.

Mutlaka bildiğiniz üzere, kutsal Tora’mızın yememizi yasakladığı çeşitli yiyecekler vardır. Örneğin, *nevela* ve *terefa* (bkz. I. Kitap, sayfa 113) sınıfındaki eti yemek yasaktır. Pesah’ta *hamets* yemek yasaktır. Ve bunlar gibi başka yasaklar da vardır.

Ama bu yasak türleri arasında önemli bir fark da vardır. Örneğin *hamets* bir yiyeceği Pesah’ta sadece yemek değil, ondan **faydalanmak** da yasaktır! Buna karşılık, *nevela* ve *terefa* sınıfındaki etleri yemek yasak olmasına rağmen, onlardan fayda sağlanabilir. Örneğin bunlar para karşılığında yabancılara satılabilir.

Tora’nın bize **yememizi** yasakladığı şeylere “*isure ahila*” (yemek yasakları) adı verilir.

Tora’nın bize **faydalanmamızı** yasakladığı şeylere ise “*isure anaa*” (faydalanma yasakları) adı verilir.

Isure anaa sınıfında bazı şeyler vardır ki, bunların sadece kendilerinden değil, satılmaları karşılığında elde edilen paradan bile faydalanmak yasaktır. Örneğin bir kişi bir put sattıysa, bu putun karşılığında aldığı parayı kullanma yetkisine sahip değildir; bu paradan faydalanması da yasaktır.

Gemara’ya göre, *isure anaa* sınıfındaki bazı şeylere dair kural ise farklıdır. Bunların satılması karşılığında elde edilen paradan faydalanmak Tora’ya göre yasak değildir. Ama *Gemara*, bu konuda Hahamların bir yasak koyup koymadıkları konusunda kesin bir karara varmamıştır.

Sinagog Kime Aittir?

Yaprak

48

Şu hikâyeyi dinleyin:

Zevulun Şalom’a kızıp ona “Seni bana ait herhangi bir maldan yararlanmaktan men ediyorum” dedi. Şalom “Bana ne? Senin mallarına ihtiyacım yok! Canın sağ olsun, benim kendi mallarım var ve bu bana yeter” diye cevap verdi. Zevulun ona “Pardon!” dedi, “ama Şalom beyefendi nerede dua etmeyi düşünüyor acaba?!” Şalom ise “Bu da ne demek oluyor?” diye sordu. “Her zaman olduğu gibi, mahallenin sinagogunda tabii ki! Beni mallarından men etmenle bunun ne alakası var? Ne yani? Beni sinagogdan yararlanmaktan da mı men edebileceğini sanıyorsun? Sinagog sana mı ait? Neden bahsediyorsun sen?!”

İşte bu yapraktaki *mişna* tam da böyle bir durumu ele almakta ve *nederin* geçerli olduğunu ve Şalom’un gerçekten de sinagoga giremeyeceğini söylemektedir!

Neden? Çünkü şehrin sinagogu üzerinde şehrin tüm sakinleri ortaktır ve bu nedenle, sinagoga giren bir kişi, herkese ait olan bir yeri kullanmaktadır. Dolayısıyla eğer Zevulun, Şalom’un sinagogdan faydalanamayacağına dair *nederde* bulunduyorsa, gerçekten de bu *neder* bağlayıcıdır. Rabi Eliezer ben Yaakov’a göreyse Şalom, “Ben kendi payıma düşen kısmı kullanıyorum” diyebilir ve şehrin sinagogundan faydalanabilir.

**MASEHET NEDARİM
PEREK 6:
ANODER MİN AMEVUŞAL**

Talmid Hahamlar İçin Dua

Yaprak

49

Bu yaprakta Rava'nın söylediği oldukça ilginç bir şeyi öğreniyoruz. Rava, her gün *Amida* (*Şemone Esre*) duası içinde, *talmid hahamların* güçlenmeleri için dua etmemiz gerektiğini söylemektedir.

Rava'nın kastettiği nedir?

Hepimiz dünyamızın kutsal Tora'mız sayesinde ayakta durduğunu biliriz. Peki, bu liyakati sağlayanlar kimlerdir? Tüm hayatlarını ve tüm güçlerini Tora öğrenimine vakfeden *tsadik talmid hahamlar*!

Bu yaprakta, her insanın, *talmid hahamların* güç ve derman sahibi ve sağlıklı olmaları için dua etmesi gerektiğini öğreniyoruz. Neden? Çünkü *talmid hahamlar* büyük enerji sarf ederek ve genellikle maddi zorluklar içinde büyük gayret göstererek Tora öğrenmekte, bu da onları zayıflatmaktadır. Dahası, buldukları her anı kutsal Tora'yı öğrenmek için kullandıklarından, genellikle çok yemek yemezler ve az uyurlar; bu nedenle güçlü değildirlir. İşte bu nedenle Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın onlara güç vermesi için dua etmemiz gerekir.

Kim Kimdir?

Babil'deki Son Nesil Amoraim

Rav Ada bar Minyomi, Babil'in Neardea şehrinde yaşardı. *Gemara*'da “*dayane Neardea*” (Neardea yargıçları) ifadesi kullanıldığında kastedilen kişi odur. Tora'yı Ravina'nın yanında öğrenmiştir ve Talmud'un birkaç yerinde Rav Ada bar Minyomi'nin, hocasının önünde oturup, onun hükmettiği *alaha* kararlarını ve *Barayta* öğretilerine yaptığı açıklamaları

incelediği anlatılmaktadır.

Rav İdi'nin oğlu Una Mar'la çok yakın dosttu ve *alaha* konusunda onunla bolca teatide bulurdu. İkisi birlikte, *bet midraşa*, hocaları Ravina'nın önünde otururlardı. *Gemara* onun bir keresinde arkadaşı Una Mar ile *alaha* konusunda bir tartışmaya girdiğini ve hocası Ravina'nın onu haklı bulduğunu anlatır.

**Rav Ada
bar
Minyomi**

Rabi Akiva Hakkında Hayret Verici Olaylar

Yaprak

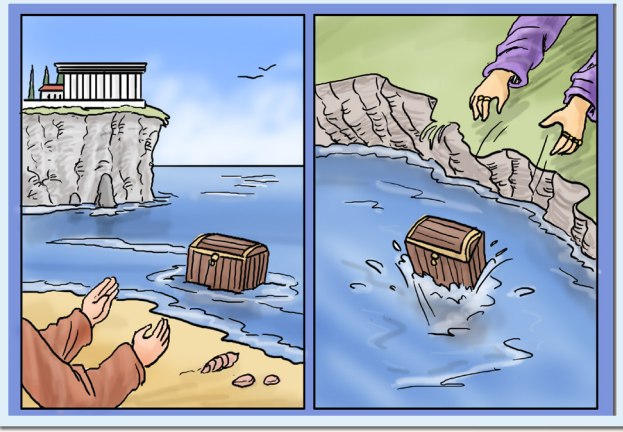
50

Rabi Akiva yolunun başında çok yoksul biriydi, ama uzun yıllar sonra zenginleşti ve büyük bir servetin sahibi oldu. Kutsal *Gemara*, Rabi Akiva'nın farklı vesilelerle zenginleştiğini anlatmaktadır ve bunlardan birini şimdiki yazımızda aktaracağız.

Bir keresinde Rabi Akiva ve öğrencilerinin borç paraya ihtiyaçları olmuştu. Rabi Akiva, zengin bir kadından kendilerine

borç para vermesini rica etti. Kadın ona "Borcunu geri ödeyeceğine dair kim kefil olacak?" diye sorunca Rabi Akiva ona "Kimin kefil olmasını istersin?" dedi. Kadın, "Kutsal ve Mübarek Tanrı ile deniz kefil olsunlar" dedi. Rabi Akiva bunu kabul etti ve kadın da ona istediği borcu verdi.

Tahsilât zamanı geldiğinde Rabi Akiva hastaydı ve borcu ödemek için kadının evine gidebilecek durumda değildi. Kadın deniz kıyısına giderek şöyle dedi: "Ey Evrenin Efendisi! Sen de çok iyi biliyorsun ki, Rabi Akiva hasta ve borcunu ödeyemiyor. Ama Sen kefilsin!" Bunlar olurken, Romalı valinin kızı delirmiş ve bol para ve mücevherlerle dolu bir sandığı denize atmıştı. Mucizevi bir şekilde, sandık dalgalar tarafından sürüklendi ve tam da, kadının deniz kıyısında durmakta olduğu noktaya geldi! Kadın sandığı açtı, borcu kapatacak miktarda para ve mücevher aldı ve Rabi Akiva iyileşip borcunu ödemeye geldiği zaman, sandıkta arta kalanları ona verdi.

Mucizeye Güvenilmez (devam)

Rav Una, Rav Ada bar Aava'yla Tora üzerinde derin bir tartışmaya girdi. Bu tartışma sırasında yürüye yürüye birlikte evin kapısından içeri girdiler. Bu akademik tartışma gittikçe uzadı. İki büyük haham kendi teatilerini gerçekleştirirken, işçiler de seri hareketlerle tüm şarap fiçilerini evden çıkarıyorlardı.

İşçiler sonunda işlerini tamamladılar ve bu arada hahamların aralarında tartıştıkları *alaha* soruları da çözüme kavuşmuştu. Böylece iki haham dışarı çıktılar.

Ve işte, Rav Ada bar Aava ile Rav Una evden tam çıkmışlardı ki, o anda ev büyük bir gürültüyle çöktü!

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
213'te

“Kavuş” Nedir?

Yaprak

51

Bu yazımızda “kavuş” terimi hakkında bilgi alacağız.

Mutlaka bildiğiniz gibi, yasak bir yiyecek, yenmesinde sakınca olmayan bir yiyecek birlikte pişerse, tüm karışımı yemek yasaktır. Örneğin yanlışlıkla *kaşer* bir et, *kaşer* olmayan bir etle birlikte pişirildiyse, *kaşer* olan eti yemek de yasaktır, çünkü pişme esnasında, *kaşer* olmayan etin tadı *kaşer* etin içine özümsemiştir.

Tıpkı pişirme işleminin bir yiyecekten diğerine tat geçirmesi gibi, aynısı “*kevişa*” durumunda da geçerlidir.

“*Kevişa*” sözcüğü “turşu yapmak” anlamına gelir. Ve turşusu kurulmuş bir yiyeceğe de “*kavuş*” adı verilir. Örneğin bir salatalık turşusu “*kavuş*”tur. Salatalıklar su içinde sirke veya tuzlu suyun içinde başka baharatlarla birlikte bekletilir ve yavaş yavaş salatalıklar da sirke veya tuzun tadını özümsemeye başlar. İşte, bir yiyeceği bir sıvının içinde uzun bir süre bekletmeye “*kevişa*” adı verilir.

Alahaya göre, *kevişa* süreci, pişirme (*bişul*) ile tam bir benzerlik içindedir. Bu nedenle, biri yasak biri de serbest olan iki yiyecek birlikte *kevişa* işlemine tabi tutulduğu takdirde, yenmesi serbest olan yiyecek de yasak hale gelir, çünkü yasak olan yiyeceğin tadını *kevişa* işlemi yoluyla özümsemiştir.

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki Dördüncü Nesil Amora'im

Amora Rabi Pinhas Babil'de doğmuş ve daha sonra Erets-Yisrael'e çıkmıştır. Kendi neslinin ünlü *agada* ustalarından biriydi ve *deraşaları* içinde birçok kez çeşitli misaller ve hikâyeler de anlatırdı.

Erets-Yisrael'de, Teverya *yeşivasının*

dördüncü nesil liderlerinden *Amora* Rabi Yose ile *alaha* konusunda teatide bulunurdu. Benzer şekilde, Rabi Hilkiya, Rabi Hanin ve başka büyük *Amoraların* isimleriyle öğretiler aktarmıştır.

**Rabi Pinhas
bar Hama**

Fıçının İçine Dökülen Şarap

Yaprak

52

Birçoğumuz *batel be-şişim* (altmış içinde geçersiz olur) kuralını duymuştur. Bir örnek verelim: Eğer *kaşer* bir içki fıçısına, içilmesi yasak olan az miktarda başka bir içecek karışırsa, karışımın durumu, iki içkinin oranına göre belirlenir. Eğer *kaşer* içkinin miktarı *kaşer* olmayan içkinin en az altmış katıysa, fıçıdaki tüm içki içilebilir, çünkü oran olarak bu kadar az miktardaki yasak içki, çoğunluğu oluşturan *kaşer* içkinin içinde etkisini yitirir. Buna “*bitul ba-rov*” (çoğunluk içinde geçerliliği yitirme) adı verilir.

Şimdi *Gemara*’da aktarılan bir olayı görelim.

Baruh adında biri, elinde tuttuğu bardaktaki şaraptan yararlanmayacağına dair *nederde* bulunmuştu. O andan itibaren bardaktaki şarabı içmesi yasak hale gelmişti! Ve işte, büyük bir şarap fıçısının yanında dururken, bardak elinden kaydı ve fıçının içine düştü! “Eyvah!” diye haykırdı Baruh, “Şimdi tüm bu fıçıyı içmem yasak oldu!” O sırada oğlu yanındaydı. “Ama baba” dedi, “sen bana *bitul ba-rov* kuralını öğretmemiş miydin? Bu kurala göre, o şarap bardağının fıçıdaki çoğunluk şarabın içinde geçerliliğini yitirmiş olması gerekir. Öyleyse tüm fıçıyı içmen neden yasak olsun?”

Baruh soruyu duydu, oğlunun yanağından bir makas aldı ve şöyle dedi: “Gel sana yeni bir şey öğreteyim. *Alahaya* göre, ‘*davar şe-yeş lo matirin – eno batel ba-rov*’ (bir şey yasaktan kurtarılabiliriyorsa – çoğunluk içinde geçerliliğini yitirmez). Başka bir deyişle, eğer azınlıkta olan şeyi bağlayan yasak kalkabiliyorsa, o zaman ‘*bitul ba-rov*’ kuralı geçerli değildir. Örnek olarak benim durumumu ele alalım. *Neder* yasağı iptal olabilir, çünkü *atarat nedarim* yapmak [yani *nederin* bağlayıcılığını çözdürmek; bkz. sayfa 32] mümkün. Bu nedenle bardağın içindeki bana yasak olan şarap, fıçıdaki çoğunluk şarabın içinde geçerliliğini yitirmez. Hangi damlanın yasak hangisinin serbest olduğunu da bilmediğim için, *atarat nedarim* yapmadığım sürece fıçıdaki bütün şarabı içmem yasaktır.”

David Hangi Yağı Kullanabilir?

Yaprak

53

Uzun yıllar önce Erets-Yisrael’in sakinleri yalnızca zeytinyağı kullanırlardı.

Günlerden bir gün David adında biri, evindeyken, yağdan yararlanmayacağına dair *nederde* bulundu. O andan itibaren yağ kullanması yasak hale gelmişti. Ve işte, bir gün, Erets-Yisrael dışında yaşayan amcasından bir paket geldi. İçinde susamdan elde edilmiş yağ dolu bir şişe vardı. Amcası bir de not düşmüştü: “Bu yağı kullanmanızı tavsiye ediyorum. Hem çok lezzetli hem de çok sağlıklı.”

David kendi kendine düşündü. “Keşke yağdan yararlanmayacağıma dair *nederde* bulunmasaydım. Çünkü şimdi daha önce hiç tanımadığım bu yağın tadına bile bakamayacağım.” David bu durumu kasabanın hahamına açtı. Haham ona “Endişelenme David” dedi. “Susam yağını kullanabilirsin, çünkü Erets-Yisrael’de oturan bizler sadece zeytinyağı kullanıyoruz. Bu nedenle ‘yağ’ dediğimiz zaman, sadece zeytinyağını kastetmiş oluruz. Sen de başka türden bir yağı kastetmediğin için susam yağını yiyebilirsin. Afiyet olsun!”

MASEHET NEDARİM
PEREK 7:
ANODER MİN AYARAK

Kan Bağışı

Yaprak Kan bağışı yaşamı kurtarır, çünkü bağışlanan kan, büyük miktarda kan kaybeden ve doktorların, vücutlarına yeni kan zerk edilmesi gerektiğini söyledikleri hasta veya yaralıların hayatını kurtarmakta kullanılır.

54

Hahamlarımızın döneminde, kendi şahsi sağlıkları için de vücutlarından kan çeken insanlar vardı.

Bu yapraktaki *Gemara*'da, bir kişinin vücudundan kan çekildikten sonra, bu kişinin farklı yiyecek türlerini yemesinin, ona zarar verebileceği için yasak olduğu söylenmektedir. Böyle birinin, özellikle de *Gemara*'nın saydığı yiyeceklerden kaçınması gerekir ki bunlar arasında süt ve peynir de vardır.

Vücudundan kan alınmış bir Yahudi bunun ardından ne yapmalıdır?

Netilat yadayim yapmalı, yani ellerini yıkamalıdır! Tıpkı tıraşın ardından ve tırnak kestikten sonra *netilat yapmak* gerekmesi gibi, kan çekildikten sonra da *netilat yadayim* yapılmalıdır (bkz. *Şulhan Aruh Orach Hayim* 4:19).

Mantara Neden “Şeakol” Berahası Söylenir?

Yaprak Her çocuk, bir yiyeceği yemeden önce hangi *berahayı* söylemesi gerektiğini bilir.

55

Toprakla bağlantılı olarak yetişmeyen herhangi bir yiyecek maddesinin *berahası*, “Şeakol”dur. Örneğin et, balık, tavuk gibi yiyecekler toprakta yetişmez, dolayısıyla bunları yemeden önce “Şeakol Niya Bidvaro” *berahası* söylenir.

Doğrudan toprakta yetişen bir şeyin *berahası* “Bore Peri A-Adama” iken, eğer bir meyve topraktaki bir ağaçta yetiştiyse, onun için daha özel bir *beraha* söylenir: “Bore Peri A-Ets”.

Bu yaprakta, mantar türlerine “Şeakol Niya Bidvaro” *berahasını* söylemek gerektiğini öğreniyoruz.

Mantarı genellikle konserve kutularından veya manavdan aldığımız şekliyle tanırız. Hatta bazen pizzanın üzerine de serperiz. Mantarlar sebze gibi görünür, öyle değil mi? Ama neden *berahaları* “Şeakol Niya Bidvaro”dur? Mantar bir hayvan mıdır? Yoksa tavuk veya balık gibi midir?

Şöyle açıklayalım: Mantarlar gerçekten de toprağın “üzerinde” büyür, ama toprağın içinden **yeşermez**! Mantarın kökleri yoktur ve büyüme gücünü topraktan değil, havadaki nemden elde eder. Bu nedenle, toprakta yetişen bir bitki olarak kabul edilmez!

Şaşırın Alıcı

Yaprak

56

Bu yaprakta bir ev ve üzerindeki ikinci kat hakkında bilgi alıyoruz. Talmud döneminde de üst üste katlar halinde inşa edilmiş çok sayıda ev vardı. İkinci kata “*aliya*” (yukarı çıkış) adı verilirdi, çünkü buraya merdivenler yardımıyla “çıkılırdı”. Bu açıdan, ikinci katlar daha az rahattı.

Bir keresinde, *aliyalı* bir evi olan adamın biri, arkadaşına “Sana evimi satmak istiyorum”

dedi. Arkadaşı kabul etti, parayı ödedi ve eşyasını bir yük arabasına yükleyerek yeni evine götürdü. Hem kendisi hem de aile fertleri yeni bir evleri olduğu için çok heyecanlıydı. Eve ulaştılar. Adam eşekten indi, kapıyı açmak için eve yöneldi ve bir de ne görsün? Evi satan arkadaşını kendi eşyasını boşaltmamıştı! Üstelik koltuğuna kurulmuş çayını yudumluyordu!

“Pardon?!” dedi alıcı büyük bir şaşkınlıkla. “Acaba ben mi yanıldım? Satın aldığım eve bugün girebileceğim konusunda mutabık kalmamış mıydık?” “Tabii ki öyle” dedi satıcı. “Girebilirsin. Yukarıdaki *aliyaya* çık. Senin dairen orası!” Alıcının şaşkınlığı artmıştı: “*Aliya* mı? Ne münasebet! Ben *aliyayı* değil, evi satın aldım!”

Gemara, Hahamlara göre satıcının haklı olduğunu söylemektedir. Çünkü insanlar üst kat için de “ev” terimini kullanırlar ve bu nedenle satıcı, ev sattığını söylerken giriş katını değil, *aliyayı* kastettiğini söyleyebilir.

Genç Dala Sahip Yaşlı Ağaç

Yaprak

57

Yeşayau yılların çiftçisiydi. Uzun yıllar boyunca büyük bahçelerde meyve ağaçları yetiştirmekte ve ürünlerini de pazarlarda satmaktaydı.

Günlerden bir gün Yeşayau’nun aklına parlak bir fikir geldi ve bunu arkadaş Şemaya’ya anlattı: “Şemaya! Senin de bildiğin gibi kutsal Tora’mız bize, bir ağacın dikilmesini takip eden ilk üç yıl boyunca meyvesini yemememizi emretti.” “Tabii ki” diye cevap verdi Şemaya. “İlk üç yıl boyunca bir ağacın meyvelerine ‘*orla*’ (kapalı, erişilemez) adı verilir ve bunları yemek yasaktır.” “Çok iyi” diye devam etti Yeşayau ve fikrini açtı: “Üzerinde meyveler bulunan genç bir dal alıp bunu yaşlı bir ağaca aşılama istiyorum... Bu şekilde üç yıl beklememe gerek kalmayacak, çünkü meyvelerin büyüdüğü ağaç üç yaşını çoktan aşmış olacak. Ne dersin?”

İkisi köyün hahamına gittiler ve haham da onlara bu yaprakta öğrendiğimize göre, henüz üç yaşında olmayan ve yaşlı bir ağaca aşılama bir daldaki meyvelerin de “*orla*” sınıfında olduğunu anlattı. Neden? Çünkü bu meyveler esas olarak, genç dal kendi genç ağacına bağılıyken, onun üzerinde büyümüşlerdir ve bu nedenle “*orla*” sınıfındadır. Ama evet, gelecek yıl, yaşlı ağaca artık aşılama olmuş olan bu dalın üzerinde meyveler yetiştiği takdirde, bu meyveler artık *orla* sınıfından çıkacaktır, çünkü üç yaşını aşmış bir ağaçta büyümüş olacaktır.

Soğan Yenebilir mi? – Rengine Bağlı!

Yaprak *Şemita* yılı içinde herhangi bir şey ekmenin yasak olduğunu hepimiz biliriz. Ama ya eğer bir tohum toprağa düşmüş ve yeşermişse ne olur? Tora kanununa göre bunu yemek serbesttir; ama Hahamlarımız bunun yasak olmasına hükmetmişlerdir.

58

Şimdi gelin şu olayı ele alalım:

Bir adamın, *Şemita* yılı arifesinde büyümüş soğanları vardı ve adam bunları kendi tarlasında depolamıştı. Ve işte, *Şemita* yılı başladıktan sonra, adam bu soğanların durumunu kontrol etmeye gitti ve soğanların yeni yapraklar verdiğini keşfetti! Adam korkuya kapılmıştı. Çünkü anlaşılan, toprağın üzerine bırakmış olduğu soğanlar toprağa kök salmış ve bu nedenle yaprak vermişti. Ve şimdi bu soğanları yemek yasak olacaktı, çünkü *Şemita* yılı içinde büyümüşlerdi!

Ancak *Gemara*, soğanların yapraklarının rengini kontrol etmek gerektiğini söylemektedir. Eğer siyaha çalacak kadar koyu bir yeşil renktelerse, bu onların gerçekten de topraktan yetiştiklerinin işaretidir. Ama eğer renkleri açık yeşilse, bu, o yaprakların, topraktan yetişmeyip, sadece soğanın kendi içinden büyüdüğünü gösterir. Bu durumda soğanları yemek serbest olacaktır.

Manevi Sağlığı Bozulan *Teruma*

Yaprak Koen'e vermek üzere ayrılan *teruma* meyveleri kutsaldır!

59

Bir şeyin kutsal olması ne demektir?

Bu nitelik, *teruma* meyvelerini yiyecek olan Koen'in bunu yalnızca, hem şahsen kendisi hem de *teruma* meyveleri manevi açıdan safsa yapabileceği anlamına gelir.

Gelin bu sözlere açıklık getirelim.

Eğer Koen, örneğin ölü bir *şeretse* ("şerets" Tora'da listelenen sekiz küçük çaplı hayvana verilen genel bir isimdir; bkz. Vayikra 11:29-31) dokunduğu için *tame* olduysa, arınma sürecinden geçmediği sürece *teruma* yemesi yasaktır! Ayrıca, eğer *terumanın* kendisi *tame* hale geldiyse de Koenlerin onu yemesi ebediyen yasaktır!

Teruma konumundaki bir yiyecek *tame* ise, Koenlerin bunu yemeleri yasaktır ve o *terumayı* yakmaları gerekir. *Teruma* yandığı sırada bu ateşten yararlanmaları serbesttir. Örneğin eğer *teruma* olan şey zeytinyağıysa, bu yağla kandil yakılıp ışığından faydalanılabilir.

Teruma konusunda manevi saflık kurallarına dikkat etmek gerektiğinden, Hahamlarımız, cahil bir Koen'e *teruma* vermeyi yasaklamışlardır, çünkü bu Koen, o *terumayı* *tame* haldeyken yeme hatasına kolayca düşebilecektir.

MASEHET NEDARİM
PEREK 8:
KONAM YAYIN

Roş Hodeş, Aya Dâhil Midir?

Yaprak

60

Geçmişte Roş Hodeş'in (ay başlangıcı) ne zaman olacağına Yerusalayim'deki büyük *bet din* karar verirdi. Yeni ayı gören iki şahit *bet din*in huzuruna gelir, *bet din* onları sorgular ve doğru söylediklerine kanaat getirince "Bugün Roş Hodeş" diye ilanda bulunurdu. Günümüzde Roş Hodeş ve bayram günleri, İllel A-Zaken'in büyük torunlarından İllel'in sabitlediği takvime göre belirlenir. Bu takvim, *Maşiah* gelene kadar tüm nesiller boyunca yürürlükte kalacaktır.

Bazı aylarda Roş Hodeş iki gündür, ama aslında Roş Hodeş'in ilk günü yeni başlayan ayın ilk günü değil, biten ayın otuzuncu günüdür.

Bir keresinde bir adam, Nisan ayı boyunca arkadaşından faydalanmayacağına dair *nederde* bulunmuştu. Ay sona erene kadar sabırla bekledi ve otuzuncu gün geldiğinde, *nederinin* hâlâ yürürlükte olup olmadığından emin olamadı. Bir yandan bu gün yeni başlayan İyar ayını Roş Hodeş'i olarak adlandırılmaktadır: "*Roş Hodeş İyar*". Ama diğer yandan, bu adamın *nederine* konu olan Nisan ayının otuzuncu günü söz konusudur.

Ne yapmalı?

Gemara bu gibi durumlarda insanların kullandıkları terimlerin etkili olduğunu söylemektedir. İnsanlar bu günü "Roş Hodeş" diye adlandırmaktadırlar ve bu nedenle, *nederde* bulunan bir kişi, bir sonraki ay için "Roş Hodeş" olarak anılan günü *nederine* katmamış sayılır. Dolayısıyla Roş Hodeş İyar geldiğinde *neder* artık yürürlükte değildir.

Mucizeye Güvenilmez (devam)

O anda Rav Ada bar Aava orada neler olduğunu anladı. Atalarının liyakatinin kendisini ve yanında bulunanları koruması amacıyla onu bu tehlikeli yere getirmişlerdi. Rav Ada bar Aava buna kızdı. Ve neden kızmıştı? Çünkü "mucizeye güvenilmez" ve insan

mucizelere bel bağlayarak kendisini hiçbir şekilde tehlikeli bir duruma sokmamalıdır. Ve ataların liyakati gerçekten de bir kişiyi korur ve bu sayede o kişi tehlikeden kurtulursa bile, bu onun Gelecek Dünya'daki ödülünde eksilmeye yol açar (*Şabat* 116).

Hahamlarımızdan
MAASELER

SON

Uziyau ve Yeşayau İncir Topluyor

Yaprak

61

Eski günlerde “*devela* çemberi” yaparlardı. “*Devela*”, kuru incir anlamına gelir. Peki, *devela* çemberi nedir?

Çok sayıda incir birbirine yapıştırılır ve bunlarla büyük bir daire oluşturulurdu.

Uziyau ve Yeşayau bundan uzun zaman önce Erets-Yisrael’de yaşıyordu. Sıcak yaz günlerinden birinde, güzel incir bahçesinde dolaşmak için komşularından izin istediler ve o da bunu kabul etti. İncirlerin kokusu sarhoş ediciydi; canları çok çekmişti. Bahçeye girdikten sonra çok lezzetli görünen incirleri fark ettiler. Bunlar bahçenin her yerine yayılmış haldeydi. Acaba kendilerine incir almaları serbest miydi?

Gemara bazı durumlarda bunu yapabileceklerini söylemektedir. Ne zaman? Eğer bahçe sahibi, *devela* çemberlerini hazırlamakta kullandığı bıçakların çoğunu artık kaldırıp paketlediyse, bu onun, geri kalan incirleri gözden çıkardığı anlamına gelir. Bu durumda incirler *efker* (sahipsiz) konumundadır ve onları almak serbesttir.

Talmid Hahamları Onurlandırmak

Yaprak

62

Buyaprakta, *talmid hahamları* fazlasıyla onurlandırma gereğinden kaynaklanan önemli bir *alahayı* öğreniyoruz.

Eğer bir *talmid haham*, bir Tora davası için *bet dine* gelirse sırada bekletilmez, önce onun davasına bakılır. Bu, Tora’ya yönelik saygının bir gereğidir! Otoriteler bu konuda bir sebep daha yazmışlardır: Bir *talmid hahamın* meşgalesi Tora

öğrenimidir. Ve eğer sırada bekletilirse, bu onun Tora öğreniminden geri kalmasına sebep olacaktır. Bu nedenle ona içeri öncegirme olanağı verilir.

Kim Kimdir?

Babil’deki Üçüncü Nesil Amora'im

Sura *yeşivasının* başkanı olan ünlü Amora Rav Una’nın oğludur.

Babasının da hocası olan Amora Rav’dan ve Amora Şemuel’den Tora öğrenmiştir, ama esas Tora öğrenimini babası Rav Una’dan almıştır. Rav Una ayrıca onu karar verme yetkisiyle de donatmıştır. Bu şekilde Raba bar Rav Una, *alaha* kararları verme ve Tora davalarına bakma yetkisi almıştır (*Sanedrin* 5a).

Raba bar Rav Una ile Amora Rav Hisda arasında çok özel bir dostluk hüküm

sürmekteydi. İkisi birlikte oturup Tora ile meşgul oluyorlar ve yine, yargıçlık görevlerini de birlikte yürütüyorlardı.

Sura *yeşivasının* başkanı olan Rav Hisda’nın vefatının ardından, *yeşivanın* başına geçmesi için Raba bar Rav Una atandı.

Raba bar Rav Una, Babil’de vefat etmiş ve öğrencileri onu gömmek üzere tabutunu Erets-Yisrael’e çıkarmışlardır (*Moed Katan* 25a).

Raba bar
Rav Una

Gemara'nın bir pasuktan öğrendiği bir kurala göre, tıpkı bir yemek sırasında sofrada bulunan Koen'i ilk porsiyonu almakla onurlandırmak gerektiği gibi, *talmid hahamlara* karşı da aynı şekilde davranmak gerekir. Yine, tıpkı *Birkat Amazon*'dan önce *zimun* yapması için Koen'in onurlandırılması gibi, *talmid hahamlar* da *zimun* yapmakla onurlandırılmalıdır (*zimun* hakkında bilgi için bkz. I. Kitap, sayfa 38).

Sefer Ahinuh'ta (*mitsva* 450) yazdığına göre, tıpkı Tora'nın bize, Koenlere *teruma* ve Levilere *maaser* paylarını vermemizi emretmiş olması gibi, aynı şekilde *talmid hahamlara* da, maddi açıdan endişelenmeden Tora öğrenebilmelerini temin etmek üzere maddi destek vermek gerekir. Ve her kim bunu yaparsa, Gelecek Dünya'da büyük ödüle hak kazanır.

Adar – Veadar

Yaprak

63

On iki aydan oluşan normal bir yıldan farklı olarak, artık bir yılda on üç ay vardır, çünkü böyle bir yılda iki Adar ayı bulunur. Bunlara “*Adar Rişon*” (ilk Adar) ve “*Adar Şeni*” (ikinci Adar) adı verilir. Bazı yerlerde de ilki için “*Adar*”, ikincisi içinse “*Veadar*” adı kullanılır.

Diyelim ki bir çocuk normal bir yılın Adar yılında doğdu ve *bar mitsvası* da artık bir yıla rastladı. Bu çocuk hangi ayda *bar mitsva* olacaktır? Tora ve *mitsvaların* yükümlülüğü altına ne zaman girecektir? Adar'da mı yoksa Veadar'da mı?

Cevap: Veadar'da! Aynı şekilde, Megilat Ester'i okuma *mitsvası* ve Purim'deki diğer tüm *mitsvalar* da Veadar'da yerine getirilir. Çünkü artık bir yılda asıl Adar ayı, ilk değil, ikinci Adar ayı, yani Veadar ayıdır.

Buna karşılık, eğer çocuk, artık bir yılın Adar ayında doğduysa ve *bar mitsvası* da yine bir artık yıla rastladıysa, o zaman ilk Adar ayında *bar mitsva* olur.

Şimdi dikkat edin.

Adamın biri, artık bir yıl içinde, Adar ayına kadar şarap içmeyeceğine dair *nederde* bulundu. Bu adamın şarap içmesi ne zamana kadar yasaktır? Adar ayına kadar mı, yoksa Veadar ayına kadar mı?

Gemara, Rabi Meir'e göre bunun duruma bağlı olduğunu söylemektedir. Eğer adam *nederini* dile getirdiği sırada bunun bir artık yıl olduğunu hatırlamadıysa, şarap içmesi sadece ilk Adar ayının Roş Hodeş'ine kadar yasaktır. Ama eğer *nederde* bulunduğu sırada o yılın artık yıl olduğunun bilincinde idiyse, bu kez Veadar ayının Roş Hodeş'ine kadar şarap içemez, çünkü artık bir yılda esas Adar ayı, Veadar'dır ve adamın da *nederinde* bu ayı kastettiği varsayılır.

MASEHET NEDARİM
PEREK 9:
RABİ ELİEZER

Yazmayı Bilmeyen Sofer

Yaprak 64 Bu yazımızda *atarat nedarim* (nederlerin çözülmesi; bkz. sayfa 32) kanunları dâhilinde önemli bir kuralı öğreneceğiz. Bilindiği gibi, bir kişi *nederde* bulunduyorsa, bir “*petah*” (kapı, çıkış yolu) bulma yoluyla bu *nederinin* bağlayıcılığı çözdürülebilir (bkz. sayfa 150). Örneğin diyelim ki Yeuda *tefilin* ve *mezuzalar* yazan bir *sofer*dir. Bir gün, bu yıl bütün kış boyunca sobanın sıcaklığından yararlanmayacağına dair bir *nederde* bulunur. Kış gelir, hava soğur ve Yeuda, başının ciddi bir deritte olduğunu fark eder. Elleri üşümektedir ve yazı işlerini düzgün bir şekilde yapamamaktadır. Yeuda, cemaatinin hahamlarına gider ve onlar da Yeuda için bir “*petah*” bulurlar. Ona “Eğer *neder* yaptığın sırada, soğuktan *mezuzaya* yazamayacak duruma geleceğini bilseydin *nederde* bulunur muydun?” derler. “Tabii ki hayır” diye cevap verir Yeuda. İşte bu onun için bir çıkış yoludur ve bu sayede *nederinin* bağlayıcılığını çözerler.

Ama eğer Yeuda *neder* yaptığı sırada henüz *sofer* değil idiyse, hatta *sofer* olma gibi bir planı yok idiyse; *tefilin* ve *mezuzaya* yazmayı daha sonra öğrendiyse, onun bu *nederini* bir “*petah*” yardımıyla çözdürmek mümkün değildir. Neden? Çünkü “*petah*” bulma olanağı yalnızca *neder* dile getirildiği sırada gündemde olan bir şey için mevcuttur. Oysa Yeuda *nederde* bulunduğu zaman henüz bir *sofer* değildi...

Nevuhadnetsar’ın Tavşanı

Yaprak 65 Bu yaprakta oldukça ilginç bir olayı öğreniyoruz. I. Bet-Amikdaş’ın yıkıldığı dönemde, Babil’de Nevuhadnetsar hüküm sürmekteydi. Nevuhadnetsar son derece gaddar bir hükümdardı. Bir keresinde Yeuda Kralı Tsidkiyau, Nevuhadnetsar’ı canlı bir tavşan yerken görmüştü! Kötü yürekli Nevuhadnetsar, görüldüğünü fark edince utandı ve Tsidkiyau’nun bu mide bulandırıcı olayı başkalarına anlatabileceğinden endişelendi. Bu yüzden Tsidkiyau’ya “Gördüklerini kimseye anlatmayacağına dair bana yemin et” dedi. Tsidkiyau’nun başka çaresi yoktu... yemin etti. Ama daha sonra Tsidkiyau, Nevuhadnetsar’ın nasıl biri olduğunu herkesin bilmesi için bu olayı anlatması gerektiğine karar verdi. Ne var ki, Nevuhadnetsar’a yemin ettiği için bunu yapmadı. Bu dehşet verici sahneyi anlatamadığı için duyduğu keder nedeniyle Tsidkiyau, Tanrı ibadetiyle meşgul olamıyordu. Dönemin hahamları bunu görünce, Tsidkiyau’nun Tanrı’ya tekrar layıkıyla ibadet edebilmesi için, yemininin bağlayıcılığını çözdüler.

Kim Kimdir?

Babil’deki Üçüncü Nesil Amora'im

Kendisinden *Gemara*’da, *Masehet Berahot*’ta (31a), *Amora* Ravina’nın oğlu Mar’ın düğün kutlamasına dair anlatım bağlamında bahsedilmektedir. Rav Amnuna Zuta, başka *Amoralarla* birlikte bu kutlamaya katılmıştı ve arkadaşlarının isteği üzerine, düğündeki neşenin, bir *mitsva* neşesine yaraşan, ağırbaşlı, gerçek bir neşe

olması amacıyla, öğüt özlere içeren kafiyeli bir şarkı söylemeye başlamıştı.

Rav Amnuna Zuta, Yom Akipurim’de *Amida* dualarının sonunda söylenen duanın da yazarıdır: “Tanrım; henüz yaratılmamışken bir değerim yoktu; ve şimdi ki yaratıldım, sanki hiç yaratılmamış gibiyim...” (*Berahot* 17, *Yoma* 87).

Rav
Amnuna
Zuta

“Oneg Şabat” Mitsvası

Yaprak

66

Şimdi *oneg Şabat mitsvası*nı öğreneceğiz.

Yeşayau kitabında “*Şabat’ı ‘zevk’ (oneg) addedersen... o zaman A-Şem’den zevk alacaksın*” (Yeşayau 58:13-14) diye yazılıdır. Bu pasuktan, Şabat günü zevk alma şeklinde bir *mitsvası*nın varlığını öğreniyoruz. Buna “*oneg Şabat*” (Şabat zevki) adı verilir. Şabat günü nasıl zevk alınır? Şabat’ın şerefine yiyip içilir, özellikle leziz yiyecekler ve tatlılar ikram edilir. Bu nedenle Şabat günü kederlenmek de yasaktır.

Oneg Şabat mitsvası nedeniyle, Şabat günü soğuk değil, sıcak yemekler yenmelidir. Bu yüzden, Şabat günü sıcak yiyeceklerin zevkine varma amacıyla, eskiden *Erev Şabat*’ta (Şabat arifesi) bir ateş yakılır ve üzeri bir saca örtülerek Şabat boyunca bu halde bırakılırdı. Yemekler de bunun üzerine ısıtılırdı (bkz. *Şulhan Aruh Orach Hayim* 257:8). Günümüzde bu amaçla genellikle, “*plata*” adı verilen elektrikli bir ısıtıcı kullanılmaktadır. Bu ısıtıcı Şabat başlamadan önce yakılır ve gün boyunca, yiyecekler bunun üzerinde ısıtılır. (*Plata* üzerinde hangi yiyeceklerin ısıtılacağı konusunda öğrenmek gerekir.)

Hahamlarımız Şabat’ı gerektiği şekilde keyifli hale getirmeye özen gösteren bir kişinin, arzularının Kutsal ve Mübarek Tanrı tarafından yerine getirilmesine nail olacağını söylemişlerdir.

*Oneg Şabat mitsvası*nın sahip olduğu önemin *neder* kurallarında da etkisi vardır. Bu yaprakta öğrendiğimiz üzere, otuz gün boyunca et yemeyeceğine ve şarap içmeyeceğine dair *nederde* bulunan bir kişi için bu *nederin* bağlayıcılığı bir haham tarafından çözdürülebilir. Haham adama “Bu *nederin* yüzünden Şabat günü et yiyip şarap içmeyeceğin için Şabat günü üzüleceğini hiç aklına getirmiş miydin?” diye sorar. Eğer adam *nederde* bulunduğu sırada bunu hatırına getirmediyse, haham da bu *nederin* bağlayıcılığını çözebilir.

MASEHET NEDARİM
PEREK 10:
NAARA AMEORASA

Nederde Bulunan On İki Yaşındaki Kız

Yaprak
67

Masehet Nedarim'de onuncu perek, “*Naara Ameorasa*” adını taşır. Bu perek, Tora'nın *neder alahaları* içinde belirttiği özel bir kuralı ele almaktadır. Kutsal Tora'mız, 11-12,5 yaşları arasındaki bir kız çocuğunun bir *nederde* bulunması halinde, babasının bu *nederi* iptal edebileceğini söylemektedir.

Acaba baba bu *nederi* her zaman iptal edebilir mi?

Hayır! Bunu sadece kızının *nederde* bulunduğunu duyduğu gün içinde yapabilir. Ama o gün içinde iptal etmezse, o *nederi* bir daha iptal edemez.

Naara Ameorasa (**nişanlanmış** genç kız) başlıklı bu perekteki ilk *mişnada*, bu yaştaki bir kızın nişanlı olması halinde (eski dönemlerde bu sık rastlanan bir durumdu), *nederi* babasının iptal etmesinin yeterli olmadığı, kızın nişanlısının da bu iptale ortak olması gerektiğini öğreniyoruz. Böyle bir durumda *neder* sadece baba ve nişanlı tarafından birlikte iptal edilebilir.

Yahudilikte evliliğin iki aşaması vardır. *İrusin* [veya *Kiduşin*] ve *Nisuin*. Günümüzde bu iki aşama birlikte gerçekleştirilir. Ama eskiden iki aşama arasında bir yıla yakın bir süre olurdu. İlk aşama olan *irusin*, “nişan” olarak adlandırılırsa da, aslında evlilik açısından bağlayıcıdır. Burada da “nişan” ile kastedilen budur. Ama ikinci aşama olan *nisuin* de gerçekleştirildikten sonra kızın *nederini* yalnızca kocası iptal edebilir (bkz. sayfa 151).

Kim Kimdir?

Babil'deki Üçüncü Nesil Amoraim

Babil'deki Arpanya şehrinde doğmuştur. Tora'yı *Amoralar* Rav Una, Rav Hisda, Rav Yeuda ve Ula'dan öğrenmiştir.

Hocası Rav Hisda onu çok takdir eder ve öğrencisi Rav Amnuna'nın “Büyük bir adam” olduğunu söyleyerek onu överdi (*Kiduşin* 25b).

Üçüncü neslin büyükleri Raba ve Rav Yosef onun arkadaşları arasındaydı ve birlikte oturup Tora ile meşgul olurlardı.

Rav Amnuna, Babil yakınlarındaki Harta Deargiz şehrinde ikamet etmiş, orada faaliyet göstermiş, vefatından sonra da orada gömülmüştür.

**Rav
Amnuna**

Bir Çocuk Hangi Yaştan İtibaren *Nederde* Bulunabilir?

Yaprak

68

Hepimizin bildiği gibi, erkekler on üç, kızlar da on iki yaşına kadar “küçük” addedilirler. Bu yaşlara geldikleri zaman Tora’nın *mitsvalarıyla* yükümlü hale gelirler. Ama bundan önce henüz büyümekte ve yetismekte olduklarından, her şeyi sonuna kadar anlayacak kadar akıllı kabul edilmezler. Şüphesiz, çocuklar da anlayış sahibidir ve Tora da öğrenirler; ama Tora ve *mitsvaların* yükümlülüğünü üstlenmek için daha derin ve yüksek bir anlayış düzeyine ihtiyaç vardır.

Neder kanunlarında istisnai bir *alaha* vardır. Tora ve *mitsvalarla* yükümlülük yaşından bir yaş küçük bir çocuk *nederde* bulunursa bu *neder* bağlayıcıdır! Çocuk *nederi* yerine getirmekle yükümlüdür. Bu nedenle erkek çocuklar on iki, kız çocuklar da on bir yaşından itibaren *nederde* bulunabilirler ve bunları yerine getirmeleri gerekir!

Neden? Çünkü kızların on bir, erkeklerin de on iki yaşından itibaren, *nederin* ne olduğunu ve şayet *nederde* bulunurlarsa gerçekten de yerine getirmeleri gereken bir yükümlülüğü üstlenmiş olacaklarını anlayacak kadar akılları vardır. Bu nedenle bu yaştaki çocuklar *nederde* bulundukları zaman, gerçekten ne yaptıklarını anlıyor olup olmadıkları kontrol edilir. Ve bu anlayışa sahip olduklarına kanaat getirilirse, *neder* bağlayıcıdır.

Kızını Teşvik Eden Baba

Yaprak

69

Yaprak 67’de bir babanın, kızının *nederlerini* iptal edebileceğini görmüştük. Daha önce sayfa 151’de aynı yetkiye bir kocanın da sahip olduğunu öğrenmiştik. Bu yetkinin bir koşulu, baba ya da kocanın, kız ya da eşin *nederini*, ondan haberdar olduğu gün içinde iptal etmesidir.

Bu yazımızda yeni bir bilgi öğreneceğiz: Bazı durumlarda bir baba veya koca, söz konusu *nederi*, duydukları gün içinde bile iptal edemeyebilirler!

Hangi durumlarda?

Eğer baba veya koca, *nederi* duyduğu zaman onu “*Nederini* onaylıyorum” diyerek onaylarsa, *nederi* iptal etme yetkisini o anda kaybeder. Henüz gün sona ermediyse bile artık o *nederi* iptal edemez.

Şunu bilmek gerekir ki, baba veya kocanın, *nederi* onayladığını açıkça söylemesine de gerek yoktur. Kızını veya eşini bu konuda teşvik etmesi de, artık o *neder* üzerindeki iptal yetkisini kaybetmesine neden olur. Örneğin bir baba, kızına “Aferin! Bu *nederde* bulunduğuna çok sevindim” derse, bu sözlerle *nederi* onaylamış olur ve artık onu iptal edemez.

Gemilut Hasadim Ustası

Merhametli bir baba gibi düşünürdü Rav Una kendi neslinin insanlarını. Yisrael halkına yönelik sevgiyle dolup taşan kendine has bir tarzla herkese iyilik etmeyi âdet edinmişti.

Kış günlerinde, hava fırtınalı ve

dışarıda sert rüzgârlar eserken, Rav Una, dermanına merhamet etmez, kendi rahatını düşünmez, sadece şehrinin insanları için neler yapacağı konusunda tasalanırdı. Paltosunu giyer, görkemli faytonuna binerdi.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
221’de

“İm Timtse Lomar”

Yaprak

70

Bu yaprakta Talmud Bavli’de geçen önemli bir kuralı öğreneceğiz.

Gemara öğrenimine başlama şansını yakalamış olanlar, *Gemara*’da, *Mişna*’daki sözler üzerine tartışmalar yapıldığını bilirler. *Gemara* bir *mişna* aktarır ve oradaki sözleri ele almaya başlar. Bazen *Gemara*’da belirli bir durumda nasıl davranılacağına dair bir belirsizlik ortaya çıkar ve *Gemara* her iki olasılığa da yer verir. Örneğin bu, bir şeyi yemenin yasak mı, yoksa serbest mi olduğu konusundaki bir belirsizlik olabilir. Bazı zamanlarda da *Gemara* belirsiz durum üzerinde ikinci bir belirsizliğe işaret edebilir. Bu gibi durumlarda “*im timtse lomar*” – “eğer olasılıklardan birinin veya diğerinin doğru olduğunu söyleyebilirsen” sözlerini kullanır ve o durumda nasıl davranılacağını belirlemeye çalışır.

Konuyu anlamak için bir örnek verelim.

İki çocuk okulun girişinde duruyorlar ve öğretmenin o gün okula gelip gelmeyeceğini merak ediyorlar. İşte burada bir belirsizlik söz konusudur. Öğretmen bir olasılığa göre gelecek, diğer olasılığa göreyse gelmeyecektir. Daha sonra öğrencilerden biri “Eğer öğretmenin geleceğini söyleyebilirsen; [yani diyelim ki öğretmen gelecek. Geldiğinde,] acaba bize *Mişna* mı öğretecek, yoksa *Gemara* mı?” diye soruyor. İşte burada da, belirsizlik üzerinde ikinci bir belirsizlik söz konusudur.

Birçok otoriteye göre, *Gemara* bunun gibi, belirsizlik ifade eden bir soru üzerine ikinci bir soru getirdiğinde, ilk belirsizliği karara bağlamış sayılır. Örneğin yukarıdaki örnekte çocuğun “öğretmen gelirse bize ne öğretecek?” diye sorması, öğretmenin geleceğine dair bir kanıya varıldığına işaret eder. *Gemara*’da da kural böyledir. İlk belirsizlikteki olasılıklardan biri temel alınarak ikinci bir soru sorulduğu zaman, ilk belirsizlik, temel alınan olasılık yönünde karara bağlanmış kabul edilir.

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki Dördüncü Nesil Amoraim

Midraş’ta onun, Erets-Yisrael’deki üçüncü nesil *Amoralar*ın büyüklerinden Ravin’in öldüğü gün doğduğu anlatılır.

Sıra dışı *hasid* kişiliğiyle ve davranışlarındaki büyük titizliğiyle tanınırdı. Bir keresinde kanunun gerektirdiğinin ötesinde bir davranışla Yahudi olmayanların gözünde takdir toplamış ve “*kiduş A-Şem*” *mitsvası*nı yerine getirmiş, yani Tanrı’nın İsmi’ni kutsal kılmıştı.

Öldüğünde, halk onun ölüm döşegini meleklerin taşıdığına tanık olmuştur. Bazı kaynaklara göre de mezara defnedilmesinin ardından, meleklerin onun döşegini göklerde, *Gan Eden*’e götürdüğü görülmüştür. Bu olay tüm nesle onun ne kadar *tsadik* bir kişi olduğunu,

Kutsal ve Mübarek Tanrı’nın da ona ne kadar değer ve onur verdiğini göstermişti. Halk bunun üzerine “*İnsan evinin tüm servetini sevgi karşılığında verse dahi hor görülür*” (Şir Aşirim 8:7) pasuğunu onun için söylemiştir. Başka bir deyişle, “İnsan, Kutsal ve Mübarek Tanrı’nın Tiraya’lı Aba Oşaya’ya olan sevgisi karşılığında evinin tüm servetini teklif etse bile kimse ona aldırılmaz”, zira Tanrı’nın ona olan sevgisi bir bedelle ölçülemeyecek kadar büyüktü.

Midraş’ta ayrıca, Tiraya’lı Aba Oşaya’nın öldüğü gün, oğlu Rabi Oşaya’nın doğduğu anlatılır. Bunun üzerine insanlar “*Güneş doğar ve güneş batar*” (Koellet 1:5) pasuğunu söylemişlerdir.

Tiraya’lı
Aba Oşaya

Fazla Harflerden Ne Öğreniyoruz?

Yaprak

71

Tanrı Kutsal Tora'mızı son derece titiz bir katıyetle yazmıştır. Tora'da gereksiz tek bir sözcük, hatta tek bir harf bile yoktur!

Bu nedenle Hahamlarımız, gereksiz görünen bir sözcük veya harf tespit ettikleri her yerde, buradan *alahalar* ve kurallar türetmişlerdir. Çünkü Tora böyle gereksiz görünen bir harf veya sözcük yazdıysa, bu mutlaka bize yeni bir bilgi öğretmeyi amaçlıyor olmalıdır.

Şimdi gelin ilginç bir şey öğrenelim: Kutsal Tora'mızda, içerdiği sözcüklerden veya harflerden biri gereksiz gibi görünen konularla karşılaşırız. Ama bunların bazılarında Hahamlarımız gereken tüm kontrolleri yaptıktan sonra, konuyla ilgili öğrenilebilecek yeni herhangi bir *alaha* veya kural olmadığı sonucuna varırlar. Dolayısıyla böyle durumlarda, söz konusu fazla sözcük veya harf, içinde bulunduğu konuda değil, tamamen farklı bir konuda yeni bir kural veya *alahayı* öğretmeyi amaçlıyor demektir!

Tabii ki bu gibi, gereksiz görünen harf veya sözcüklerden kurallar türetmek herkesin yapabileceği bir şey değildir ve geçmişte bu konudaki yetkiye ancak, Tora'yı en ince ayrıntılarına kadar öğrenmiş ve çok geniş bir perspektif sahibi olan kutsal Hahamlarımız sahipti.

Başkaları Adına Mitsva Yapan Temsilci

Yaprak

72

Birçok *mitsvada* kişi, *mitsvayı* kendisi adına yerine getirmesi için başka birini temsilcisi olarak atayabilir ve temsilcinin yaptığı *mitsvayı* kendisi yapmış sayılır.

Gelin basit bir örnek verelim.

Kutsal Tora'mız her Yahudi'ye, *Erev Pesah*'ta *Pesah-kurbanını* gerçekleştirmesini emretmektedir. Acaba her Yahudi kendi *korbanını* kestirmek üzere onunla birlikte Bet-Amikdaş'ın avlusuna (*Azara*) gelebilir miydi? Tabii ki hayır! Çünkü her *Pesah-korbanı* üzerinde birçok kişi ortak olurdu ve hepsinin hayvanı *korban* işlemleri için oraya getirmek üzere sıkışması mümkün değildi. Ne yaparlardı? Aralarından birini, kendileri adına hareket edecek bir temsilci olarak görevlendirirlerdi ve bu temsilci *korbanın* kesim *mitsvasını* onlar adına, sanki kendileri yapmış gibi gerçekleştirdi.

Bu *alaha* “*şeluho şel adam, kemoto*” (insanın temsilcisi / elçisi, kendisi gibidir) diye adlandırılır. Başka bir deyişle, bir kişi kendisi adına bir işlemi gerçekleştirmesi için başka birini temsilci olarak tayin ederse, temsilcinin yaptığı o işlem, bizzat onu görevlendiren kişi tarafından yapılmış sayılır.

Ama temsilci tayin etme olanağının her *mitsva* için geçerli olmadığını bilmek de gerekir. Örneğin acaba bir kişi, başka birini kendisi adına *tefilin* takması için temsilci olarak tayin edebilir mi?... Tabii ki hayır.

Neden? Çünkü kişinin **bedenine** yüklenmiş olan *mitsvaların* temsilci aracılığıyla yerine getirilmesi mümkün değildir. Bu nedenle, insanın “kendi” başına ve koluna takması emredilmiş olan *tefilin mitsvası* da bir temsilci yoluyla yerine getirilemez.

Gemilut Hasadim Ustası (devam)

Şehrin tüm duvarlarını, acaba aralarından biri sağlamlığını yitirmiş mi ve sert rüzgârlar nedeniyle yıkılabilir mi diye kontrol etmek için şehri her yanından dolaşırdı. Rav Una böyle, fırtınanın yıkabileceği kada zayıflamış bir duvarla

karşılaştığı zaman, onun tekrar sağlam ve dayanıklı bir şekilde inşa edilebilmesi için yıkılmasını emrederdi. Ama bazen böyle bir duvarın sahibinde onu tekrar inşa etmek için gereken maddi olanaklar bulunmayabiliyordu.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
223'te

Önemli Bir Kural: “Kol A-Rauy LeVila”

Yaprak

73

Bet-Amikdaş'ta çeşitli *korban*lar gerçekleştirilirdi. Bu *korban*lardan biri de *Minha-korbanı*ydı. Nedir *Minha-korbanı*? Genellikle *korban*lar hayvanlarla gerçekleştirilir. Ama *Minha-korbanı* farklıdır. Bu *korbanda* irmik, zeytinyağı ve bir miktar günlük (tütsüde kullanılan bir madde) getirilir ve Koen de bunları kullanarak, Tora'nın Vayikra *peraşasında* açıkladığı şekilde bir *korban* gerçekleştirir.

Bu *korbanda* yapılması gereken işlemlerden biri de yağla irmiğin karıştırılmasıdır.

Peki, ya Koen, irmiği ve yağı aynı kabın içine koymuş olmasına rağmen ikisini birbirine karıştırmadıysa ne olur? *Alahaya* göre bu *korban* “*kaşer*”, yani geçerlidir. Ama bunun için bir şart mevcuttur ve bunu iyice hatırd tutmakta fayda vardır, çünkü bu, Talmud'da birçok yerde karşımıza çıkan bir şarttır.

Dikkat edin: *Korban* gerçekten de *kaşer*dir; ama bunun için, yağ ve irmiği birlikte karıştırmanın mümkün olması gerekir. Buna karşılık, eğer Koen çok büyük miktarda irmik koymuşsa ve yağla irmiği karıştırmak bu büyük miktar nedeniyle mümkün değilse, *korban*, “*pasul*”, yani geçersizdir. Kısacası, irmik ve yağ birbirine fiilen karıştırılmadıysa bile, **karıştırılabilir** durumda olması gerekir.

Bu kural Talmud'da “*kol a-rauy le-vila – en bila meakevet bo*” (karıştırılabilecek durumdaki herhangi bir şeyi, karıştırma işlemi[nin yapılmaması] engellemez) olarak bilinir. Başka bir deyişle, *alahaya* göre karıştırılması gereken bir şey, eğer karıştırılabilir durumdaysa, sonuçta fiilen karıştırılmadıysa bile geçerlidir. Ama eğer karıştırılması zaten mümkün değil idiyse, geçersizdir.

Ben Azay'ın Tora'ya Olan Sevgisi

Yaprak

74

Tannaim döneminde “Şimon ben Azay” adında bir *Tanna* yaşamıştır. Ben Azay, Rabi Akiva'nın öğrencisiydi ve Tora'da ilerledikten sonra Rabi Akiva'nın arkadaşı ve öğrenim partneri olmuştu.

Ben Azay Tora'yı büyük bir şevkle, kutsiyet ve saflık içinde, en önemlisi de, hayranlık uyandırıcı bir azimle öğrenirdi. Hatta bu uğurda evlenmek bile istememişti, çünkü geçim yükünü üstlenmesi ve ailesiyle meşgul olması gereken evli bir erkeğe kıyasla, bekâr birinin Tora öğrenmek için çok daha fazla zamanı vardır.

Ben Azay son derece keskin bir zekâyâ sahipti, çünkü Tora'yı gayretle ve derin bir incelemeyle öğrenirdi. Ve bilindiği gibi kutsal Tora'mız insanın zekâsını geliştirir. Kral David'in bu konudaki sözlerini hepimiz biliriz: “*A-Şem'in Tora'sı eksiksizdir; aptalı akıllı yapar*” (Teilim 19:8).

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki Dördüncü Nesil Amora'im

Tsor şehrinde doğmuştur. Babası Rabi Zemina çok büyük bir haham olarak tanınırdı. Hatta Erets-Yisrael dışında *alaha* kararları verebilmek üzere özel bir yetki almıştı.

Rabi Aba, Tora'yı, üçüncü nesil *Amoralardan* Rabi Zera'dan öğrenmiştir.

Rabi Zera'ya gündelik yaşama dair konularda da hizmet etme ayrıcalığına sahip olmuştur. Onun önünde içki ikramı yapar, onun görevlendirmesiyle kunduracıya giderdi ve bu gibi eylemler sırasında, *Gemara*'da aktarılan *alahaları* uygulamalı olarak öğrenme fırsatına sahip olurdu.

Rabi Aba yüksek düzeyli *hasid* kişiliğiyle ünlenmiştir. *Alahaya* göre bir kişi herhangi bir günahı işlemekten kurtulmak için canını feda etmemelidir. Bunun sadece üç istisnası

vardır: *avoda zara* (putperestlik), *giluy arayot* (ahlaksızlık) ve *şefihut damim* (cinayet). Ama eğer bir kişi her zaman yüksek düzeyli *hasidut*la davranıyorsa (yani *mitsvaları* her zaman çok yüksek standartlara göre yerine getiriyorsa), o zaman başka günahları işlememe uğruna da canını feda edebilir. Rabi Aba da bu şekilde davranmıştır. Bir keresinde yabancı işvereni onu *kaşer* olmayan bir yiyeceği yememesi halinde kendisini öldürmekle tehdit edince, Rabi Aba bu sınavda dik durmuş, bu yasağı ihlal etmeme uğruna ölümü göze almıştır.

Ünlü öğretilerinden birinde, önceki nesillerin büyüklüğünü övmek için “Eğer önceki nesiller melekler gibiyse, bizler sıradan insanlar gibiyiz” demiştir.

Rabi Aba
ben Zemina

Ben Azay vefat etikten sonra, *Amoralar*, herhangi bir konuda makul olduğunu düşündükleri bir açıklama getirdikleri zaman “Ben Azay gibiyim” derlerdi. Başka bir deyişle, “Bu açıklama o kadar iyi ki, Ben Azay’ın getirdiği harika açıklamalara benziyor” demek isterlerdi.

Arınmak İçin Hangi Mikveye Dalınabilir?

Yaprak

75

Tame durumdaki bir kişi, bir *mikveye* dalmadığı sürece bu halinden arınamaz. Bir ölüye temas ettiği veya onunla aynı çatı altında bulunduğu için *tame* olan ve arınması amacıyla üzerine, *Para Aduma* (kızıl inek) küllerinin karıştırıldığı suyun serpilmesi gereken bir kişi de, arınma sürecinin bir parçası olarak yine bir *mikveye* dalmalıdır.

Her su havuzu, içine dalarak *tumadan* arınmayı mümkün kılan bir *mikve* sınıfında değildir. Bunun için belli başlı gereklilikler vardır. Bunlardan biri, içindeki suların, oraya kendiliğinden toplanmış yağmur sularından oluşmasıdır. Yağmur suları bir kap içinde toplanıp sonra *mikveye* getirildiyse bile bu *mikve* “*kaşer*” (geçerli) değildir. Böyle taşınarak getirilen sulara “*mayim şeuim*” (çekilmiş sular) – oraya kendiliğinden toplanmamış, başka yerden çekilerek getirilmiş sular – adı verilir.

Şunu bilmek de ilginç olacaktır. Bazen bir kişi *kaşer* bir *mikveye* daldığı zaman bile bu dalma işlemi onu arındırmaya yaramayabilir!

Böyle bir şey nasıl olabilir?

Örneğin bir kişi *mikveye* daldığı sırada elinde bir *tuma* kaynağını da tutuyorsa... sizce arınabilir mi? Tabii ki hayır! Zira o anda bir *tuma* kaynağı ile temas halindedir.

Yalnızca Bir Dakika

Yaprak

76

Önceki yapraklarda bir babanın, kızının on bir yaşından on iki buçuk yaşına kadar dile getirdiği *nederleri* iptal edebileceğini öğrenmiştik. Aynı şekilde bir koca da, eşinin bulunduğu *nederleri* iptal edebilir. Ancak bu yetkinin şartı, söz konusu *nederleri*, duydukları gün içinde iptal etmeleridir.

Bu yaprakta, bu konuda önemli bir *alahayı* içeren bir *mişnayı* öğreniyoruz.

Mişna şöyle demektedir: “*Nederlerin* iptali bütün gündür. Bunda hafif ve ağır durumlar vardır.” Açıklayalım: Yisrael halkı için bir takvim günü gecenin başında başlar ve ertesi akşam sona erer. Baba veya kocanın *nederi* iptal etme yetkileri de bu takvim günüyle sınırlıdır. Buna bağlı olarak da “hafif ve ağır” – yani *neder* için nispeten çok veya az zamanın olduğu – durumlar vardır. Dikkat edin: Eğer baba, kızının *nederini* gece saat dokuzda duyduysa, onu iptal etmek için neredeyse tam bir gecesi ve ertesi günün tüm gündüz vakti vardır; çünkü hepsi aynı takvim günü içindedir. İşte bu, “hafif” durumdur; yani *nederi* iptal etmek için çok vakti vardır. Ama eğer *nederden*, gün batımından bir dakika önce haberdar olduysa, onu iptal etmek için elinde sadece tek bir dakikası vardır; zira kızının *nederini* iptal etme yetkisi sadece aynı takvim günü için geçerlidir. Bu da “ağır” durumdur.

Gemilut Hasadim Ustası (devam)

Böyle bir durumda Rav Una duvarı öyle bırakmıyordu. Yeni duvarın inşaat masraflarını kendi parasıyla karşılıyordu. Duvarlar için hiçbir harcamadan çekinmiyor, “yeter ki şehir insanları zarar görmesin” diye düşünüyordu.

Rav Una’nın yapmayı âdet edindiği, en ince ayrıntısına kadar düşünülmüş bir başka asil hareket daha vardı. Her Cuma günü Şabat başlamadan önce, kandilleri yakma vakti yaklaşırken Rav Una pazara özel bir ulak gönderirdi.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
227’de

Kiduş'tan Önce Atarat Nedarim

Yaprak Bu yazımızda, kutsal Şabat günü *atarat nedarim* (bkz. sayfa 32) yapmak isteyen iki kişiye değineceğiz. Aklınıza “*Nederlerinin bağlayıcılığını Şabat günü çözdürmek istemelerinde özel olan ne?*” şeklinde bir soru gelebilir. Bunun cevabı Hahamlarımızın Şabat günü *atarat nedarim* yapmayı yasaklamış olmalarında yatmaktadır. Şimdi aşağıdaki iki duruma bir göz atalım.

77

Yeuda tüm şarapları kendisine yasaklayan bir *nederde* bulunmuştu. Ve işte, Şabat akşamı geldiğinde birden bire, şimdi şarapla *kiduş* yapamayacağını hatırladı! Yeuda acele ederek, kendisine *atarat nedarim* yapması için hahama koştu. Haham ona şöyle dedi: “Aslında normalde Şabat günü *atarat nedarim* yapılmaz. Ama senin *nederin* Şabat’la ilgili bir sınırlama içerdiği için, bu *nederin* bağlayıcılığı çözdürülebilir.”

Şimdi başka bir örneğe geçelim. Baruh, belirli bir sokağın kendisine yasak olacağı yönünde *nederde* bulundu. Ve işte, Şabat günü, o sokakta oturmakta olan bir arkadaşının hasta olduğunu öğrendi ve şimdi *bikur holim* (hasta ziyareti) *mitsvasını* yerine getirmek istiyor. Acaba yapmış olduğu *nederin* bağlayıcılığı çözdürülebilir mi? Mutlaka “yasak!” diyorsunuzdur. Çünkü buradaki *atarat nedarim*, Şabat için değil! Doğru; *atarat nedarimin* Şabat ihtiyacı için olmadığına haklısınız. Ama otoriteler, bir *neder* bir *mitsvayı* yapmayı engellediği zaman da onun için Şabat günü *atarat nedarim* yapılabileceğini söylemektedirler. Bu nedenle, *bikur holim mitsvasını* yerine getirebilmesi için Baruh’un *nederinin* bağlayıcılığı da çözdürülebilir.

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki Dördüncü Nesil Amoraim

Babil’de doğmuş ve Tora’yı orada, Rav Una, Rav Yeuda ve Rav Nahman bar Yitshak gibi neslin büyüklerinden almıştır. Onlardan öğrenmiş olduğu *alahaları* onların adıyla aktarırdı.

Daha sonraları Erets-Yisrael’e çıkmış, orada Rabi Hizkiya ile birlikte, hocası Rabi Yirmeya’nın yanında Tora öğrenmiştir.

Erets-Yisrael’de büyük hahamlardan biri olarak görülmüş ve yeni ayı kutsama yetkisine sahip olan *bet dinde* görev yapmak üzere atanmıştır. Onun döneminde Erets-Yisrael’deki Yahudilere karşı ağır kararlar çıkarıldığı zaman, arkadaşıyla

birlikte mağaralarda gizlenmek zorunda kalmış (bkz. *Talmud Yerusalmi, Pesahim* 1:1) ve o günlerde yabancılar Yahudilerin Tora ile meşgul olmalarına izin vermedikleri için, hahamların artık yıla dair uygulamayı doğru bir şekilde yapabilmeleri adına, bir yılın artık yıl olmasına dair kararı ilgilendiren temel kural ve bilgileri Rava’ya göndermiştir.

Alahalarından birçoğu *Talmud Yerusalmi*’de aktarılmaktadır, ama bunlara *Talmud Bavli*’de de rastlamak mümkündür, çünkü Erets-Yisrael’den Babil Diaspora’sına *alahalar* gönderirdi.

**Rav Una
bar Avin
A-Koen**

Nidre Ekdeş

Yaprak

78

Şimdiye kadar, insanın kendisine çeşitli şeyleri yasaklama amacıyla dile getirdiği *neder*leri öğrendik. Örneğin bir kişi, *neder*de bulunma yoluyla, ekmek yemeyi, şarap içmeyi, belli başlı yerlere girmeyi ve daha birçok şeyi kendisine yasaklayabilir.

Şimdi “*nidre ekdeş*” hakkında bilgi alacağız.

Nedir “*nidre ekdeş*”?

Bir kişinin Bet-Amikdaş’a eşya ve para vakfedebileceğini biliyoruz. Bunları bazen “*bedek a-bayit*”e bağışlayabilir; yani Bet-Amikdaş’ın tamirat ve benzeri ihtiyaçlarını karşılamakta kullanılmak üzere Bet-Amikdaş’ın malı haline getirebilir. Ya da *kaşer* bir çiftlik hayvanı bağışlayabilir. Bu durumda hayvan, “*keduşat a-guf*” (bedensel kutsiyet) ile kutsal hale gelir ve *korban* olarak kullanılır.

Aslına bakılırsa bu bağışlama işlemleri birer *neder*dir! İnsan bu şekilde Bet-Amikdaş’a para bağışlama vaadinde (*neder*) bulunmakta ve bunu yerine getirmektedir.

Peki, bu vakfetme işlemlerinin *neder* sınıfında olması neyi değiştirir? Bu sorunun cevabını tabii ki biliyorsunuz: Eğer bunlar birer *neder*se, o zaman, olanaklar elverdiği takdirde *atarat nedarim* yapılarak vakfetme işlemi iptal de edilebilecektir!

İşte, Bet-Amikdaş’a yapılan bu bağışlara bu nedenle “*nidre ekdeş*”, yani “*ekdeş*” (Bet-Amikdaş’ın hazinesi) için yapılan *neder*ler” adı verilir.

MASEHET NEDARİM
PEREK 11:
VEELU NEDARİM

Bir Giysiyi Giymeyeceğine Dair *Nederde* Bulunan Kadın

Yaprak Bu yaprakta *Masehet Nedarim*'deki 10. *perek* sona ermekte ve “*Veelu Nedarim*” başlıklı, on birinci ve son *perek* başlamaktadır.

79 Onuncu *perek*, çoğunlukla iki konudaki özel kurallar üzerinde durmuştur: [1] Bir babanın, kızının ergenlik öncesi dönemde bulunduğu *nederleri* iptal etme yetkisi. [2] Bir kocanın, eşinin *nederlerini* iptal etme yetkisi.

On birinci *perek* esas olarak bir kocanın tam olarak ne tür *nederleri* iptal edebileceğini ele almaktadır.

Perekteki ilk *mişna*, bir kocanın sadece, *nederde* bulunan eşi için “*inuy nefes*” (cana eziyet) niteliğindeki *nederleri* iptal edebileceğini söylemektedir.

Hangi *nederler* “*inuy nefes*” sınıfındadır? Örneğin eğer kadın iki gün boyunca su içmeyeceğine dair *nederde* bulunursa, bu onun için, kendi canına yönelik bir eziyet niteliğindedir. Bu nedenle kocası onun bu *nederini* iptal edebilir. Ama eğer kadın iki gün boyunca belirli bir giysiyi giymeyeceğine dair *nederde* bulunduyorsa, bu o kadar da korkunç bir şey değildir. Kadın o giysiyi giymediği zaman, oruç gibi, bedensel bir zorluğa girmekte değildir. Ve böyle bir *nederi*, kocası iptal edemez.

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki Dördüncü Nesil Amoraim

Erets-Yisrael'de doğmuştur. Kendi neslinde *agada* ustalarından biri olarak tanınan ve esas uğraş alanı Tora ve Neviim kitaplarındaki pasukları *agada* yönünden açıklama amaçlı *derasalar* yapmak olan Rabi Simon'un öğrencisidir.

Rabi Hilkiya da hocasının yolundan gitmiş ve o da bir *agada* ustası olarak ünlenmiştir.

Öğrencisi Rabi Pinhas ondan öğrendiklerini – Rabi Hilkiya'nın gerek kendi öğretilerini gerekse de hocalarının adıyla aktardığı öğretileri – sonraki nesillere aktarmıştır.

Rabi Hilkiya, *Midraş*'ta aktarılan *derasalarından* birinde, Tora'yı inkâr eden inançsızların fikirlerine karşı sert ikazlarda bulunmuştur. *Deraşasını* “yalancılardan kalpleri aptallaştı” sözleriyle açmış ve bu

kişilerin ağızlarından çıkan yalanları ve aptalca sözleri sertçe eleştirmiştir.

Deraşalarında özellikle göze çarpan noktalardan biri de, sürgün ve kurtuluş konularında halkın ruhuna güç vermesiydi. Özellikle de o dönemlerde ağır hükümlerine maruz kaldıkları Edom (Roma) sürgünü konusunda halkı cesaretlendirmekteydi.

Rabi Kruspeday öldükten sonra, Göklere kendisine çok yüksek sırlar öğretilmiş ve daha sonra bunları yeryüzünde açıklamak üzere yeniden dirilmişti ve Rabi Hilkiya, bu diriliş sırasında orada bulunma ayrıcalığını yaşamıştı (*Zoar Hadaş – Rut*). Hatta Rabi Kruspeday'ın ardından yapılan *esped* (övgü konuşması) sırasında onun tekrar canlandığını fark eden kişi, Rabi Hilkiya olmuştur.

**Rabi
Hilkiya**

Yom Akipurim Yasakları

Yaprak

80

Kutsal Tora'mız Yom Akipurim'de bize bazı şeyleri yasaklamıştır. Bunlar arasında yemek, içmek, yıkanmak ve başka yasaklar da vardır.

Tora'nın tüm pasuklarını hiç ara vermeden dikkatli bir şekilde araştırarak olursanız, "Yom Akipurim'de yemek yasaktır, içmek yasaktır, yıkanmak yasaktır" diye bir şey bulamazsınız. Öyleyse bunu nereden biliyoruz?

Tora, bu konudaki emri farklı bir şekilde ifade etmiştir: "*Ancak bu yedinci ayın 10'u sizin için kutsal olacaktır ve **canınıza eziyet edeceksiniz***" (Vayikra 23:27). İşte bahsedilen "eziyet" sözcüğü, yememek, içmemek ve yasak olan diğer şeylerden de kaçınmak anlamına gelir.

Yom Akipurim'de yapılması yasak olan eylemler arasında önemli bir fark olduğunu bilmek gerekir. Tora bu günde canına eziyet etmeyen kişi için, *karet* adı verilen ağır bir cezayı öngörmüştür. Ancak bu ceza günün diğer yasakları için değil, yalnızca yeme ve içme yasağı içindir.

Yom Akipurim'de yıkanmak yasak olduğu için, sabah kalktığımızda *netilat yadayim* yaparken ellerimizi her zamanki gibi bütünüyle değil, parmaklarımızın bitimine kadar yıkarız. Buna karşılık, eli çamur veya başka bir şey nedeniyle kirlenmiş olan bir kişi onu normal bir şekilde yıkayabilir.

Tora Berahalarının Önemi

Yaprak

81

Her sabah, gün içindeki Tora öğrenimimiz için Tora *berahalarını* söyleriz. Bu yaprakta Tora *berahalarına* gereken önemi vermeyen *talmid hahamların*, sanki Tora gözlerinde önemli değilmiş ve onu öğrenmek bir *berahayı* hak etmiyormuş gibi davrandıklarını söyleyen Rav'ın sözlerini öğreniyoruz. Rav ayrıca, Bene-Yisrael'in sürgüne çıkmasının, Tora *berahalarını* önemsememeleri yüzünden olduğunu da söylemektedir!

Bu konuda Ravina, Tora *berahalarını* önemsemeyen kişilerin, çocuklarının birer *talmid haham* olmasına nail olamayacaklarını eklemektedir.

Şunu bilmek önemlidir ki, *Şulhan Aruh*'un (*Orah Hayim* 47:1) kararına göre, kişi Tora *berahaları* konusunda "**çok dikkatli olmalıdır**".

Tora *berahalarını* her günün başında söyleriz ve arada öğrenime ara verdiğimiz bile, gün bitene kadar bu *berahaları* bir daha söylemeye gerek yoktur.

Aklınıza mutlaka bir soru gelecektir: Neden? Bildiğimiz gibi, bir kişi yemek yediyse ve **yemeye** ara verip uzun bir süre sonra tekrar devam ettiyse, yemek için bir kez daha *beraha* söylemelidir. Öyleyse Tora öğreniminin bundan farkı nedir?

Bu sorunun cevabı son derece basittir: Her Yahudi, boş olan her vaktinde Tora öğrenmekle yükümlüdür! Tora öğreniminden muaf olduğumuz tek bir an bile yoktur. Bu nedenle başka meşgaleler nedeniyle öğrenimimize ara verdiğimiz zaman bile, bu durum, Tora **öğreniminde** bir kesinti anlamına gelmez. Bu nedenle bir Yahudi'nin sabah söylemiş olduğu Tora *berahaları*, gün içindeki Tora öğreniminin bütünü için geçerlidir.

Gemilut Hasadim Ustası (devam)

Bu ulağın görevi, pazarcıların yanında henüz satılamamış meyve ve sebzeler kalıp kalmadığını kontrol etmektir. Tezgâhlarda sebze ve meyveler kalmışsa ulak bunların hepsini satın alır ve... denize atardı!

Rav Una neden bu şekilde

davranmayı uygun görmüştü? Rav Una, mallarını satmayı başaramadıkları için hayal kırıklığına uğrayan pazarcıların, gelecek Cuma günü Şabat için sebze ve meyve getirmeye değmeyeceğini düşünmelerinden endişe ediyordu.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
231'de

Rabi Yose bar Halafta

Yaprak

82

Gemara, açıkça başka bir *Tannan*ın ismiyle aktarılanlar haricinde, bu *perekteki* *mişnaların* hepsinin Rabi Yose tarafından söylendiğini belirtmektedir.

Bu *perekteki* *mişnaları* öğretmiş olan Rabi Yose kimdir?

Rabi Yose ile kastedilen, kendisi de büyük bir haham olan Rabi Halafta'nın oğlu olarak Tsipori'de doğmuş olan Rabi Yose bar Halafta'dır. Rabi Yose Tora'yı babasından ve Rabi Akiva'dan öğrenmiş ve daha sonraları Rabi Yeuda ben Baba tarafından Tora otoritesi olarak yetkilendirilmiştir. O dönemde Romalılar çok önemli olan bu yetkilendirme işlemini yasaklamışlardı. Bu nedenle Rabi Yose, yetkiyi almasının hemen ardından Asya'ya kaçmıştır. Ama Rabi Yeuda yaşlı olduğundan kaçamamış ve Romalılar tarafından katledilmiştir.

Rabi Yose, nesillerin tarihini ve diğer tarihsel olayları anlatan "*Seder Olam*" adlı *Barayta*'yı yazmıştır.

Rabi Yose bar Halafta'nın öğrencilerinden biri de Rabi Yeuda A-Nasi'dir. Rabi Yose'nin oğlu Rabi Yişmael, babası Rabi Yose'nin adıyla birçok *alaha* aktarmıştır ve Rabi Yeuda A-Nasi bu *alahalardan* birini duyduğu zaman kendi görüşünü bir kenara atar ve "İhtiyar bilge bu konudaki kararı zaten vermiş" derdi.

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki Dördüncü Nesil Amora'im

Babil'de doğmuş ve orada, *alaha* ve *agada* alanlarında hocası olan [ikinci] Rav Una'nın yanında Tora öğrenmiştir. Daha sonraları, tıpkı hocası Rav Una'nın yaptığı gibi, Babil'den Erets-Yisrael'e çıkmıştır.

Rabi Yeuda ben Şalom ve Rabi Pinhas'tan da Tora öğrenmiştir.

Toplunun liderlerinden ve en büyük *darşanlar*ındandı ("*deraşa*" adı verilen öğretici ve yönlendirici konuşmalar yapan haham). *Deraşalar*ında, Yisrael halkının kalplerini Tora ve *alahaya* yaklaştırmış, bu yönde güçlendirmiştir. *Agada* alanında büyük bir usta olarak tanınmıştır ve neslinin en büyük *agada* uzmanları arasında sayılır. Ünlü "*Midraş Tanhuma*"yı oluşturmuştur. *Midraş*'ta onun, kendi neslindeki inançsızlar ve yeni dinin mensuplarıyla olan tartışmalarına yer

verilir, diğerlerinin iddialarına bilgeliğiyle cevap verip onları çürüttüğü anlatılır.

Rabi Tanhuma, tüm güçleriyle Sözlü Tora öğreniminde gayret sarf eden hahamları çokça teşvik etmiş ve "Sözlü Tora'yı ancak ve ancak, Kutsal ve Mübarek Tanrı'yı tüm kalbiyle, tüm canıyla ve tüm varlığıyla seven kişi öğrenir" demiştir. Bir başka sözü de şöyledir: "Zenginlik ve zevkleri seven kişi Sözlü Tora'yı öğrenemez, çünkü Sözlü Tora büyük sıkıntıları ve uykusuzluğu gerektirir ve bazıları onun uğruna kendilerini yıpratırlar. Bu nedenle ödülü de Gelecek Dünya'da verilecektir. Pasukta söylendiği gibi, '*Karanlıkta yürüyen halk, büyük bir ışık gördü*' (Yeşayau 9:1)."

Ayrıca Talmud'da onun adıyla bazı *alaha* kararları da aktarılmaktadır.

Rabi
Tanhuma
bar Aba

Şihha Mitsvası

Yaprak

83

Kutsal Tora'mız bir tarla sahibine, hasat sırasında yerine getirmesi gereken üç *mitsva* emretmektedir: “*Leket*”, “*şihha*” ve “*pea*”.

Şimdi *şihha mitsvasını* öğreneceğiz.

Mahsulün hasat edilme vakti geldiğinde işçiler ellerinde oraklarla tarlaya yayılırlar ve ürünleri biçmeye başlarlar. Bir elleriyle bir demet buğday başağını tutarlar ve diğer

elleriyle orağı sallayarak başakları biçerler. Ellerinde kalan başakları demet halinde bağlarlar ve toprağın üzerine atarlar. Bunlara “*omarim*” (demetler) adı verilir. Günün bitiminde tarla demetlerle doludur ve işçiler tarlanın tümünden geçerek bu demetleri harman yerine getirmek için toplarlar.

Eğer günün sonunda demetler toplanırken, toplayan kişi demetlerden birini atlayıp onu almayı unutursa, *şihha* (unutma) *mitsvasını* yerine getirmeli ve onu fakirlere bırakmalıdır. Unutmuş olduğu demeti almak üzere geri dönmesi yasaktır.

Ma'sar Ani Mitsvası Nasıl Yerine Getirilir?

Yaprak

84

Bu yaprakta, bir giysiye nasıl *tsitsit* bağlandığını öğreneceğiz.

Öncelikle *tsitsit*in farklı bölümlerini tanıyalım.

Kanaf: Giysinin köşesine “*kanaf*” adı verilir. *Tsitsit* bağlamayı gerektiren giysilerin dört köşesi vardır ve böyle giysilere “*arba kanfot*” (dört köşeli) adı verilir.

Gadil: *Tsitsit* ipliklerine baktığımız zaman, üst kısımda sarılı olduklarını görürüz. Bu işlem, diğerlerinden daha uzun olan bir ipliğin diğer ipliklerin etrafına sarılıp düğümlenmesiyle yapılır. Bu düğümlü ve sarılı kısma “*gadil*”, çoğul olarak da “*gedilim*” adı verilir. Pasukta söylendiği gibi: “Giysinin dört köşesine kendin için *gedilim* yap” (Devarim 22:12).

Petil: Tek bir *tsitsit* ipliğine “*petil*” adı verilir.

Şimdi *tsitsit*lerin giysiye nasıl bağlandığını öğreneceğiz. Dört uzun *tsitsit* ipliği (*petil*) alınır ve giysinin köşesindeki (*kanaf*) deliğin içinden geçirilir. Böylece delikten dışarı sarkan sekiz iplik görünmektedir. Bu aşamada *gadil* yapmaya geçilir. Diğerlerine göre daha uzun olan *petil* alınarak diğer yedi *petil*in etrafına sarılır ve her sarımda bir ilmek atılır. Bu ilmeklerin sayısı açısından farklı gelenekler vardır. Sarıp düğümleme işlemlerinin ardından *gadil* hazır olur. *Masehet Menahot*'ta (39a), *gadil*in yapımında *petillerin* uzunluğunun üçte birinin kullanıldığı öğrenilmektedir. Geri kalan kısım ise *petil* olarak kalacaktır. Örneğin 30 cm. uzunluğundaki *tsitsit*lerde *gadil* kısmı 10 cm. iken, sarkan *petillerin* uzunluğu ise 20 cm. civarında olacaktır.

Güvercinsiz Ağ

Yaprak Bir adam coşku içinde sabah (*şahrit*) duasını etmekteydi. Duasının sonunda Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın kendisi için yaptığı tüm iyiliklerden dolayı o kadar sevinçliydi ki, Bet-Amikdaş'a bir bağışta bulunmaya karar verdi.

85

Adam kalkıp "Ey Evrenin Efendisi!" dedi. "Bahçemdeki hurma ağacında yetiyecek tüm hurmaları Bet-Amikdaş'a vakfediyorum." Sinagogun hahamı adamın söylediklerini duymuştu. "Sevgili kardeşim!" dedi ona. "Sen gerçekten de *tsadik* birisin. Ama bu vakfetme eylemin geçerlilik kazanmıyor. Nedeni de şu: Henüz dünyaya gelmemiş bir şeyi (bkz. sayfa 53) Bet-Amikdaş'a bağışlamak mümkün değildir. Senin hurmaların yetiştii mi? Hayır! Dolayısıyla onları vakfedemezsin."

Adam durup düşündü. "Öyleyse ne vakfetsem? Hah! Harika bir fikrim var!" diyerek hemen ilanda bulundu: "Sayın baylar! Evimin yanına serdiğim ağa bugün takılacak tüm güvercinleri Bet-Amikdaş'a vakfediyorum." Bunun ardından hahama dönerek "Bu vakfetme eylemi geçerli, öyle değil mi?" dedi. "Ne de olsa bu güvercinler şu anda dünyada mevcut..." Ama haham ona "Üzgünüm, ama bu işlem de geçerli değil" diye cevap verdi. "Çünkü insan sadece **kendisine ait** olan bir şeyi vakfedebilir. Eğer bir mal dünyada varsa, ama ona ait değilse, onu nasıl vakfedebilir?!"

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki Dördüncü Nesil Amoraim

Tora'yı, Rabi Abau ve Rabi Aba gibi, Erets-Yisrael'deki üçüncü ve dördüncü nesillere mensup büyük *Amoralardan* almıştır. *Amora* Rabi Yona'nın oğlu *Amora* Rabi Mana ve öğrencileriyle de dostluk kurmuş ve onlarla *alaha* konulu teatilerde bulunmuştur. Talmud Yerusalmi'deki birçok konuda Rabi Yose bar Avin konuyu ve *alahayı* sonuca bağlar. Buna bakılarak, onun Talmud Yerusalmi'nin düzenlenmesinde önemli bir paya sahip olduğu anlaşılmaktadır. Çok sayıdaki öğretisi Talmud Yerusalmi'nin her yerine

yayılmıştır.

Rabi Yose bir dönem için Babil'e inmiş ve orada *Amora* Rav Aşe'nin [ve bazılarına göre Rav Asi'nin] yanında Tora öğrenmiştir. Bu nedenle *alahalarından* bazıları onun adıyla Talmud Bavli'de de yer almaktadır. Daha sonraları Erets-Yisrael'e geri dönmüş ve Babil'de söylenmiş olan *alahaları* orada aktarmıştır. Babil'deki Hahamlardan "*Rabanan aşer şam*" (oradaki hocalarımız) diye bahsederdi.

Amora Rabi Şemuel onun oğlu, *Amora* Rabi İllel ise damadıdır.

**Rabi Yose
bar Bon
(Avin)**

Büyük Boğa

Yaprak

86

Bakın bir Yahudi'nin başına neler gelmiş.

Mordehay, Yosef'e borç para vermiş, Yosef de Mordehay'a bir borç senedi yazmıştı. Borç senedinde, borcu alan Yosef, borcu veren Mordehay'a, sahibi olduğu büyük boğayı, borcun tahsilâtının teminatı olarak ayırdığını yazdı. Bununla kastedilen neydi? Eğer, Tanrı korusun, Yosef borcunu zamanında ödemezse, Mordehay borcun bedeli olarak bu büyük boğayı alabilecekti.

Ve işte, günlerden bir gün, Yosef, bir *mitsva* yapmak istediğine karar verdi. Ahıra gitti, büyük ve dayanıklı boğasını gördü ve "İşte bu boğa, *ekdeşe* ait!" diye ilan ederek *nederde* bulundu. Ama bunu söylemesinin hemen ardından Yosef bu boğanın Mordehay'a ipotekli olduğunu hatırladı. Ne var ki artık çok geçti. Boğa artık *ekdeşe*, yani Bet-Amikdaş'a aitti!

Bir süre sonra Yosef maddi zorluk içine düştü. Mordehay'a olan borcunu ödeyecek parası yoktu. Mordehay *ekdeşin* hazinedarına (İbranice: *gizbar*) başvurdu, elindeki borç senedini gösterdi ve "Çok özür dilerim, ama bu boğayı almam gerekiyor" dedi. Fakat hazinedar "Ribi Mordehay" dedi ona. "Açık bir *alaha* var. Buna göre *ekdeş*, borç senedinin belirttiği ipotekten daha güçlüdür. Bu nedenle boğayı *ekdeşin* elinden alamazsın."

"Toh Kede Dibur – KeDibur"

Yaprak

87

Talmud'da iyi bilinen bir kurala göre "*toh kede dibur – ke-dibur*".

Açıklayalım.

Bir kişinin, söylediği veya yaptığı şeylerden pişmanlık duyabileceği ve sözünden dönebileceği "kısa süre"ye "*toh kede dibur*" adı verilir.

Bir örnek verelim:

Meir bakkala gitti ve peynir satın aldı, çünkü eşinin, duadan geri dönerken peynir getirmesini istediğini hatırlamıştı. Meir evine geldiğinde eşi ona "Girdiğin zahmet için teşekkür ederim" dedi, "ama keşke senden **yoğurt** getirmeni istediğimi hatırlasaydın. Çünkü ben **peynir** istememiştim." Meir peyniri iade etmek için hemen bakkala koştu. Acaba bakkal peyniri geri almak zorunda mıdır? Hayır! Meir peyniri satın almıştır; peynir artık ona aittir! Bakkal onu geri satın almak zorunda değildir.

Ama eğer Meir peyniri satın aldıktan birkaç saniye sonra vazgeçerse, bakkala "Özür dilerim! Vazgeçtim; peynir istemiyorum!" diyebilir. Meir ne zamana kadar vazgeçebilir? "*Toh kede dibur*" diye adlandırılan kısa süre geçene kadar. Bu süre, sadece birkaç sözcük söyleyecek kadarlık bir zamanı ifade eder (bu konu için ayrıca bkz. sayfa 248).

Gemilut Hasadim Ustası (devam)

Pazarcılar malların satılmadığını görünce Cuma günleri pazara mal getirmek istemezlerse, halk da Şabat için ihtiyaçlarını karşılayamayacaktı. Bu nedenle Rav Una inisiyatifi eline almaktaydı. Arta kalan tüm malları,

ihtiyacı olmamasına rağmen satın almakta ve denize atmaktaydı.

Ama tabii ki aklınıza bunun şaşırtıcı bir davranış olduğu düşüncesi gelecektir. Öyle ya, Rav Una neden bunları fakirlere dağıtmıyordu?

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
233'te

Rusya'daki Arkadaşıma Nasıl Hediye Verebilirim?

Yaprak 88 Bir arkadaşım, anne ve babasıyla birlikte Rusya'ya gitmişti. Her Şabat arifesi telefonda konuşuyor ve birbirimizin hatırını soruyorduk. Bir gün arkadaşım bana bir haber verdi: "Yarın benim doğum günüm!" Bu haber üzerine ona bir sürpriz yapmak ve bir hediye almak istedim. Buraya geri döneceği zaman hediyesi onu evinde bekliyor olacaktı...

Annemle birlikte dükkâna gittim, ona güzel bir hediye aldım ve eve geri döndüm. Babam beni elimde güzelce paketlenmiş bir hediyeyle görünce "Hediye kime?" diye sordu. "Bu hediye arkadaşıma ait" diye cevap verdim. Babam bir *talmid haham*dır. Bana hemen "Bunun nasıl arkadaşına ait hale geldiğini anlat bakalım" dedi. Kendisine bana ne söylediğini pek anlamadığımı söyleyince babam "Açıklayayım" dedi. "Bir malın belirli bir kişiye ait olabilmesi için, o kişinin o malı iyeliğine aldığını belirten bir hareket (*kinyan*) yapması gerekir, öyle değil mi? Örneğin onu çekmeli veya kaldırmalıdır. Acaba Rusya'daki arkadaşın bu hediyeyle bir *kinyan* hareketi yaptı mı? Hayır! Öyleyse, bu hediye de hâlâ ona ait değil demektir."

"Baba!" dedim. "Acaba bu hediye'nin şimdiden arkadaşıma ait olması için yapılabilecek bir şey var mı?" Babam her şeyi bilir. Hemen cevap verdi: "Tabii ki! Şu anda hediye bizim ailemize ait. Komşularımızdan birini çağırıp 'Bu hediye'yi Rusya'daki arkadaş adına hak et' diye rica edebiliriz..." Yani başka bir kişi için *kinyan* hareketi yapılabilir.

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki Dördüncü Nesil Amoraim

Babil'de doğmuş ve orada Tora'yı Rav Papi ve Rav Papa'dan almıştır.

Mar Zutra, Rav Aşe'nin en yakın arkadaşıydı ve onun *talmid-haveri* (öğrenci ve öğrenim partneri) sayılır. İkisi, birlikte öğrendikleri Tora sözlerinden keyif alırlar, *alaha* alanında uzun sohbetler eşliğinde birlikte yemek yerlerdi. Yolda giderlerken bile birlikte uygulamalı *alaha* kararları üzerinde teatide bulunurlardı.

Amora Mar Zutra *hasid* ve *tsadik* kişiliğiyle tanınırdı; hatta *Gemara*'da "Mar Zutra Hasida" diye anılır. Bu konuda *Gemara* onun bir âdetinden bahseder. Geçerli bir sebeple bir *talmid hahama* "niduy" (dışlama) cezası vermek zorunda kaldığı zaman, Mar Zutra, dışlanmış durumdaki bir *talmid haham*ın acısına ve yitirilmiş onuruna ortak olma adına, her şeyden önce sanki aynı cezayı kendisi de hak etmiş gibi davranırdı.

Her gece yatağına yatmadan önce, kendisini üzmüş olan herkesi affettiğini söylerdi.

Parasal kanunlar konusunda son derece titizdi. Bir keresinde bir ortakçı (kendisine ait olmayan bir toprağı işleyen ve ürünleri, toprak sahibi ile, aralarında mutabık kalınan bir orana göre paylaşan çiftçi), bahçedeki meyveleri Hahamlara ikram etmiş, ama Mar Zutra bunları yemeyi reddetmişti. Hatta tarla sahibi de bu konudaki mutabakatını dile getirdikten sonra bile Mar Zutra, adamın buna utandığı için mutabık kalmış olabileceği düşüncesiyle, meyveleri yememişti.

Amora Mar Zutra'nın iki oğlu olmuştur: Natan ve Una. Mar Zutra, Erets-Yisrael'in kuzey kesimindeki Yukarı Galil bölgesinde bulunan Baram köyünde gömülüdür.

Mar
Zutra

“Tüm Talmud’u Öğrenmek İstiyorum”

Yaprak

89

Gemara’da ilginç bir olay anlatılmaktadır.

Bir genç bir keresinde “Tüm Talmud’u öğrenmeyi tamamlamak istiyorum” diye bir karar vermişti. Bu kararını takviye etme amacıyla kalkıp bir *nederde* bulundu: “Eğer Talmud’u bitirmeden önce evlenirsem, dünyadaki herhangi bir insandan faydalanmak bana yasak olacak!” Bu son derece zor bir *nederdir*! Dünyadaki hiçbir insandan faydalanamayacağını bir düşünsenize!

Aradan bir dönem geçti, genç adam oturup, istikrarlı ve düzenli bir şekilde öğrenmeye başladı... ama Talmud’u bitirmeyi başaramadı. Ne yapmalı? Tabii ki, “Hahama gidip ondan kendisine *atarat nedarim* yapmasını istesin” diyeceksinizdir. Haklısınız, ama ortada “küçük” bir sorun var. Henüz yürürlüğe girmemiş bir *nederin* bağlayıcılığını çözdürmek mümkün değildir! Genç adamın *nederi* neydi? Eğer Talmud’u bitirmeden önce **evlenirse**, dünyadaki herhangi bir insandan faydalanması yasak olacaktı. Ama evlenmiş midir? Hayır! Öyleyse *neder* henüz yürürlüğe girmemiştir ve *atarat nedarim* yapmak mümkün değildir.

Öyleyse ne yapmalı?

Hahamlarımızın önerdikleri çözüm basitti: “Evlen!”

Genç adam evlendi ve hemen *nederi* yürürlüğe girdi. İşte o andan itibaren *atarat nedarim* yapılabilecekti.

Birinci Ravina ve İkinci Ravina

Yaprak

90

Bu yaprakta öğrenilen *Gemara*, “Maremar” adındaki bir *Amoranın*, “Ravina” adındaki bir başka *Amora*’ya “Baban belirli bir *alaha* söylemişti” dediğini anlatmaktadır.

Acaba Ravina’nın, babasının öğretmiş olduğu bir *alahayı* neden başkalarından duyması gerekiyordu? Ve babası kimdi?

Talmud’u kimin düzenlediğini bilmek isteyen, bu sorunun cevabını aklında tutsun.

“Ravina” adında iki *Amora* vardı. Bunların ilki, Rava ile Rav Nahman bar Yitshak’ın öğrencisi ve Rav Aşe’nin arkadaşıydı. Bu ilk Ravina ve Rav Aşe, Talmud Bavli’yi birlikte derleyip düzenlemişlerdir.

Bu yapraktaki *Gemara* ise, ilk Ravina’nın yeğeni olan ikinci Ravina’yı konu etmektedir. İkinci Ravina’nın annesiyle ilk Ravina kardeşti. Ve babası kimdi? Rav Una. Böylece ikinci Ravina, Rav Una gibi bir babaya ve birinci Ravina gibi bir dayıya sahip olma ayrıcalığını yaşamıştır.

Ne var ki ikinci Ravina henüz küçükken babası vefat etmiş ve Ravina yetim kalmıştır. Bu nedenle, artık babası kendisine Tora öğretemeyeceği için, onun söylediği *alahaları* kendisine başkaları aktarmaktaydı. Ravina yetim olmasına rağmen Tora öğreniminde güçlenmiştir. Bu şekilde göklerdeki babasına büyük bir ruh huzuru getirdiğini bildiğinden, Tora ve Tanrı korkusu alanlarında çok yükselmiş ve sonunda kendisi de bir *Amora* haline gelmiştir.

Gemilut Hasadim Ustası (devam)

Bunun ardında da fakirlere yönelik endişesi vardı. İnsanlar Şabat’a yakın saatte arta kalmış sebze ve meyveleri ücretsiz bir şekilde almaya alıştıkları takdirde, “nasılsa geri kalanları Rav Una bize ücretsiz dağıtacak” düşüncesiyle, olanakları olduğu zaman da bunları kendi paralarıyla satın almamaya

başlayabilirlerdi. Ama ya pazarda hiç sebze ve meyve kalmazsa? O zaman Şabat günü ne yiyeceklerdi?

İşte Rav Una, *gemilut hasadim*, yani iyilikseverlik *mitsvasını* böylesine harika bir şekilde yerine getirirdi: Ender görülen bir ferasetle ve Yisrael halkına yönelik gerçek bir sevgiyle (*Taanit* 20b).

Hahamlarımızdan
MAASELER

SON

Masehet Nedarim'in Sonu

Yaprak

Yaprak 91, *Masehet Nedarim*'in son yaprağıdır.

91

İstikrarlı bir şekilde öğrenip bir *maseheti* tamamlamaya nail olmak bir kişi için büyük bir sevinç kaynağıdır ve bilindiği gibi, *siyum* (bitirme, tamamlama) vesilesiyle bir *mitsva* ziyafeti düzenlemek gelenektir. *Siyum* vesilesiyle düzenlenen ziyafetin bir *mitsva* ziyafeti (*seudat mitsva*) olduğunu nereden biliyoruz? Bunu Bet-Amikdaş'ın ayakta olduğu dönemlerde Yisrael halkının sahip olduğu bir gelenekten öğrenmekteyiz. *Mizbeah*'ta kullanılacak olan odunların kesimi sona erdikten sonra, bu *mitsvanın* tamamlanmasından kaynaklanan büyük sevinç dolayısıyla bir kutlama düzenlenirdi.

Siyum masehetin bir sevinç vesilesi olması sadece Talmud'un bir bölümünü öğrenip tamamlamaya nail olanlarla sınırlı değildir. *Masehet* öğrenmeyi tamamlayanlarla birlikte, Tora öğrenen diğer herkes de sevinir. Nitekim *Gemara*, *Amora* Abaye'nin, kendi *yeşivasına* mensup herhangi bir *talmid hahamın* bir *maseheti* tamamladığını gördüğü her seferinde, onun için, Tora'yı onurlandırma amaçlı bir ziyafet düzenlediğini anlatır.

Hepimiz, *A-Şem*'in yardımıyla, Tora'yı sabit ve düzenli bir şekilde öğrenmeye ve bu denli tatlı ve lezzetli olan Tora sözlerinden keyif almaya nail olmak için dua ediyoruz.

